

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

EU SILC 2023

Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Životné
podmienky

2024

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Kód: 070224
Okruh: Demografia a sociálna štatistika
Dátum: máj 2024

EU SILC 2023 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Sekcia sociálnych štatistík a demografie
Generálna riaditeľka sekcie: Ľudmila Ivančíková
Odbor štatistiky životnej úrovne obyvateľstva
Kontaktná osoba: Matej Kubala, tel. + 421/2/50 23 67 67

2024

ZVEREJŇOVANIE VYBRANÝCH ÚDAJOV ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SR

Kalendár prvého zverejnenia vybraných údajov Štatistického úradu SR je dostupný na internetovom portáli www.statistics.sk. Všetky upresnenia termínov za kategóriu Životné podmienky sú zverejnené na uvedenom internetovom portáli vopred.

Autori publikácie: Róbert Vlačuha
Matej Kubala

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Informačný servis
Lamačská cesta 3/C
840 05 Bratislava 45
tel. +421/2/50 23 63 35, +421/2/50 23 63 39
e-mail: info@statistics.sk
www.statistics.sk

ISBN 978-80-8121-961-0 (online)

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe pre komerčné účely, je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

ÚVOD	5
1. Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia	6
2. Indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	7
3. Príjmová chudoba	12
3.1 Hranica rizika príjmovej chudoby	13
3.2 Profil príjmovej chudoby	15
3.2.1 <i>Miera rizika príjmovej chudoby podľa veku a pohlavia</i>	15
3.2.2 <i>Miera rizika príjmovej chudoby podľa ekonomickej aktivity</i>	16
3.2.3 <i>Miera rizika príjmovej chudoby podľa typu domácnosti</i>	17
3.2.4 <i>Miera rizika príjmovej chudoby podľa krajov</i>	18
3.3 Faktory vplývajúce na zmenu príjmovej chudoby	19
3.3.1 <i>Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok</i>	20
3.3.2 <i>Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)</i>	21
3.3.3 <i>Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby</i>	21
3.3.4 <i>Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008)</i>	22
3.4 Chudoba z pohľadu príjmovej nerovnosti	23
3.4.1 <i>Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20</i>	24
3.4.2 <i>Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient</i>	25
3.4.3 <i>Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby</i>	26
4. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie	26
5. Miera veľmi nízkej intenzity práce	32
6. Špeciálne zisťovanie v rámci EU SILC 2023	33
7. Medzigeneračný prenos výhod a nevýhod z rodičov na dieťa	36
8. Podmienky bývania	39
9. Energetická efektívnosť domácností	41
10. Hlavné charakteristiky a metodika zisťovania EU SILC	43
ZÁVER	48

Prílohy

TABUĽKY

1. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa krajov, EU SILC 2023	51
2. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2023	52
3. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2023	53
4. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2023	54
5. Domácnosti podľa typu obydľia, EU SILC 2023	55
6. Domácnosti podľa vlastníckeho vzťahu k bytu/domu, EU SILC 2023	56
7. Subjektívne zhodnotenie zdravotného stavu osôb, EU SILC 2023	57
8. Obmedzenie aktivít osôb z dôvodu zdravotných problémov, EU SILC 2023	57
9. Zhodnotenie chronického ochorenia osôb, EU SILC 2023	58
10. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa krajov, EU SILC 2023	59
11. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2023	60
12. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2023	61
13. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2023	62
14. Spoločné prierezové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2012 až 2023	63

METODICKÉ VYSVETLIVKY

71

GRAFY

TEMATICKÉ MAPY

ÚVOD

Zisťovanie EU SILC poskytuje každoročne údaje pre analýzy životnej úrovne obyvateľstva, ako i pre koncepčné zámery a prijímanie opatrení smerujúcich k zvyšovaniu kvality života občanov SR. Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia prezentované v publikácii sú jedným z jeho hlavných výstupov. Dokumentujú úroveň a štruktúru chudoby na národnej úrovni a zároveň sú podkladom pre analýzy o chudobe a sociálnom vylúčení v rámci krajín Európskej únie z viacerých aspektov a dimenzií - z hľadiska vývoja chudoby v čase, z hľadiska zloženia domácností, ale aj z hľadiska zdravia, vzdelania a pod.

Výberové zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach sa na Slovensku realizuje od roku 2005 ako národná verzia európskeho štatistického zisťovania EU SILC (*European Union-Statistics on Income and Living Conditions*). Ide o harmonizované zisťovanie členských štátov EÚ, ktorého úlohou je zabezpečiť produkciu pravidelných, včasných a kvalitných údajov o príjmoch, chudobe a sociálnom vylúčení, vrátane poskytnutia sekundárnych ukazovateľov, ktoré sú každoročne zamerané na inú oblasť, napr. prístup k službám, blahobyt, nadmerná zadlženosť, zdravie a prístup k zdravotnej starostlivosti detí, materiálna a sociálna deprivácia a pod.

Publikácia „EU SILC 2023 - Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia“ poskytuje prehľad o hlavných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2023.

Jednotlivé kapitoly publikácie sú zoradené podľa tematických okruhov do desiatich základných častí, pričom niektoré kapitoly sú podrobnejšie členené na podkapitoly.

Prvá kapitola stručne popisuje meranie konceptu chudoby a sociálneho vylúčenia, pričom sa aktuálne opiera o národné ciele v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Druhá kapitola analyzuje „*Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia*“.

Tretia kapitola je zameraná na príjmovú chudobu. Členená je na niekoľko podkapitol, v ktorých sú analyzované jednotlivé vybrané indikátory príjmovej chudoby v podmienkach SR. Pre komplexnejšie pochopenie príjmovej chudoby sú indikátory doplnené o analýzu faktorov, ktoré vplývajú na chudobu, ale aj o pohľad na chudobu cez príjmovú nerovnosť.

Štvrtá a piata kapitola poskytujú základné informácie o miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miere veľmi nízkej intenzity práce ako o čiastkových indikátoroch *agregovaného indikátora chudoby alebo sociálneho vylúčenia*.

Šiesta kapitola analyzuje osobitné zisťovanie, ktoré bolo súčasťou zisťovania EU SILC 2023 a jeho cieľom bolo porovnanie aktuálnej finančnej situácie obyvateľstva s rokom 2022 a zistiť informácie ako sú obyvatelia schopní vyjsť s peniazmi a ako sú spokojní s rôznymi oblasťami vo svojom živote.

Siedma, ôsma a deviata kapitola je venovaná špeciálnym modulom, ktoré boli súčasťou zisťovania EU SILC 2023. Moduly boli zamerané na problémy s bývaním, energetickú efektívnosť domácnosti a medzigeneračný prenos výhod a nevýhod z rodiča na dieťa.

Posledná desiatka kapitola je zameraná na hlavné charakteristiky a metodiku zisťovania EU SILC. Súčasťou publikácie je aj príloha s tabuľkami, grafmi a mapami vybraných ukazovateľov.

1. Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia

Znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia patrí k dlhodobým prioritám verejných politík vo všetkých krajinách Európskej únie, vrátane Slovenska.

Členstvo v EÚ prinieslo v oblasti podpory sociálneho začleňovania nové výzvy a nové rámce, ku ktorým sa pripojilo aj Slovensko. Pre dosiahnutie zlepšenia života skupín ohrozených chudobou je nutné, aby mali verejné inštitúcie pripravené dlhodobé stratégie s jasnými cieľmi a plánmi ich realizácie. Z tohto dôvodu v roku 2021 Európska komisia (EK) navrhla hlavné ciele EÚ, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv. **Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP)**¹⁾ stanovuje tri hlavné ciele na úrovni EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej ochrany, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030. V oblasti sociálnej ochrany za účelom znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia bol na úrovni EÚ stanovený cieľ:

- počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal do roku 2030 znížiť aspoň o **15 miliónov**, čo zodpovedá poklesu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia na európskej úrovni na 17,3 %.
- z 15 miliónov ľudí by sa malo z ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením vymaniť aspoň **5 miliónov detí**. EK poukazuje na to, že väčší dôraz na deti umožní nielen poskytnúť im prístup k novým príležitostiam, ale prispeje aj k prelomeniu medzigeneračného cyklu chudoby a zabráni tomu, aby tieto deti boli ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením aj v dospelosti, čo prispeje k dlhodobým systémovým účinkom.

SR plánuje v rámci naplnenia Akčného plánu EPSP do roku 2030 v oblasti sociálnej ochrany podporovať sociálne začleňovanie najmä prostredníctvom znižovania chudoby. Do roku 2030 by sa mal počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia znížiť o **80 tis. ľudí** (v porovnaní s úrovňou v roku 2019), t.j. hodnota miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia by mala dosiahnuť úroveň **13,3 %**.

Na meranie cieľa v oblasti sociálnej inklúzie bol stanovený **indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia** (AROE), kde akčný plán EPSP do roku 2030 pracuje už s novým zoskupením ukazovateľov, ktorý pozostáva z *miery rizika príjmovej chudoby, závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a veľmi nízkej intenzity práce*. Pri hlavnom **indikátore miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia** ide o skupinu ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne.

Ukazovateľ závažnej materiálnej deprivácie sa nahradil **novým koncipovaným ukazovateľom závažná materiálna a sociálna deprivácia**, ktorý je definovaný ako percento osôb z celkovej populácie, ktorej chýba, resp. si nemôže dovoliť najmenej 7 položiek z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej deprivácie z dôvodu vynúteného nedostatku. Zároveň sa rozšírilo vekové rozpätie ukazovateľa „*veľmi nízka intenzita práce*“ z 59 na 64 rokov a upravila sa referenčná populácia tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentov.

Plnenie národného cieľa ovplyvňuje vývoj ekonomiky, situácia na trhu práce a demografický vývoj na Slovensku. Aj napriek nepriaznivému vývoju za posledné obdobie, Slovensko má potenciál problémy spojené so sociálnym vylúčením riešiť, čo by sa mohlo

¹⁾ S. Gregorcová (MPSVaR) : Informácia k nastaveniu národného cieľa vo vzťahu k cieľom EÚ v rámci Akčného plánu Európskeho piliera sociálnych práv.

prejaviť aj na dosahovaní výsledkov národného cieľa, t.j. do roku 2030 dosiahnuť úroveň 13,3 % miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

2. Indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia

Indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) - je hlavný ukazovateľ na monitorovanie cieľa EÚ 2030 v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia.

Pri indikátore miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa okrem konceptu príjmovej chudoby zohľadňujú ďalšie dve dimenzie - materiálna a sociálna deprivácia a vylúčenie z trhu práce, t.j. je tvorený kombináciou troch čiastkových indikátorov:

- miera rizika príjmovej chudoby,
- miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie,
- miera veľmi nízkej intenzity práce.

Miera rizika príjmovej chudoby predstavuje podiel osôb (v percentách) v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby. Hranica rizika chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu.

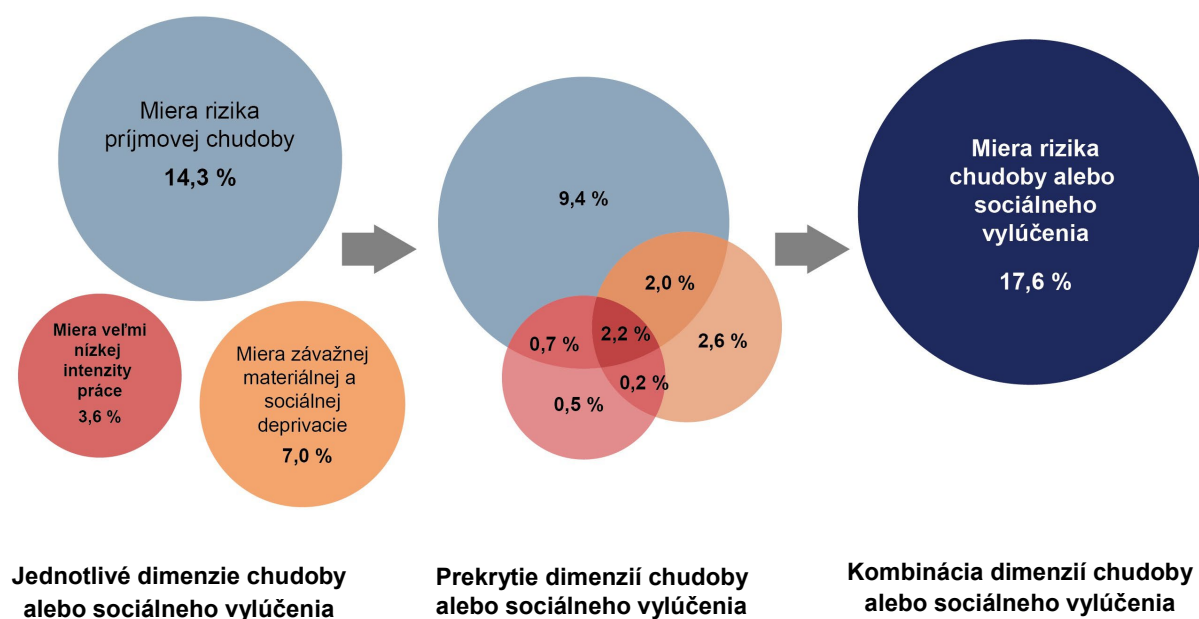
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie vyjadruje podiel populácie (v percentách), ktorá čelí vynútenému nedostatku v najmenej 7 položkách z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej núdze.

Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel všetkých osôb vo veku 0 až 64 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas predchádzajúceho roka menej ako 20 % z ich celoročného pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentov.

Indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je definovaný ako počet ľudí, ktorí sú ohrození rizikom príjmovej chudoby a/alebo sú závažne materiálne a sociálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnosti s veľmi nízkou pracovnou intenzitou. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) sa vyjadruje ako podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

Sociálne vylúčenie pritom znamená mať nerovný prístup k základným zdrojom spoločnosti (zamestnanie, vzdelanie, bývanie, zdravotná starostlivosť, sociálna ochrana) a nemožnosť zapojiť sa do normálnych vzťahov a aktivít, do ktorých sa zapája väčšina ľudí v spoločnosti (napr. ekonomických, sociálnych, kultúrnych či politických vzťahov), ktorými sa zabezpečuje integrácia v spoločnosti. U jednotlivca to konkrétne znamená, že mu nie sú bežne dostupné tovary a služby, t.j. nie sú pokryté ani jeho základné životné potreby, je súčasne vylúčený z diania a vzťahov do ktorých je zapojená väčšina spoločnosti v jeho okolí.

Obr. 2.1 Podiel osôb ohrozených rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2023

Na základe zisťovania EU SILC 2023 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia vyše 943 tis. ľudí, čo predstavovalo 17,6 % z celkového počtu obyvateľov SR. Ako vidieť na obr. 2.1, ide o súčet všetkých vzájomných prienikov troch vyššie spomínaných čiastkových indikátorov (miery rizika príjmovej chudoby, miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miery veľmi nízkej intenzity práce). To znamená, že niektoré domácnosti a jednotlivci sú ohrození príjmovou chudobou (14,3 %), závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou (7,0 %) alebo veľmi nízkou intenzitou práce (3,6 %).

Spomedzi troch dimenzií chudoby a sociálneho vylúčenia je na Slovensku najviac ľudí ohrozených tzv. príjmovou chudobou. Príjmová chudoba sa týka najmä osôb so zraniteľnou pozíciou na trhu práce a osôb nachádzajúcich sa mimo trhu práce, ako aj osôb so špecifickým zložením domácností a rizikovým sociálno-demografickým profilom. Ide o obyvateľov, ktorí žijú v domácnostiach s nižšími príjmami ako je národná hranica chudoby.

Pod hranicou príjmovej chudoby žilo minulý rok 14,3 % osôb, čo je približne 766-tisíc obyvateľov (o 31-tisíc osôb viac ako v predchádzajúcom roku 2022).

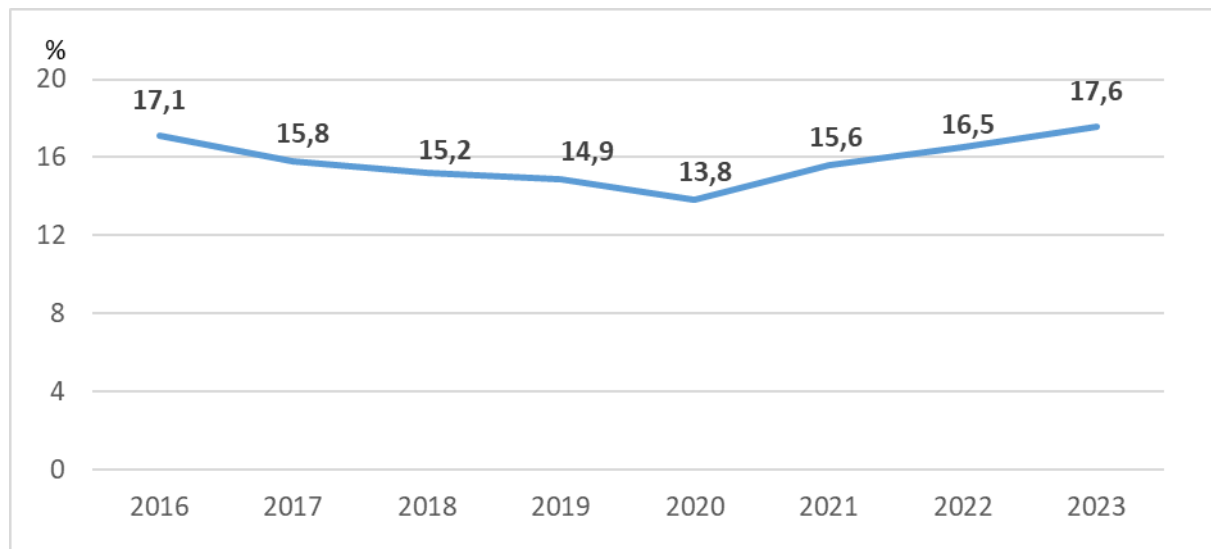
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie patrila na Slovensku skôr k nižším a z dlhodobého hľadiska mala klesajúci trend. Od roku 2022 sa však situácia začala zhoršovať a v roku 2023 bolo deprivovaných 7,0 % obyvateľov SR, čo predstavovalo takmer 375-tisíc obyvateľov (o 35-tisíc osôb viac v porovnaní s rokom 2022).

Miera veľmi nízkej intenzity práce sa podľa údajov EU SILC 2023 nachádzala na úrovni 3,6 %. Ide o podiel ľudí žijúci v domácnostiach, ktorí odpracovali menej ako pätinu z celoročného pracovného potenciálu jej členov. Pri tejto skupine obyvateľstva sa z hľadiska času zvyšuje riziko chudoby a hrozí, že budú závislé od rôznych foriem sociálnej pomoci.

Vychádzajúc z percentuálneho zastúpenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je podľa prienikov jednotlivých čiastkových indikátorov zrejmé, že najväčší podiel osôb je takých, ktoré boli ohrozené len rizikom príjmovej chudoby (9,4 %). Vzájomným prienikom všetkých troch čiastkových indikátorov môžeme identifikovať najohrozenejšiu

skupinu osôb u ktorej dochádza ku kumulácii všetkých troch rizík. Podľa údajov EU SILC 2023 je to 2,2 % obyvateľstva Slovenska, ktorí by mali byť najviac v pozornosti z hľadiska boja s chudobou alebo sociálnym vylúčením na Slovensku.

Graf 2.1 Osoby ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia v SR, EU SILC 2016 – 2023

Na Slovensku z hľadiska vývoja v čase do roku 2020 podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením od roku 2016 klesal (zo 17,1 % až na hodnotu 13,8 % obyvateľov v roku 2020). Následne od roku 2020 počet obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením začal rásť. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa v roku 2021 zvýšila z 13,8 % na 15,6 %, v roku 2022 na 16,5 % a v roku 2023 až na 17,6 %. Pri porovnaní roka 2023 s predchádzajúcim rokom 2022 bol zaznamenaný medziročný nárast o 1,1 percentuálneho bodu (p.b.), čo predstavuje v absolútnom vyjadrení nárast o takmer 55 tisíc osôb.

Deti boli na Slovensku vystavené vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako dospelí, resp. starší obyvatelia. Podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2023 miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia dosiahla vo vekovej skupine 0-17 roční hodnotu 25,3 %, čo bolo približne 1,4-násobne viac, ako bolo u celkovej populácii.

S rastúcim vekom podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesal. Najnižšie ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením sa prejavilo u 65-ročných a starších obyvateľov (14,0 %). V tejto vekovej skupine sme zaznamenali ohrozenie chudobou až o 3,6 p.b. nižšie ako je u celkovej populácii. Taktiež v rámci populácie v produktívnom veku (18 - 64 roční) bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia nižšia ako u celkovej populácii (o 1,4 p.b.).

Tab. 2.1 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2023

Veková skupina		Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
Celková populácia	spolu	17,6
	muži	18,0
	ženy	17,2
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	25,3
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	16,2
	muži	16,4
	ženy	16,1
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	14,0
	muži	12,1
	ženy	15,3

Rodový rozdiel sa v SR prejavil predovšetkým vo vekovej kategórii najstarších obyvateľov - 65 roční a starší. Ženy vo veku 65 rokov a viac boli na Slovensku ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia približne 1,3-násobne viac ako muži v tom istom veku. V ostatných sledovaných vekových kategóriách sa väčší rodový rozdiel neprejavil, môžeme však konštatovať, že muži boli viac ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením ako ženy.

Ďalším významným faktorom vplyvujúcim na mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je typ domácnosti. V roku 2023 boli domácnosti so závislými deťmi v SR až 1,5-násobne viac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako domácnosti bez detí. Kým pri domácnostiach bez závislých detí bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 13,5 %, pri domácnostiach s deťmi bola na úrovni 20,9 %. To znamená, že v podmienkach SR sú domácnosti, ktoré sa starajú o závislé deti z hľadiska výskytu chudoby podstatne rizikovejšie ako domácnosti bez detí.

Z kategórie domácností so závislými deťmi boli najviac ohrozené neúplné domácnosti (1 rodič s 1 závislým dieťaťom), kde bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 46,4 %. Bolo to takmer 2,6-krát viac ako u celkovej populácii. Ďalej boli najviac ohrozené domácnosti s vyšším počtom detí, t.j. domácnosti 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (37,1 %).

V kategórii domácností bez závislých detí boli najviac ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením domácnosti pozostávajúce z jednotlivca vo veku 65 rokov a viac - u mužov to bolo 32,3 % a u žien až 37,6 %. Najmenej ohrození chudobou v tejto kategórii boli domácnosti 2 dospelých, kde bol aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac (10,0 %). Vyššia zraniteľnosť chudobou alebo sociálnym vylúčením je spojená s horšou schopnosťou domácnosti mobilizovať zdroje (najmä svoju pracovnú silu, ktorá je najdôležitejším zdrojom príjmu), ale aj s počtom detí v domácnosti.

Tab. 2.2 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa typu domácnosti, EU SILC 2023

Typ domácnosti	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
SR	17,6
Domácnosť bez závislých detí	13,5
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	28,4
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	25,8
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	32,3
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	37,6
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	10,8
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	10,0
Domácnosť so závislými deťmi	20,9
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	46,4
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	15,2
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	17,2
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	37,1

Počet a podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v rámci regiónov Slovenska výrazne líši a je to zrejmé aj v roku 2023.

Tab. 2.3 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Kraj	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
SR	17,6
Bratislavský kraj	9,5
Trnavský kraj	11,3
Trenčiansky kraj	13,8
Nitriansky kraj	16,1
Žilinský kraj	14,0
Banskobystrický kraj	23,1
Prešovský kraj	27,6
Košický kraj	22,1

Najvyšší podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením bol zaznamenaný v Prešovskom kraji (27,6 %). Nad percentuálnym podielom SR sa nachádzal aj Banskobystrický a Košický kraj (23,1 %, resp. 22,1 %). Naopak, pod percentuálnym podielom SR sa ocitli osoby v Nitrianskom kraji (16,1 %), Žilinskom kraji (14,0 %),

Trenčianskom kraji (13,8 %) a Trnavskom kraji (11,3 %). Ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením dlhodobo pociťujú najmenej osoby v Bratislavskom kraji (9,5 %).

3. Príjmová chudoba

Chudoba je veľmi komplexný a zložitý pojem, pričom ju možno vo všeobecnosti chápať ako nedostatok materiálnych potrieb nevyhnutných na zabezpečenie základných životných potrieb. Zároveň predstavuje mnoho-dimenzionálny sociálny jav, keď sa pri jej definovaní a meraní vždy vychádza z merania konkrétneho konceptu. To znamená, že tak ako neexistuje jediná alebo správna definícia chudoby, neexistuje ani jediný všeobecne prijatý spôsob jej merania.

V tejto kapitole sa zameriame na analýzu medzinárodne definovaných a porovnateľných indikátorov príjmovej chudoby, ktoré vychádzajú z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadefinovaného v zisťovaní EU SILC. Metodika uvedených indikátorov sa opiera o tri koncepty:

1. *relatívny koncept* - relatívna miera chudoby vychádza z hodnotenia (porovnania) príjmov k určitej strednej hodnote, v našom prípade k národnej hranici chudoby,
2. *nepriamy koncept* - meranie chudoby sa realizuje prostredníctvom disponibilného príjmu domácností, pričom sa neberú do úvahy výdavky domácností,
3. *objektívny koncept* - hranica chudoby sa nestanovuje subjektívne, ale na základe nezávislých a objektívne vybraných kritérií.

V rámci EÚ sa chudoba zvyčajne meria pomocou hraníc príjmovej chudoby. Zahŕňa výpočet stredného príjmu alebo mediánu ekvivalentného príjmu domácnosti v krajine. Následne stanovená hranica chudoby potom predstavuje určité percento z tohto stredného príjmu/mediánu. Vo všeobecnosti sa tieto hranice chudoby stanovujú v rozpätí 40 - 70 % príjmu domácností.

Obdobie, za ktoré sa zisťujú príjmy používané pri výpočte indikátorov (*príjmové referenčné obdobie*), je kalendárny rok predchádzajúci roku zisťovania. Pre zisťovanie EU SILC 2023 predstavovalo príjmové referenčné obdobie kalendárny rok 2022.

V rámci jednotlivých podkapitol sú používané pojmy, súvisiace s rôznymi príjmami domácnosti, pričom ide o nasledujúce typy príjmov:

Celkový hrubý príjem domácnosti zahŕňa príjem všetkých členov domácnosti a zložky príjmu, ktoré boli sledované na úrovni domácnosti. Obsahuje: príjem zo zamestnania (hrubý peňažný príjem zo zamestnania a jemu blízky príjem), nepeňažný príjem z využívania služobného auta, hrubé peňažné zisky alebo straty zo samostatne zárobkovej činnosti (vrátane honorárov), príjem z majetku (príjem z prenájmu majetku alebo pozemku a úroky, dividendy, zisk z kapitálových investícií do neregistrovaného podniku), bežne prijaté transfery ako sú sociálne dávky (rodinné dávky a príspevky vyplácané rodinám s deťmi, príspevky na bývanie, podpora v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, sociálne vylúčenie inde neklasifikované (napr. pomoc v hmotnej núdzi)), príspevky na vzdelanie, príjem osôb mladších ako 16 rokov a pravidelné prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami.

Celkový disponibilný príjem domácnosti je definovaný ako suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti a zložiek hrubého príjmu na úrovni domácnosti (napr. príjem z prenájmu majetku, prijaté transfery od iných domácností) od ktorého sú odpočítané pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi

domácnosťami (napr. výživné, pravidelná peňažná pomoc iným domácnostiam) a dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie.

Ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je disponibilný príjem domácnosti vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa v zisťovaní EU SILC používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému prvému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročným a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3. Takto vypočítaný ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je nakoniec priradený každej osobe v rámci domácnosti.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi inými ako starobnými dávkami a dávkami pre pozostalých - je celkový disponibilný príjem **mínus** celkové čisté transfery (podpora v nezamestnanosti, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované a príspevky na bývanie) **plus** starobné dávky a dávky pre pozostalých.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi, vrátane starobných dávok a dávok pre pozostalých - celkový disponibilný príjem **mínus** celkový čistý transfer (podpora v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované, príspevky na bývanie).

Vek osôb je definovaný ako vek, ktorý osoba dosiahla ku koncu príjmového referenčného obdobia. Pre zisťovanie EU SILC 2023 je to k 31. decembru 2022.

3.1 Hranica rizika príjmovej chudoby

Hranica rizika príjmovej chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. Uvádza sa v parite kúpnej sily (PKS)² a v EUR. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko príjmovej chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Hodnota hranice rizika príjmovej chudoby je vyjadrená za nasledovné ilustratívne typy domácností:

- domácnosť jednotlivca,
- domácnosť dvoch dospelých s dvoma deťmi vo veku do 14 rokov.

Osoby, ktorí nedosahujú 60 % mediánu príjmu sa nachádzajú „v riziku príjmovej chudoby“.

²⁾ Parita kúpnej sily predstavuje menové prepočítavacie koeficienty, pomocou ktorých sa hospodárske ukazovatele vyjadrené v národných menách konvertujú na umelo vytvorenú spoločnú menovú jednotku nazývanú ako štandard kúpnej sily (PKS), ktorý eliminuje efekty rozdielnej cenovej úrovne medzi krajinami. Parita kúpnej sily sa vypočítava na základe cien a objemov predaja tovarov, ktoré sú vzájomne porovnateľné a reprezentatívne pre krajiny zahrnuté do porovnania. Základom pre výpočet je Európsky porovnávaci program (ECP), na ktorom sa zúčastňujú národné štatistické úrady vrátane ŠÚ SR.

Tab. 3.1 Hranica rizika príjmovej chudoby (ilustratívne hodnoty) EU SILC 2023 - ročná suma

Hranica rizika príjmovej chudoby	Domácnosť jednotlivca		Domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov	
	PKS ²⁾	Eur	PKS ²⁾	Eur
Celková ročná suma	6 160	5 528	12 935	11 609

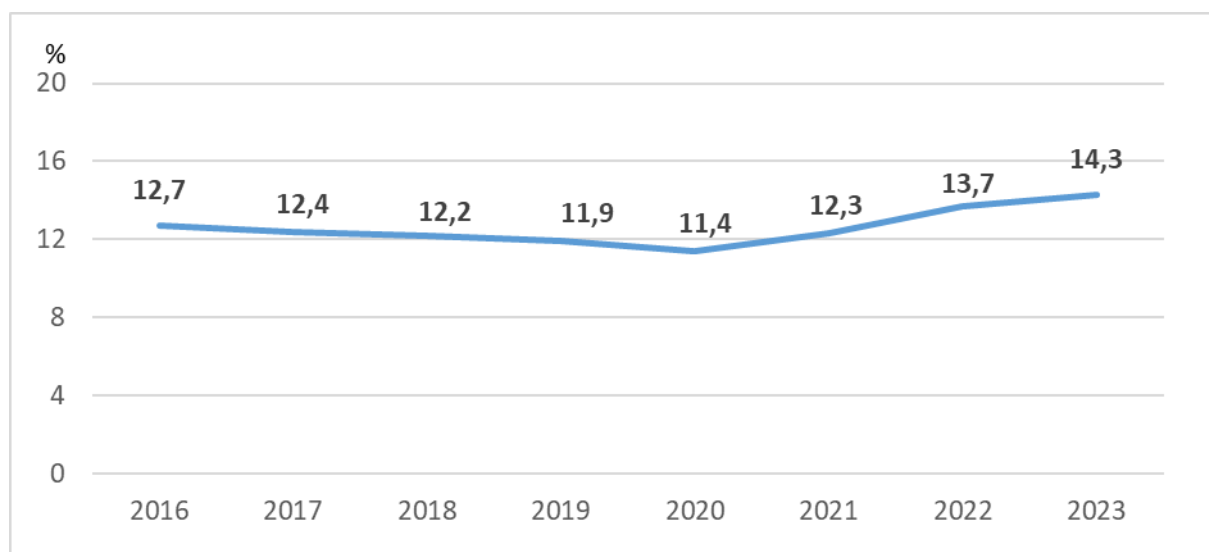
Celková ročná hranica rizika príjmovej chudoby vypočítaná z EU SILC 2023 bola pre jednočlennú domácnosť 5 528 Eur, čo predstavuje sumu približne 461 Eur na mesiac. Suma určujúca hranicu príjmovej chudoby medziročne vzrástla (o 237 Eur), čo potvrdzuje, že celkové príjmy obyvateľstva za celý rok 2023 oproti roku 2022 vzrástli. Pre domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov bola celková ročná hodnota hranice rizika príjmovej chudoby na úrovni 11 609 Eur, čo pre tento typ domácnosti predstavovalo priemerne 967 Eur na mesiac. V porovnaní s predchádzajúcim rokom išlo o 4,3 %-tný nárast (v absolútnom vyjadrení približne 41,5 Eur na mesiac).

Miera rizika príjmovej chudoby predstavuje podiel osôb v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika príjmovej chudoby.

Podľa EU SILC 2023 bolo rizikom príjmovej chudoby ohrozených 14,3 % obyvateľov Slovenska (približne 766 tisíc osôb).

Vývoj miery rizika príjmovej chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Detailnejšie výsledky zisťovania EU SILC 2023 vo všeobecnosti potvrdzujú, že dopady pandémie a zvyšujúca sa inflácia negatívne ovplyvnili príjmovú chudobu domácností. V roku 2023 miera rizika príjmovej chudoby medziročne vzrástla o 0,6 percentuálneho bodu a od roku 2020 kontinuálne medziročne rastie. V sledovanom období dosiahla miera rizika príjmovej chudoby najvyššiu úroveň v roku 2023 (14,3 %).

Graf 3.1 Osoby ohrozené rizikom príjmovej chudoby v SR, EU SILC 2016 – 2023

3.2 Profil príjmovej chudoby

Indikátor miera rizika príjmovej chudoby ovplyvňujú na Slovensku množstvo faktorov. Za najvýznamnejšie faktory môžeme vo všeobecnosti považovať regionálne hľadisko, vek, typ domácnosti, ekonomickú aktivitu a pod. V tejto časti sa zameriame na analýzu miery rizika príjmovej chudoby podľa všetkých vyššie spomínaných faktorov.

3.2.1 Miera rizika príjmovej chudoby podľa veku a pohlavia

Vek a pohlavie sú faktory, ktoré môžu výraznou mierou vplývať na mieru príjmovej chudoby. Podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2023 ohrozenie rizikom príjmovej chudoby viac pociťovali muži ako ženy (podiel mužov ohrozených rizikom príjmovej chudoby bol o 0,9 p.b. vyšší ako u žien).

Tab. 3.2.1 Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2023

Veková skupina		Miera rizika príjmovej chudoby (%)
Celková populácia	spolu	14,3
	muži	14,7
	ženy	13,8
Veková skupina 0 - 17 roční	spolu	22,6
Veková skupina 18 - 24 roční	spolu	17,0
	muži	16,0
	ženy	18,0
Veková skupina 25 - 49 roční	spolu	14,0
	muži	14,6
	ženy	13,4
Veková skupina 50 - 64 roční	spolu	9,9
	muži	10,0
	ženy	9,8
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	9,6
	muži	7,6
	ženy	11,0

Najvýraznejšie sa rodová disparita prejavila vo vekovej kategórii 65 roční a starší. V tejto vekovej skupine boli ženy takmer 1,4-násobne častejšie vystavené riziku príjmovej chudoby ako muži. Rodová disparita sa prejavila taktiež vo vekovej kategórii 18-24 roční, kde boli ženy 1,1-násobne častejšie ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako muži.

Z hľadiska veku môžeme povedať, že deti sú vystavené vyššiemu riziku príjmovej chudoby ako dospelé a staršie osoby. Osoby vo veku 0-17 rokov celkovo tvoria najzraniteľnejšiu vekovú skupinu na Slovensku. Príčinou zraniteľnosti detí je do veľkej miery postavenie ich rodičov na trhu práce, v spojení s obmedzeným prístupom k sociálnym službám a benefitom. Miera rizika príjmovej chudoby osôb vo veku 0-17 rokov bola na úrovni 22,6 % a bola odrazom príjmovej situácie domácnosti, v ktorej dieťa žilo.

Deti boli viac ako dvojnásobne ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako osoby z vekovej skupiny 50-64 roční a 2,4-krát viac ako 65 roční a starší. Vo všetkých vekových kategóriách s výnimkou kategórie 50-64 roční sme zaznamenali medziročný nárast miery rizika príjmovej chudoby. Vo vekovej kategórii 50-64 ročný miera rizika príjmovej chudoby poklesla o 1,4 p.b. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že s rastúcim vekom podiel osôb ohrozených rizikom príjmovej chudoby klesá.

3.2.2 Miera rizika príjmovej chudoby podľa ekonomickej aktivity

Významným faktorom v súvislosti s meraním príjmovej chudoby na Slovensku je postavenie jednotlivca na trhu práce meraný cez status ekonomickej aktivity.

Najčastejší status ekonomickej aktivity je definovaný ako ekonomický status, ktorý jednotlivec uviedol vo viac ako polovici z celkového počtu mesiacov v príjmovom referenčnom období. V prípade, že u respondenta nastalo niekoľko aktivít v rovnakom mesiaci, určenie ekonomického statusu bolo stanovené na základe kritéria „najviac stráveného času“. Osoby, ktorým nemohol byť jednoznačne stanovený najčastejší status ekonomickej aktivity, sú pri výpočte indikátora vylúčené.

Osoby, ktoré sú nepracujúce, predstavujú skupinu najviac ohrozenú príjmovou chudobou. Z výsledkov zisťovania EU SILC 2023 vyplynulo, že nepracujúce osoby boli približne 1,9-krát viac ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako pracujúci (17,5 % oproti 9,1 %).

Spomedzi nepracujúcich, kam spadajú nezamestnaní, dôchodcovia a iné neaktívne osoby, boli najviac ohrozenou skupinou práve nezamestnané osoby (53,0 %), pričom podiel chudobných v tejto kategórii medziročne mierne klesol o 0,4 p.b. Pri kategórii dôchodcovia sme zaznamenali medziročný nárast miery rizika príjmovej chudoby (z 9,5 % na 10,1 %). Aj napriek medziročnému nárastu (o 2,0 p.b.) boli pracujúci aj v roku 2023 najmenej ohrozenou skupinou (9,1 %).

Tab. 3.2.2 Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa ekonomickej aktivity a podľa pohlavia (osoby vo veku 18 rokov a viac), EU SILC 2023

Status ekonomickej aktivity		Miera rizika príjmovej chudoby (%)
Pracujúci	spolu	9,1
	muži	10,1
	ženy	7,9
Nepracujúci spolu	spolu	17,5
	muži	17,4
	ženy	17,6
nezamestnaní	spolu	53,0
	muži	59,3
	ženy	47,5
dôchodcovia	spolu	10,1
	muži	8,1
	ženy	11,5
iné neaktívne osoby	spolu	21,1
	muži	21,2
	ženy	21,1

Rodová disparita sa u ekonomickej aktivite prejavila výraznejšie ako pri porovnávaní ohrozených osôb podľa vekových kategórií. U dôchodcov a iných neaktívnych osobách boli viac ohrozené ženy ako muži (o 3,4 p.b.). Naopak, u pracujúcich boli viac ohrození muži ako ženy (o 2,2 p.b.) a ešte výraznejší rozdiel sme zaznamenali v kategórii nezamestnaných, keď mužov bolo v riziku príjmovej chudoby v roku 2023 celkovo 59,3 % a žien 47,5 %.

3.2.3 Miera rizika príjmovej chudoby podľa typu domácnosti

Ďalším z významných faktorov vplývajúcim na mieru rizika príjmovej chudoby charakteristickým pre Slovensko je typ domácnosti.

Údaje zo zisťovania EU SILC 2023 poukazujú na skutočnosť, že na mieru rizika príjmovej chudoby u domácností bez závislých detí významne vplýva počet dospelých členov domácnosti. Domácnosť jednotlivca je vo všeobecnosti z pohľadu disponibilných príjmov oveľa zraniteľnejším typom ako domácnosti, ako domácnosti, ktoré pozostávajú z vyššieho počtu dospelých členov.

V kategórii domácnosti bez závislých detí bola najviac ohrozená domácnosť jednotlivca pozostávajúca z jednej ženy vo veku 65 rokov a viac (33,0 %) a domácnosť osamelého muža vo veku 65 rokov a viac (28,5 %).

Tab. 3.2.3 Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa typu domácnosti, EU SILC 2023

Typ domácnosti	Miera rizika príjmovej chudoby (%)
SR	14,3
Domácnosť bez závislých detí	9,3
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	24,9
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	19,6
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	28,5
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	33,0
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	7,7
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	5,2
Domácnosť so závislými deťmi	18,3
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	41,0
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	13,2
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	15,7
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	34,4

Z kategórie domácností so závislými deťmi sú z pohľadu miery rizika príjmovej chudoby najviac ohrozenou skupinou domácnosti, ktoré pozostávajú z 1 rodiča s aspoň 1 závislým dieťaťom (41,0 %) a domácnosti s dvoma dospelými a s tromi a viac závislými deťmi (34,4 %). U oboch týchto typov domácností sme pozorovali mierny medziročný pokles ohrozenia príjmovou chudobou.

Môžeme konštatovať, že vyšší počet závislých detí v domácnosti a rovnako absencia ďalšieho dospelého člena v prípade neúplných rodín vedie k tomu, že sa tieto typy domácností dlhodobo najčastejšie dostávajú do rizika chudoby. Kým pri neúplných rodinách s deťmi je to viac ako 40 %, pri viacdetských domácnostiach je to vyše tretina týchto domácností.

Domácnosti so závislými deťmi boli na Slovensku približne 2-násobne viac vystavené riziku príjmovej chudoby (18,3 %) ako domácnosti bez závislých detí (9,3 %).

3.2.4 Miera rizika príjmovej chudoby podľa krajov

Je známe, že Slovensko sa dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s výraznými hospodárskymi a sociálnymi rozdielmi medzi regiónmi. Nerovnomernosť medzi jednotlivými krajinami Slovenska súvisí predovšetkým s rôznym ekonomickým rozvojom regiónov. Problémy chudobnejších krajov sa prehľbujú aj v dôsledku stále pretrvávajúcich aspektov ako je napr. nedostatočne rozvinutá infraštruktúra, pomalé tempo budovania dopravnej siete, slabšie sa rozvíjajúce podnikateľské prostredie a taktiež nižšia vzdelanostná úroveň časti obyvateľstva.

Regionálne disparity medzi jednotlivými krajinami sledujeme aj v ohrození rizikom príjmovej chudoby.

Tab. 3.2.4 Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Kraj	Miera rizika príjmovej chudoby (%)
SR	14,3
Bratislavský kraj	7,7
Trnavský kraj	8,4
Trenčiansky kraj	8,3
Nitriansky kraj	13,2
Žilinský kraj	11,7
Banskobystrický kraj	17,6
Prešovský kraj	22,6
Košický kraj	21,1

Ak zohľadníme národnú hranicu rizika príjmovej chudoby, tak vyššiu mieru chudoby ako je za celé Slovensko mali v roku 2023 celkovo 3 kraje: Banskobystrický (17,6 %), Košický (21,1 %) a Prešovský kraj (22,4 %).

Najvyššia miera rizika príjmovej chudoby bola zaznamenaná v Prešovskom kraji a najnižšia v Bratislavskom kraji (7,7 %), čo predstavuje takmer 3-násobný rozdiel. Medziročne sa miera príjmovej chudoby najviac znížila v Trnavskom a Trenčianskom kraji (pokles o 0,5 p.b.). Naopak, najviac sa medzi rokmi 2022 a 2023 miera príjmovej chudoby zvýšila v Žilinskom kraji (o 2,1 p.b.). Košický a Prešovský kraj sú dlhodobo najohrozenejšími krajinami z pohľadu ohrozenia príjmovou chudobou (22,6 % a 21,1 %).

3.3 Faktory vplývajúce na zmenu príjmovej chudoby

Sociálnymi transfermi a daňami sa prerozdeľuje príjem medzi osobami a domácnosťami, čo môže výrazným spôsobom ovplyvňovať príjmovú chudobu a príjmovú nerovnosť. To znamená, že príjmovú chudobu a sociálne vylúčenie je možné znižovať pomocou opatrení sociálnej ochrany.

Tento cieľ možno dosiahnuť napríklad prostredníctvom poskytovania sociálnych dávok. Jedným zo spôsobov hodnotenia vplyvu opatrení sociálnej ochrany je porovnanie ukazovateľov rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi a po nich.

Pri meraní príjmovej chudoby, je zaujímavý pohľad na úroveň chudoby pred a po transferoch príjmu prostredníctvom systému sociálneho zabezpečenia krajiny, pretože to nám naznačí efektívnosť systému redistribúcie v krajine. Miera rizika príjmovej chudoby by bola v jednotlivých krajinách značne vyššia než je v skutočnosti, ak by v nich neexistovali sociálne transfery.

3.3.1 Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok

Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi sa vyjadruje prostredníctvom dvoch samostatných indikátorov:

- *Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi, okrem starobných a pozostalostných dávok:* Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá zahŕňa dôchodky (t. j. starobné a pozostalostné dávky), ale ostatné sociálne transfery sa pri výpočte indikátora nezohľadňujú.
- *Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi, vrátane starobných a pozostalostných dávok:* Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá nezohľadňuje žiadny zo sociálnych transferov, t. j. ani dôchodky (starobné a pozostalostné dávky).

V zisťovaní EU SILC sa za sociálne transfery považujú rodinné dávky a príspevky pre rodiny s deťmi, príspevky na bývanie, dávky v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, dávky a príspevky v rámci sociálnej exklúzie.

Tab. 3.3.1 Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok, EU SILC 2023

Veková skupina		Miera rizika príjmovej chudoby (%)
Celková populácia	spolu	22,5
	muži	23,1
	ženy	22,0
Veková skupina 0 - 17 roční	spolu	35,3
Veková skupina 18 - 64 roční	spolu	21,1
	muži	21,3
	ženy	21,0
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	13,7
	muži	10,7
	ženy	15,8

U špecifických skupín obyvateľstva zohráva dôležitú úlohu v boji proti chudobe sociálna ochrana v podobe rôznych sociálnych transferov (dávok). Ak by sa z prijatých sociálnych transferov zohľadnili v celkovom ekvivalentnom disponibilnom príjme osôb len starobné a pozostalostné dávky, tak v sledovanom roku 2022 bolo ohrozených rizikom príjmovej chudoby 22,5 % obyvateľstva (Tab. 3.3.1).

Miera rizika príjmovej chudoby bola v roku 2023 o 0,6 p.b. vyššia ako v roku 2022, po zohľadnení starobných a pozostalostných dávok bola miera rizika príjmovej chudoby v roku 2023 na úrovni 22,5 %, čo je o 1,8 p.b. viac ako to bolo v roku 2022. Z hľadiska pohlavia boli v prípade miery rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi (okrem starobných a pozostalostných dávok) chudobou viac ohrození muži ako ženy. Najvýraznejšie sa prejavil

rozdiel vo vekovej skupine 65 roční a starší, kde miera rizika príjmovej chudoby u žien bola o 5,1 p.b. vyššia ako u mužov.

Z hľadiska vekových skupín boli najohrozenejšou skupinou mladí ľudia mladší ako 18 rokov a s narastajúcim vekom miera rizika príjmovej chudoby klesala. Mladí ľudia boli približne 2,6-krát viac ohrození príjmovou chudobou ako osoby vo veku 65 rokov a viac.

3.3.2 Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)

Ak by sa nezohľadnil žiadny z prijatých sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok), potom by sa celková miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi zvýšila viac ako 3-násobne, z 14,3 % na 41,4 % (Tab. 3.3.2).

Z hľadiska pohlavia boli celkovo viac ohrozené ženy (42,2 %) ako muži (40,6 %). Pri vekovej skupine 65 roční a starší to však bolo naopak, miera chudoby u mužov bola o 2,6 p.b. vyššia ako u žien.

Keďže sa pri tomto indikátore neberú do úvahy žiadne sociálne transfery, vrátane starobných a pozostalostných dávok, je zrejmé, že najviac bola chudobou ohrozená najstaršia veková skupina. Aj keď sme medziročne zaznamenali pokles (o 6,0 p.b.), ak by sme pri meraní príjmovej chudoby nezobrali do úvahy žiadne sociálne transfery (najmä starobné a pozostalostné dávky), bolo by príjmovou chudobou ohrozených viac ako 75 % obyvateľov vo veku 65 rokov a viac.

Tab. 3.3.2 Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok), EU SILC 2023

Veková skupina		Miera rizika príjmovej chudoby (%)
Celková populácia	spolu	41,4
	muži	40,6
	ženy	42,2
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	41,3
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	32,1
	muži	31,8
	ženy	32,4
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	75,3
	muži	76,9
	ženy	74,3

3.3.3 Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby

Indikátor rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby vyjadruje podiel osôb (v percentách) z celkovej populácie, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika príjmovej chudoby, ktorá je stanovená ako 40 %, 50 % alebo 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu.

Tab. 3.3.3 Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby v členení podľa pohlavia, EU SILC 2023

Pohlavie		Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby (%)
40% mediánu	spolu	6,9
	muži	7,5
	ženy	6,4
50 % mediánu	spolu	10,1
	muži	10,7
	ženy	9,5
70% mediánu	spolu	20,1
	muži	20,3
	ženy	19,9

Pri analýze iných hraníc príjmovej chudoby ako je 60 % mediánu (tzv. rozptyl príjmovej chudoby) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 6,9 % osôb, pod 50 % mediánu malo príjem 10,1 % osôb (medziročný nárast o 2,9 p.b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 20,1 % osôb (medziročný nárast o 1,9 p.b.).

Podobne ako v celkovej miere rizika príjmovej chudoby (60 % mediánu), tak ani v miere rizika chudoby pre hranice 40 %, 50 % a 70 % mediánu sa výraznejšie rodový rozdiel neprejavil. Pri všetkých hraniciach boli viac ohrození rizikom príjmovej chudoby muži ako ženy. Najvyšší rozdiel bol pri hranici 50 % mediánu a to 1,2 p.b.

3.3.4 Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008)

Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v určitom čase (2008) pre daný rok 2023, je podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika príjmovej chudoby z roku 2008, upravená o infláciu.

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2023 (Tab. 3.3.4) hodnota tohto indikátora medziročne stúpila (z 4,1 % na 7,7 %). K medziročnému nárastu došlo tak u mužov (o 3,9 p.b.), ako aj u žien (o 3,3 p.b.).

Podľa vekových skupín sú viac ohrozené deti vo veku menej ako 18 rokov, u ktorých sme dokonca zaznamenali najvyšší medziročný nárast miery príjmovej chudoby zakotvanej k roku 2008 (z 8,8 % na 13,5 %). Vo všetkých vekových kategóriách sme tak isto zaznamenali medziročný nárast, v prípade vekovej kategórie 18-64 roční to bol nárast o 4,1 p.b. V tejto vekovej kategórii boli muži viac ohrození chudobou (7,7 %) ako ženy (7,3 %).

Tab.3.3.4 Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008) v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2023

Veková skupina		Miera rizika príjmovej chudoby (%)
Celková populácia	spolu	7,7
	muži	8,3
	ženy	7,1
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	13,5
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	7,5
	muži	7,7
	ženy	7,3
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	2,0
	muži	1,7
	ženy	2,2

Z hľadiska vývoja miery rizika príjmovej chudoby zakotvenej v čase môžeme konštatovať, že najvýraznejší pokles tohto indikátora bol zaznamenaný v roku 2012, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak z výsledkov zisťovaní EU SILC z rokov 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva, predovšetkým nízkopríjmových domácností. Opätovný pokles bol zaznamenaný v rokoch 2015 až 2020. Od roku 2022 sledujeme nárast ohrozenia príjmovou chudobou zakotvenou k roku 2008.

3.4 Chudoba z pohľadu príjmových nerovností

Popri ukazovateľoch príjmovej chudoby poskytujú širší pohľad na sociálne vylúčenie kritériá na meranie príjmovej nerovnosti. Pojem príjmovej nerovnosti označuje rozdiel vo výške príjmov a v celkových životných štandardoch.

Vo všeobecnosti znižovať chudobu a sociálne vylúčenie nie je možné bez analyzovania nerovností v rámci spoločnosti, či už majú ekonomický alebo sociálny charakter. Nerovnosť znázorňuje distribúciu zdrojov v rámci celej spoločnosti a poukazuje na to, ako dobre jednotlivé krajiny prerozdeľujú alebo zdieľajú príjmy, ktoré vyprodukujú. Vo všeobecnosti krajiny s vysokou mierou nerovnosti majú aj vysokú mieru príjmovej chudoby a tie s nižšou mierou nerovnosti majú aj nižšiu mieru príjmovej chudoby.

Napriek tomu, že situácia v oblasti príjmovej chudoby sa v posledných rokoch zlepšovala, v roku 2022 nastalo zhoršenie tejto situácie a pretrvávajú aj obavy, pokiaľ ide o spravodlivé rozdelenie príjmov pre obyvateľstvo.

Príjmovú nerovnosť je možné merať pomocou rôznych ukazovateľov. Medzi najčastejšie používané patrí pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20) a Giniho koeficient.

3.4.1 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20

Indikátor nerovnomernosť príjmového rozdelenia S80/S20 vyjadruje podiel sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami (horný kvintil) a sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami (dolný kvintil).

Koeficient môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 1 do nekonečna, v praxi však v krajinách EÚ nadobúda hodnoty maximálne v intervale od 2 do 12. Čím vyššia je hodnota tohto koeficienta, tým vyššie sú celkové príjmy 20 % najbohatších osôb v spoločnosti v pomere k celkovým príjmom 20 % najchudobnejších osôb.

Tab. 3.4.1 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Kraj	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 (pomer)
SR	3,6
Bratislavský kraj	2,7
Trnavský kraj	2,7
Trenčiansky kraj	2,7
Nitriansky kraj	3,6
Žilinský kraj	2,9
Banskobystrický kraj	3,3
Prešovský kraj	4,8
Košický kraj	3,7

Na Slovensku na príjmovú nerovnosť vplyva najmä rozdielny demografický a sociálno-ekonomický vývoj jednotlivých krajov. Z pohľadu hodnôt ukazovateľa S80/S20 môžeme kraje rozdeliť na 2 skupiny. V krajoch západného a stredného Slovenska je príjmová nerovnosť nižšia alebo rovnaká ako je nerovnosť príjmov za celé Slovensko (3,6). Najnižšia príjmová nerovnosť v tejto skupine krajov je v Bratislavskom, Trnavskom a Trenčianskom kraji (2,7), najvyššia v Nitrianskom kraji (3,6). Znamená to, že napr. v Nitrianskom kraji je suma ekvivalentných disponibilných príjmov 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami 3,6-krát vyššia, ako suma týchto príjmov u 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami.

Druhú skupinu krajov tvoria Prešovský a Košický kraj, u ktorých je pomer S80/S20 od 3,7 po 4,8, to znamená, že ich príjmová nerovnosť je vyššia. Najvyšší medzироčný nárast príjmovej nerovnosti bol zaznamenaný v Prešovskom kraji, kde sa príjmová nerovnosť zvýšila z 3,5 na 4,8.

Môžeme si všimnúť, že príjmová nerovnosť meraná cez pomerový ukazovateľ S80/S20 úzko súvisí (koreluje) s mierou rizika príjmovej chudoby. Kraje s vyššou príjmovou nerovnosťou majú na Slovensku spravidla aj vyššiu mieru príjmovej chudoby.

3.4.2 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient

Gini koeficient patrí medzi najznámejšie ukazovatele príjmovej nerovnosti a zároveň je jej najbežnejším medzinárodne používaným meradlom. Meria rozdelenie príjmov porovnaním príjmov jednotlivých domácností voči príjmom všetkých ostatných domácností.

Kým ukazovateľ S80/S20 porovnáva z pohľadu príjmu len horné a dolné vrstvy spoločnosti, Gini koeficient berie do úvahy príjmy celej spoločnosti. Gini koeficient môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 0 do 1, resp. v percentuálnom vyjadrení, od 0 % do 100 %.

Nulový Giniho koeficient by znamenal dokonalú príjmovú rovnosť. Giniho koeficient na úrovni 100 by znamenal, že všetky príjmy v krajine by sa pripisovali len jednej domácnosti, z čoho by vyplývala absolútna príjmová nerovnosť. Čím je Gini koeficient vyšší, tým je väčšia príjmová nerovnosť v spoločnosti.

Tab. 3.4.2 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Kraj	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient (%)
SR	21,6
Bratislavský kraj	17,6
Trnavský kraj	18,2
Trenčiansky kraj	18,7
Nitriansky kraj	22,3
Žilinský kraj	18,8
Banskobystrický kraj	21,7
Prešovský kraj	26,5
Košický kraj	22,9

Ak zoberieme do úvahy Gini koeficient, ktorý sleduje rozloženie príjmov v krajine, tak Slovensko patrí v rámci krajín EÚ medzi najmenej príjmovovo nerovné krajiny. V zásade sme viac príjmovovo rovní ako nerovní. Za posledných päť rokov jeho hodnota klesla o 3,4 p.b. na hodnotu 20,9 v roku 2020. Podľa posledných údajov zo zisťovania EU SILC 2023 nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient, mierne stúpol oproti predchádzajúcemu roku na hodnotu 21,6 (medziročne nárast o 0,4 p.b.).

Podobne ako u ukazovateľa S80/S20, tak aj z pohľadu indikátora Gini koeficient sa väčšie príjmové nerovnosti prejavili medzi krajinami.

Príjem, resp. jeho úroveň, je značne priestorovo diferencovaný. Najvyššia hodnota Gini koeficientu bola zaznamenaná v Prešovskom kraji (26,5 %). Nad podielom osôb v celej populácii sa nachádzal aj Nitriansky (22,3 %), Banskobystrický (21,7 %) a Košický kraj (22,9 %). U ostatných krajoch sme zaznamenali nižšie hodnoty, ako bol priemer za SR, pričom najnižšia príjmová nerovnosť meraná cez Gini koeficient bola podľa zisťovania EU SILC 2023 v Bratislavskom kraji (17,6).

3.4.3 Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby

Indikátor vyjadruje tzv. hĺbku príjmovej chudoby, t.j. do akej miery sú ľudia pod hranicou príjmovej chudoby chudobní. Porovnáva medián príjmov osôb pod hranicou chudoby s hranicou rizika chudoby. Čím je táto hodnota nižšia ako hranica príjmovej chudoby, tým je hĺbka príjmovej chudoby väčšia a ľudia sa z rizika chudoby dostávajú ťažšie.

To znamená, že meranie prepadu príjmovej chudoby môže pomôcť pri určení toho, akí chudobní sú v skutočnosti ľudia nachádzajúci sa pod hranicou príjmovej chudoby, teda stanoviť intenzitu príjmovej chudoby.

Tab.3.4.3 Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2023

Veková skupina		Relatívny rozdiel mediánu príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby (v %)
Celková populácia	spolu	29,9
	muži	33,9
	ženy	26,9
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	37,7
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	35,7
	muži	35,7
	ženy	35,7
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	15,6
	muži	19,4
	ženy	13,6

Podľa posledných výsledkov zo zisťovania EU SILC 2023 bola celková hodnota relatívneho rozdielu medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby 29,9 % a oproti minulému roku narástla o 11,5 p.b.

Najzraniteľnejšiu vekovú skupinu tvorili osoby vo veku 0-17 rokov, kde bol relatívny prepád mediánu príjmov v riziku príjmovej chudoby najvyšší (37,7 %). Najvýraznejší medziročný nárast sme zaznamenali vo vekovej kategórii 18-64 roční (až o 18,6 p.b.).

Môžeme tak potvrdiť, že tzv. hĺbka príjmovej chudoby meraná cez ukazovateľ relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby, sa v roku 2023 oproti roku 2022 výrazne zvýšila.

4. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie

Materiálna deprivácia je jedným z aspektov posudzovaných pri monitorovaní sociálneho vylúčenia.

Miera závažnej materiálnej deprivácie spolu s mierou rizika príjmovej chudoby a mierou nízkej pracovnej intenzity tvorí agregovaný indikátor chudoby alebo sociálneho vylúčenia

(AROEPE - vid' kapitola 2). AROPE je základným indikátorom pri hodnotení pokroku EÚ ako aj jednotlivých členských krajín EÚ pri znižovaní počtu osôb v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia.

Materiálnu depriváciu môžeme chápať ako nedostatok určitých predmetov alebo neúčast' na určitých aktivitách, ktoré predstavujú základné potreby v danej spoločnosti, resp. sú považované za bežné či nevyhnutné ako napr. mať nové oblečenie, vhodnú obuv, každý druhý deň jesť jedlo s mäsom alebo rybou, každý rok ísť na dovolenku alebo ísť si posediť s priateľmi raz za mesiac a pod. V podstate tento prístup zahŕňa identifikovanie tovarov alebo aktivít, ale v tomto prípade ide o vynútený nedostatok vyplývajúci z neschopnosti si dané predmety alebo aktivity dovoliť. Je potrebné zdôrazniť, že ak v súvislosti s materiálnou depriváciou hovoríme o nedostatkoch, myslí sa tým výhradne vynútený nedostatok, teda nedobrovoľná absencia určitých predmetov alebo aktivít z dôvodu nedostatočných finančných prostriedkov a problémov s finančnou dostupnosťou a nie nedostatky, ktoré sú výsledkom dobrovoľného výberu alebo preferencií a určitého životného štýlu.

V metodike doteraz používaného indikátora miery materiálnej deprivácie, resp. miery závažnej materiálnej deprivácie došlo od roku 2021 k prehodnoteniu a úprave sledovaných depriváčnych položiek. Údaje za prvých sedem položiek deprivácie z celkovo 13, ktoré sú obsahom tohto ukazovateľa, boli zbierané na úrovni domácnosti a vzťahujú sa rovnako na všetkých členov domácnosti. Údaje za zvyšných šesť položiek sa zbierali na úrovni osôb vo veku 16 rokov a viac. Pri deťoch mladších ako 16 rokov, ktoré žili v domácnosti sa brali do úvahy odpovede rodičov, t.j. každému dieťaťu mladšiemu ako 16 rokov bola priradená odpoveď rodičov. Pre účely podrobnejších analýz je preto vhodné zameriavať sa na porovnanie indikátora len v rokoch 2021 až 2023.

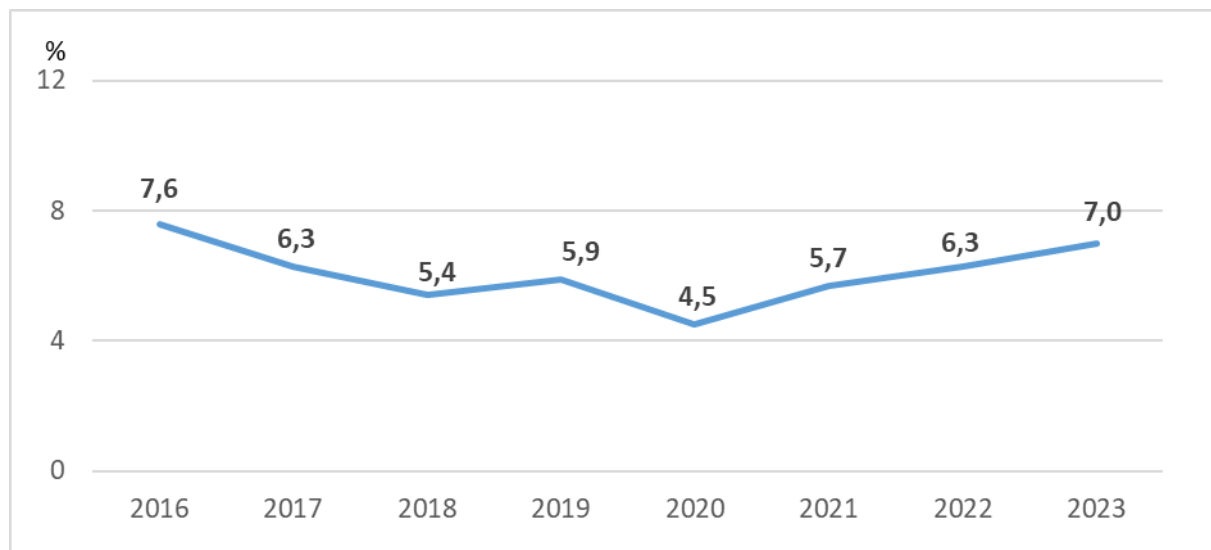
Od roku 2021 je do indikátora zaradených celkovo **13 depriváčnych položiek** počítaných pre celú populáciu, ktoré sú buď na úrovni domácnosti (položky 1 až 7), alebo na úrovni osôb (položky 8 až 13):

1. *nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek,*
2. *schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,*
3. *schopnosť dovoliť si jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň,*
4. *schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka,*
5. *domácnosť si nemôže dovoliť automobil,*
6. *schopnosť domácnosti finančne si dovoliť udržiavať doma primerané teplo,*
7. *nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým),*
8. *nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým),*
9. *mať k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia),*
10. *dovoliť si každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť),*
11. *pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.),*
12. *stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac,*
13. *pripojenie k internetu v domácnosti.*

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie bola navrhnutá ako podiel osôb žijúcich v domácnostiach, ktoré čelia vynútenému nedostatku aspoň v **7 položkách** z navrhnutého **13-položkového zoznamu**.

Na Slovensku v roku 2023 pociťovalo závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu, t.j. nemohli si dovoliť minimálne sedem z celkovo 13 depriváčnych položiek 7,0 % obyvateľov, čo predstavovalo takmer 375 tisíc osôb. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie medziročne vzrástla (o 0,7 p.b.). Od roku 2016 miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie každoročne klesala, až dosiahla v roku 2020 historicky najnižšie hodnoty (4,5 %).

Graf 4.1 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v SR, EU SILC 2016 – 2023

Tab. 4.1 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa vybraných vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2022, 2023

Veková skupina		Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie 2022 (%)	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie 2023 (%)
Celková populácia	spolu	6,3	7,0
	muži	5,9	7,0
	ženy	6,6	6,9
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	10,8	11,5
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	5,1	5,7
	muži	4,5	5,6
	ženy	5,7	5,8
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	5,8	6,8
	muži	5,0	6,8
	ženy	6,3	6,8

Medziročný nárast miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie môžeme sledovať najmä u mužov, kde depriváciu pociťovalo 7,0 % z nich (v roku 2022 to bolo 5,9 %), oproti 6,9 % u žien (v roku 2022 to bolo 6,6 %).

Vplyv ekonomickej nestability spojenej s vojnou na Ukrajine a spoločenskou situáciou sa celkovo prejavil najvýraznejšie v domácnostiach s deťmi s dopadom na ohrozenú detskú zložku. Vo vekovej skupine 0 - 17 ročných až 11,5 % z nich pociťovalo závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu. Vo vekových skupinách 18 - 64 ročných a 65 roční a starší bola veľmi podobná u oboch pohlaví. Najvyšší medziročný nárast bol zaznamenaný u mužov vo vekovej kategórii 65 roční a starší (nárast o 1,8 p.b.)

Pri analýze miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa typu domácnosti môžeme konštatovať, že v roku 2023 sa v domácnostiach bez závislých detí dostala na úroveň 4,9 %, kým v domácnostiach so závislými deťmi to bolo 8,6 %. V kategórii domácnosti bez závislých detí boli najviac materiálne a sociálne deprivovanou skupinou v roku 2023 jednočlenné mužské domácnosti (11,9 %). Ďalej nasledovali domácnosti jedného muža s vekom nižším ako 65 rokov (11,2 %). V kategórii domácnosti so závislými deťmi najviac pociťujú depriváciu domácnosti zložené z 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (18,5 %). Hneď za nimi nasledovali neúplné rodiny s aspoň 1 závislým dieťaťom (18,3 %).

Tab. 4.2 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa typu domácnosti, EU SILC 2023

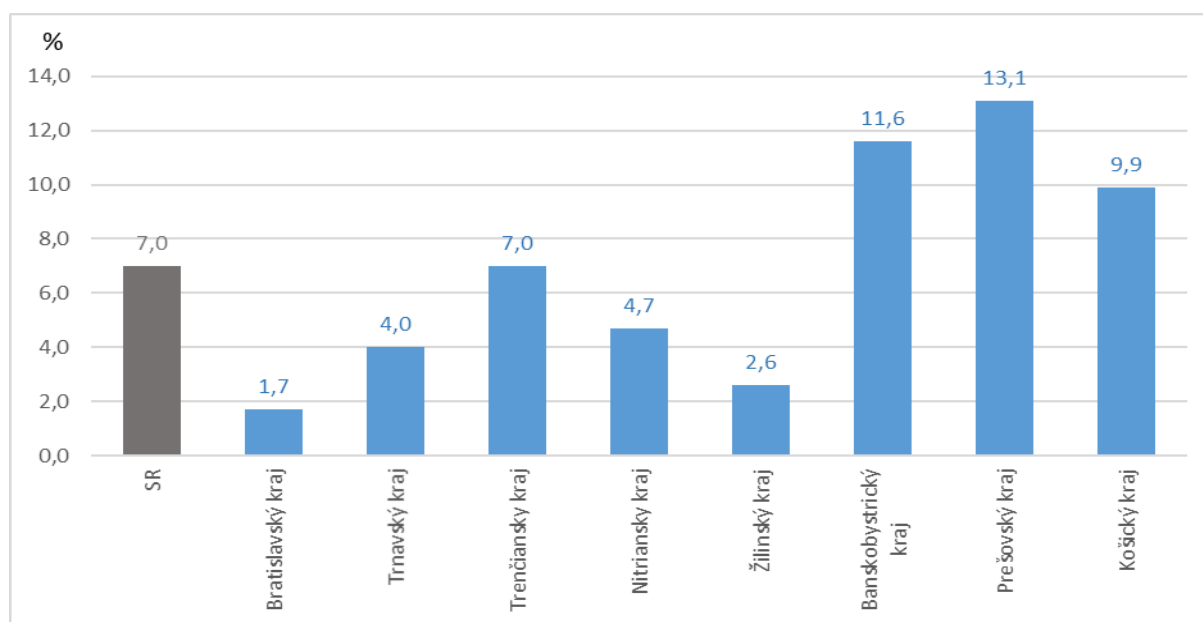
Typ domácnosti	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (%)
SR	7,0
Domácnosť bez závislých detí	4,9
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	11,2
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	10,6
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	11,9
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	10,4
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	3,8
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	5,1
Domácnosť so závislými deťmi	8,6
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	18,3
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	3,5
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	4,7
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	18,5

V porovnaní s rokom 2022 sledujeme mierny nárast miery materiálnej a sociálnej deprivácie u oboch typoch domácností, pri domácnostiach bez závislých detí (o 0,1 p.b.) ako aj pri domácnostiach so závislými deťmi (o 1,1 p.b.).

Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný u neúplných domácností s aspoň jedným závislým dieťaťom (o 4,4 p.b.). Pri domácnostiach s viacerými deťmi (s 3 a viac závislými deťmi), bol medziročný pokles o 5,3 p.b.

Pri analýze údajov podľa krajov sledujeme podľa výsledkov EU SILC 2023 najvyššiu mieru závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v Prešovskom kraji (13,1 %) a Banskobystrickom kraji (11,6 %). Celkovo môžeme kraje rozdeliť do 3 skupín. Prvú skupinu tvoria Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj, kde sa miera deprivácie pohybuje nad priemerom Slovenska od 9,9 % po 13,1 %. Druhú skupinu s približne o polovicu nižšími podielmi tvoria ostatné kraje s výnimkou Bratislavského kraja, ktorý tvorí s podielom 1,7 % tretiu skupinu.

Graf. 4.2 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa krajov, EU SILC 2023

V porovnaní s rokom 2022 došlo k výraznému nárastu v podiele osôb so závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou v Prešovskom kraji (o 4,0 p.b.) ale aj v Trenčianskom a Košickom kraji (o 1,6 p.b. a 1,5 p.b.). Mierny nárast bol zaznamenaný aj v Nitrianskom kraji (o 0,4 p.b.). V ostatných štyroch krajoch došlo k medziročnému poklesu. Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji (o 1,4 p.b.).

Z pohľadu materiálnej a sociálnej deprivácie sa zisťovanie EU SILC zameriava na zisťovanie nedostatkov pri uspokojovaní potrieb ľudí v bežnom živote, t.j. či si môžu finančne dovoliť vybrané depriváčne položky.

Údaje za roky 2022 a 2023 ukazujú, že pri miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie u obyvateľov na Slovensku najväčším problémom pre domácnosti je

- ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,
- neočakávané finančné výdavky,
- nahradiť opotrebovaný nábytok novým.

Až 36,2 % domácností na Slovensku vykazuje depriváciu v tom, že si nemôžu dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, 29,3 % domácností nemôže čeliť neočakávaným finančným výdavkom a 24,6 % z domácností nemôže nahradiť opotrebovaný nábytok novým. Výraznejšie zmeny medziročne neboli zaznamenané. Najvýraznejší nárast bol u položky, keď domácnosť si nemohla dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu a to z 33,8 % v roku 2022 na 36,2 % v roku 2023.

Tab. 4.3 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa krajov a jednotlivých depriváčnych položiek, EU SILC 2023

Deprivačná položka	SR	Kraj (%)							
		BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI
domácnosť mala nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek	8,8	2,9	3,4	4,7	7,3	1,7	16,7	19,2	11,6
domácnosť si nemohla dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu	36,2	19,8	42,3	36,6	30,2	30,5	41,5	48,8	39,8
domácnosť si nemohla dovoliť jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň	17,8	5,2	15,0	16,4	11,3	14,2	27,3	30,4	20,6
domácnosť nemôže čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka	29,3	36,7	32,8	23,4	26,5	25,1	32,3	32,1	24,7
domácnosť si nemôže dovoliť automobil	10,5	7,5	6,0	11,8	9,1	6,3	11,0	17,6	13,0
domácnosť si nemôže finančne dovoliť udržiavať doma primerané teplo	8,1	1,6	6,5	4,2	6,4	4,2	12,5	15,7	11,7
domácnosť nemôže nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým)	24,6	10,7	30,6	26,6	21,7	20,2	36,1	28,3	25,1
osoba si finančne nemôže dovoliť nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým)	8,5	2,8	3,8	12,2	6,0	2,9	14,7	10,8	14,3
osoba nemá k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia)	3,7	0,9	2,1	8,4	3,9	0,9	5,0	5,4	3,8
osoba si finančne nemôže dovoliť každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť)	9,8	3,4	6,0	6,9	8,5	5,2	13,8	18,1	14,4
osoba si finančne nemôže dovoliť pravidelnú účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.)	6,8	1,3	3,2	8,0	5,8	3,3	11,8	11,9	8,3
osoba si finančne nemôže dovoliť stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac	3,6	0,8	2,1	8,4	3,5	3,0	5,0	3,0	3,9
osoba nemá pripojenie k internetu v domácnosti	2,7	0,9	2,5	1,0	0,6	1,2	2,5	5,9	5,9
Indikátor závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (aspoň 7 položiek z 13)	7,0	1,7	4,0	7,0	4,7	2,6	11,6	13,1	9,9

Kraj:

BL: Bratislavský kraj

TA: Trnavský kraj

TC: Trenčiansky kraj

NI: Nitriansky kraj

ZI: Žilinský kraj

BC: Banskobystrický kraj

PV: Prešovský kraj

KI: Košický kraj

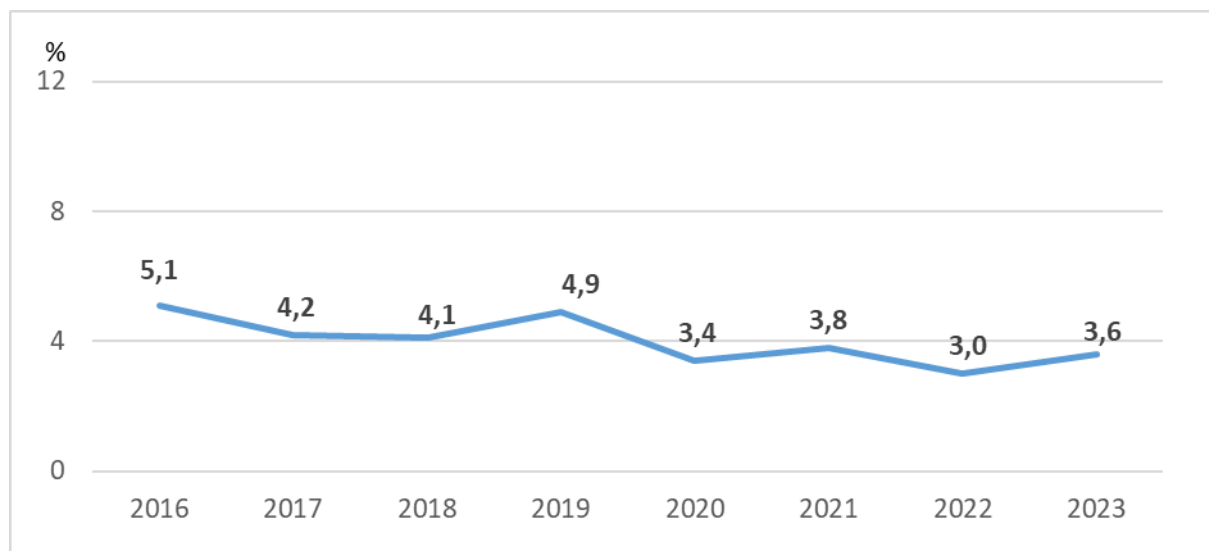
Z regionálneho hľadiska sú jednotlivé položky podobne zastúpené, ako je tomu na úrovni indikátora za Slovensko. Za zmienku stojí zistenie, že podiel domácností, ktoré majú problém s nedoplatkami spojenými s hypotékou, nájomným, energiou alebo splácaním pôžičiek bol v Banskobystrickom a Prešovskom kraji dvakrát vyšší, ako v prípade SR (16,7 % v Banskobystrickom kraji a 19,2 % v Prešovskom kraji). Rovnako je významným aj zistenie, že v prípade položky domácnosť nemôže čeliť neočakávaným výdavkom bol najvyšší podiel takýchto domácností v Bratislavskom kraji (36,7 %), čo môže poukazovať na vysoké životné náklady v tomto regióne.

5. Miera veľmi nízkej intenzity práce

Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel osôb, ktoré žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (menej než 20 %), k celkovej populácii. To znamená, že osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú všetky osoby vo veku 0 - 64 rokov žijúce v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas minulého roka menej ako 20 % svojho celkového pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala dôchodcov a študentov.

Intenzita práce domácnosti predstavuje pomer celkového počtu mesiacov, ktoré všetci členovia domácnosti v produktívnom veku odpracovali počas príjmového referenčného obdobia a celkového počtu mesiacov, ktoré by teoreticky mohli tí istí členovia domácnosti odpracovať v rovnakom období.

Graf 5.1 Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity v SR, EU SILC 2016 – 2023

V domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce žilo na Slovensku podľa údajov z EU SILC 2023 celkovo 3,6 % obyvateľov. V porovnaní s minulým rokom sa miera veľmi nízkej intenzity práce zvýšila o 0,6 p.b. Najvyššie hodnoty miery veľmi nízkej pracovnej intenzity boli zaznamenané v roku 2016 (5,1 %).

Tab. 5.1 Miera veľmi nízkej intenzity v práci členení podľa krajov, EU SILC 2023

Kraj	Miera veľmi nízkej intenzity práce (%)
SR	3,6
Bratislavský kraj	1,0
Trnavský kraj	3,2
Trenčiansky kraj	1,8
Nitriansky kraj	3,7
Žilinský kraj	1,1
Banskobystrický kraj	5,0
Prešovský kraj	6,1
Košický kraj	6,2

Regionálne rozdiely v miere veľmi nízkej intenzity práce sa prejavili aj z hľadiska jednotlivých krajov. Najvyšší podiel osôb (6,2 %), ktoré boli ohrozené nízkou intenzitou práce, bol zaznamenaný v Košickom kraji, ktorého obyvatelia boli takmer dvakrát viac ohrození, ako bol podiel osôb v celkovej populácii. Nad podielom osôb v celej populácii sa nachádzal aj Nitriansky, Banskobystrický a Prešovský kraj. Naopak menej ohrození nízkou intenzitou práce ako bol podiel osôb v celej populácii boli obyvatelia ostatných 3 krajov, pričom miera nízkej pracovnej intenzity mala najnižšiu úroveň v Bratislavskom kraji (1,0 %).

6. Špeciálne zisťovanie v rámci EU SILC 2023

Ako súčasť ročného zisťovania EU SILC 2023 sa realizovalo v 2. až 4. štvrťroku 2023 osobitné zisťovanie, ktorého cieľom bolo porovnanie aktuálnej finančnej situácie obyvateľstva s rokom 2022 a zistiť informácie ako sú obyvatelia schopní vyjsť s peniazmi a ako sú spokojní s rôznymi oblasťami vo svojom živote. Cieľom bolo tiež identifikovať sociálne dopady vývoja súčasnej krízy na obyvateľstvo Slovenska a ostatných krajín EÚ.

Zisťovanie sa realizovalo v troch po sebe idúcich štvrťrokoch roku 2023 (Q2, Q3, Q4). Celkovo sa špeciálneho zisťovania zúčastnilo 7 krajínach Európskej Únie. Na Slovensku sa zisťovanie uskutočnilo na vzorke celkovo 1 980 osôb vo veku 16 až 74 rokov. Dotazník vyplňala vždy jedna vybraná osoba z domácnosti.

Celková spokojnosť so životom v súčasnosti (v čase zisťovania) bola zameraná na respondentove hodnotenie, respektíve posúdenie svojho života ako celku.

Spokojnosť s finančnou situáciou sa týkala názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s finančnou situáciou domácnosti. Do úvahy sa brala výška príjmu, úspory, schopnosť splácať dlhy, respektíve pokrytie väčších výdavkov domácnosti.

Spokojnosť s osobnými vzťahmi sa týkala názoru respondenta na jeho osobné vzťahy, ktoré zahŕňajú všetky možné medziľudské vzťahy, napr. s príbuznými, priateľmi, kolegami z práce a pod.

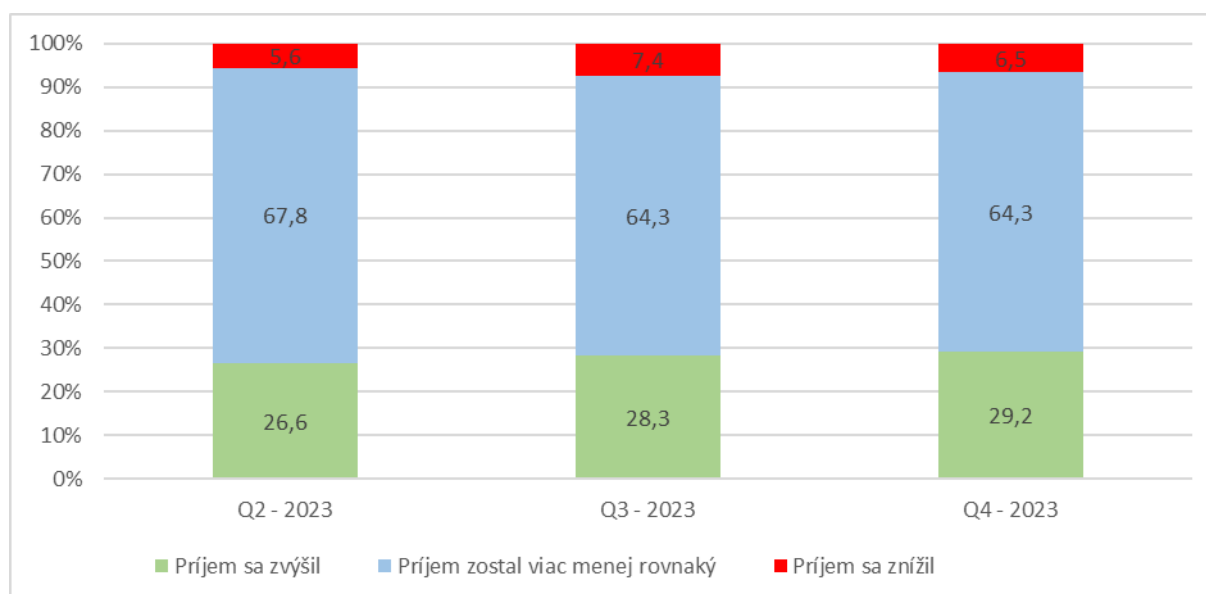
Tab. 6.1: Zmena príjmu v porovnaní s predchádzajúcim rokom, EU SILC 2023

v %

Zmena príjmu	Q2 - 2023	Q3 - 2023	Q4 - 2023
Príjem sa zvýšil	26,6	28,3	29,2
Príjem zostal viac menej rovnaký	67,8	64,3	64,3
Príjem sa znížil	5,6	7,4	6,5

Medzi sledovanými kvartálmi neboli zaznamenané vysoké rozdiely. Vo všeobecnosti viac ako 64 % populácie vo všetkých sledovaných kvartáloch zostal príjem nezmenený. Viac ako štvrtine populácie sa celková finančná situácia v roku 2023 oproti predchádzajúcemu roku zlepšila. V 4. štvrťroku roku 2023 uviedlo 29,2 % obyvateľov SR, že sa im príjem pri porovnaní s predchádzajúcim rokom medziročne zvýšil.

Graf 6.1: Zmena príjmu v porovnaní s predchádzajúcim rokom, EU SILC 2023

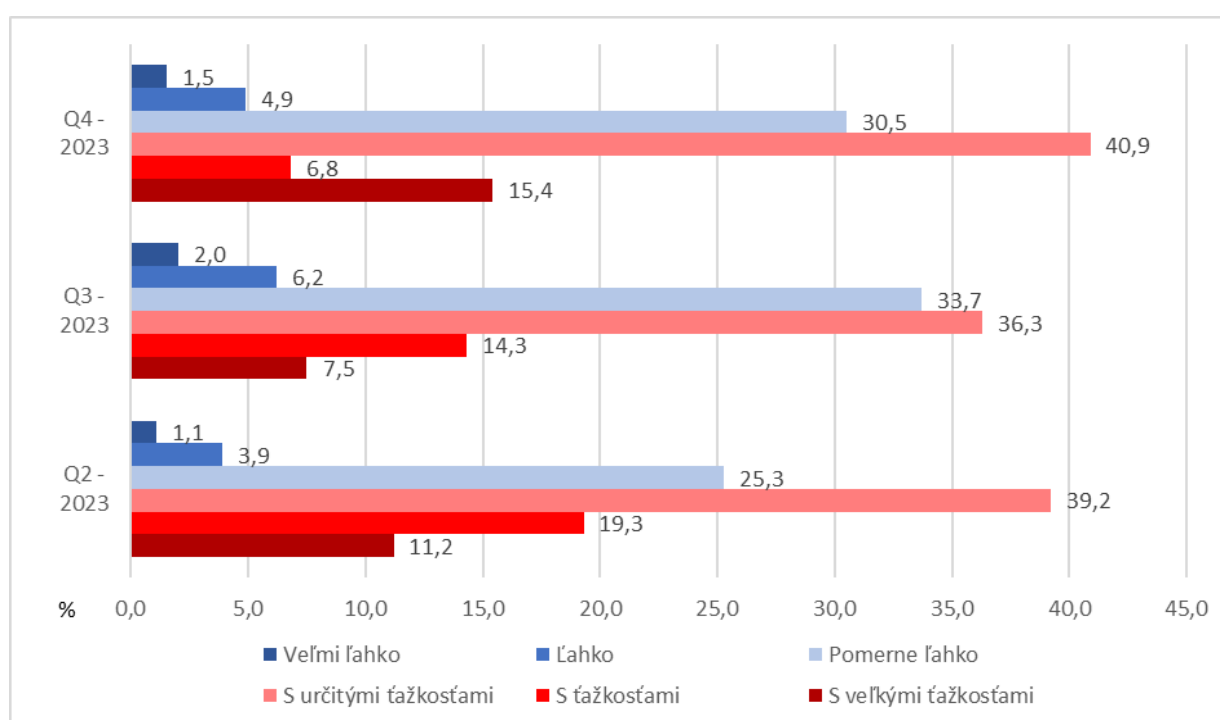
Jedným z indikátorov pre analýzu finančnej situácie domácností je ukazovateľ „schopnosť vyjsť s peniazmi“. Respondenti mali uviesť, či má ich domácnosť dostatok finančných prostriedkov na zaplatenie nevyhnutných výdavkov zo svojho mesačného príjmu. V 4. štvrťroku 2023 uviedlo vyše 60 % obyvateľov, že má nejaké ťažkosti vyjsť s peniazmi po zaplatení nevyhnutných výdavkov. Naopak 4,9 % obyvateľov SR uviedlo, že s peniazmi vychádza ľahko a len 1,5 % uviedlo, že veľmi ľahko.

Tab. 6.2: Schopnosť vyjsť s peniazmi, EU SILC 2023

v %

Schopnosť vyjsť s peniazmi	Q2 - 2023	Q3 - 2023	Q4 - 2023
S veľkými ťažkosťami	11,2	7,5	15,4
S ťažkosťami	19,3	14,3	6,8
S určitými ťažkosťami	39,2	36,3	40,9
Pomerne ľahko	25,3	33,7	30,5
Ľahko	3,9	6,2	4,9
Veľmi ľahko	1,1	2,0	1,5

Graf 6.2: Schopnosť vyjsť s peniazmi, EU SILC 2023

Súčasťou zisťovania bol aj okruh otázok, ktoré sledovali subjektívnu spokojnosť obyvateľov s vybranými oblasťami života. Spokojnosť s vybranými oblasťami života bola hodnotená na škále od 0 do 10, kde 0 značila úplnú nespokojnosť a 10 úplnú spokojnosť. Slovinci sú viac spokojní s osobnými vzťahmi, s finančnou situáciou sú len priemerne spokojní.

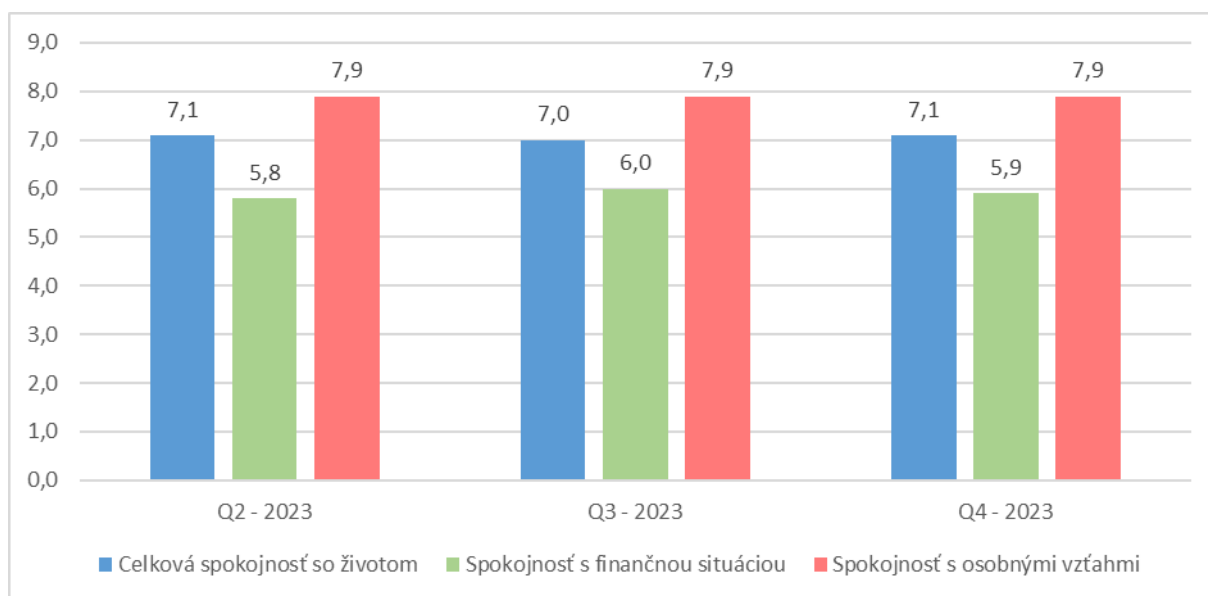
Priemerná známka celkovej spokojnosti so životom bola v 4. štvrťroku na úrovni 7,1, oproti predchádzajúcemu štvrťroku sa zvýšila len mierne (o 0,1 bodu). Čo sa týka spokojnosti s finančnou situáciou, tak tá dosiahla v troch sledovaných štvrťrokoch len priemerné hodnoty okolo 5,9 bodu. Najviac sú obyvatelia spokojní so svojimi osobnými vzťahmi, vo všetkých sledovaných kvartáloch dosiahla spokojnosť s osobnými vzťahmi hodnotu 7,9 bodov z 10.

Tab. 6.3: Hodnotenie spokojnosti s vybranými oblasťami života, EU SILC 2023

Spokojnosť	Q2 - 2023	Q3 - 2023	Q4 - 2023
Celková spokojnosť so životom	7,1	7,0	7,1
Spokojnosť s finančnou situáciou	5,8	6,0	5,9
Spokojnosť s osobnými vzťahmi	7,9	7,9	7,9

Medzikvartálne bola dynamika vývoja celkovej spokojnosti so životom a spokojnosti s finančnou situáciou takmer rovnaká. Spokojnosť s osobnými vzťahmi bola stabilná vo všetkých sledovaných kvartáloch.

Graf 6.3: Hodnotenie spokojnosti s vybranými oblasťami života, EU SILC 2023

7. Medzigeneračný prenos výhod a nevýhod z rodičov na dieťa

Súčasťou zisťovania EU SILC v roku 2023 bol špeciálny modul, ktorý bol zameraný na medzigeneračný prenos výhod a nevýhod z rodičov na dieťa. Hlavným cieľom tohto modulu je zistiť, do akej miery má vzdelanie rodičov vplyv na budúcnosť dieťaťa.

Modul, ktorý bol súčasťou zisťovania EU SILC 2023 vyplňali všetky osoby, ktoré mali v čase zisťovania 25 až 59 rokov (narodené medzi rokmi 1963 - 1997).

Pri analýze bolo najvyššie dosiahnuté vzdelanie zlúčené do nasledujúcich troch skupín:

- *nízke vzdelanie*: osoby bez vzdelania, základné vzdelanie, stredné odborné bez maturity (učňovské),
- *stredné vzdelanie*: úplné stredné vzdelanie s maturitou,
- *vysoké vzdelanie*: vysokoškolské vzdelanie (1. až 3. stupeň).

V analýze sa pri určení vzdelania oboch rodičov bralo do úvahy vyššie vzdelanie rodiča. Ak napríklad osoba, ktorej matka mala vyššie vzdelanie a otec mal stredné vzdelanie, tak najvyššie vzdelanie rodičov tejto osoby bolo určené ako vyššie. Osoby, ktoré počas svojho detstva pochádzali z neúplných rodín boli z výpočtu indikátorov vyradené.

Tab. 7.1: Podiel najvyššie dosiahnutého vzdelanie rodičov, EU SILC 2023

v %

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov	2023
Nízke	47,3
Stredné	40,0
Vysoké	12,7

Podiel osôb (vo veku 25 - 59 rokov) s rodičmi s nízkym najvyšším stupňom dosiahnutého vzdelania sa medzi sledovanými obdobiami znížil o 4,0 p.b. z 51,3 % v roku 2019 na 47,3 % v roku 2023. Medzi sledovanými obdobiami sa podiel populácie s rodičmi so stredným alebo vysokým vzdelaním zvýšil o 3,7 p.b., respektíve o 0,3 p.b.

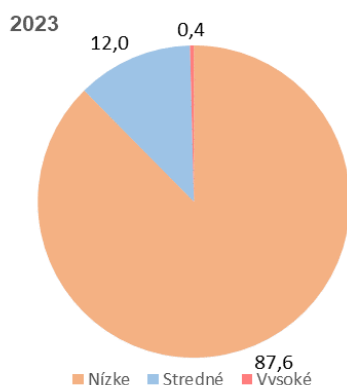
V roku 2023 87,6 % dnešných dospelých, ktorí mali nízku úroveň najvyššieho dosiahnutého vzdelania uviedlo, že ich rodičia mali tiež nízku úroveň vzdelania, 12,0 % osôb malo rodičov so stredným stupňom vzdelania a 0,4 % malo rodičov s vysokou úrovňou vzdelania.

Tab. 7.2: Dnešní dospelí s nízkym vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

v %

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov	2023
Nízke	87,6
Stredné	12,0
Vysoké	0,4

Graf 7.1: Dnešní dospelí s nízkym vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

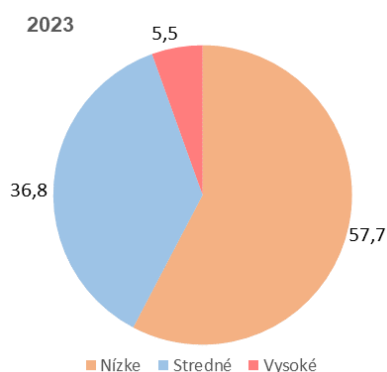

Čo sa týka osôb so stredným vzdelaním, tak v roku 2023 pri podiele dospelých so strednou úrovňou vzdelania sme zaznamenali, že vyše polovica týchto dospelých malo rodičov s nižším vzdelaním (57,7 %) a vyše tretina dospelých malo rodičov so stredným vzdelaním (36,8 %). Podiel rodičov s vysokým najvyšším dosiahnutým vzdelaním bol len 5,5 %.

Tab. 7.3: Dnešní dospelí so stredným vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

v %	
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov	2023
Nízke	57,7
Stredné	36,8
Vysoké	5,5

Graf 7.2: Dnešní dospelí so stredným vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

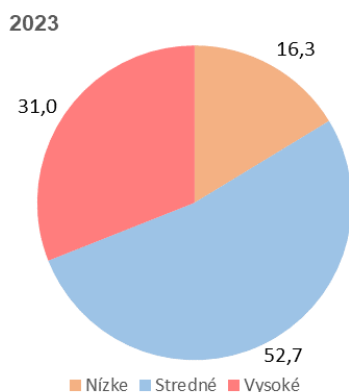

V roku 2023 u osôb s vyšším vzdelaním prevládali rodičia, ktorí mali stredné vzdelanie. Týchto osôb bola vyše polovica (52,7 %). Takmer jedna tretina dospelých mala vysokoškolsky vzdelaných oboch rodičov (31,0 %) a len 16,3 % osôb malo rodiča s nízkym vzdelaním.

Tab. 7.4: Dnešní dospelí s vyšším vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

v %	
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov	2023
Nízke	16,3
Stredné	52,7
Vysoké	31,0

Graf 7.3: Dnešní dospělí s vyšším vzdelaním podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

Zo zisťovania EU SILC vyplýva, že podiel osôb, ktorí žijú pod hranicou príjmovej chudoby bol vyšší u osôb ktorí mali rodičov s nižším alebo stredným najvyšším dokončeným vzdelaním (20,8 %). Tento podiel je o 5,8 p.b. vyšší ako pri osobách, ktorých rodičia mali vysoké vzdelanie (15,0 %).

Tab. 7.5: Dnešní dospělí žijúci v riziku príjmovej chudoby podľa najvyššieho stupňa vzdelania svojich rodičov, EU SILC 2023

v %	
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov	Príjmová chudoba - Áno
Nízke + Stredné	20,8
Vysoké	15,0

Výška dosiahnuého vzdelania rodičov má významný vplyv na vzdelanostnú úroveň ich detí. Dá sa to vysvetliť tým, že rodičia s vysokým stupňom dosiahnutého vzdelania majú viac finančných prostriedkov na investovanie do vzdelávania svojich detí v porovnaní s rodičmi s nízkym stupňom vzdelania. Okrem toho môžu mať vyššie vzdelané osoby jasnejšie predstavy o výhodách vzdelania a môžu povzbudzovať a podporovať svojich potomkov, aby získali vyššiu úroveň vzdelania.

8. Podmienky bývania

V roku 2023 bol súčasťou zisťovania EU SILC aj modul, ktorý bol zameraný na podmienky, v ktorých domácnosť býva.

Modul obsahoval niekoľko otázok, ktoré boli zamerané na podmienky, v ktorých domácnosť býva:

- **príliš tmavý byt:** zisťuje sa, či respondent má dojem, t.j. subjektívny pocit, že obydlie je „príliš tmavé“ (oknami neprechádza dostatok denného svetla) a považuje to za určitý problém pre domácnosť. Stačí, keď respondent pociťuje tento problém v ktorejkoľvek z izieb v byte - nedostatok denného svetla sa nemusí týkať nevyhnutne všetkých izieb.
- **zatekajúca strecha, vlhké steny/podlahy:** vlhké steny v domácnosti, pleseň spôsobená zvýšenou vlhkosťou, atď.

- *znečistené okolie v blízkosti obydľia*: dym, prach, nepríjemný zápach, znečistená voda a pod.
- *vysoký hluk v blízkosti obydľia*: ide napr. o hluk spôsobený dopravou, blízkou továrňou, obchodmi, reštauráciou a pod.
- *kriminalita, násilie, vandalizmus v danej lokalite*: domácnosť posúdila, či kriminalita, násilie alebo vandalizmus v blízkosti jeho obydľia vytvárali problém pre jeho domácnosť.

Otázky z modulu „Podmienky bývania“ sa zisťovali na úrovni domácností, následne počas výpočtu indikátorov boli tieto odpovede priradené každej osobe v domácnosti. Výsledky zo zisťovania tak poukazujú na podiely osôb žijúce v domácnostiach s rôznou kvalitou bývania.

Z výsledkov zisťovania vyplýva, že v roku 2023 boli obyvatelia najviac nespokojní s vysokým hlukom v blízkosti svojho obydľia (8,6 %). Ďalej boli obyvatelia nespokojní so zatekajúcou strechou, podlahou a znečistením okolím (5,8 %). Čo sa týka porovnania jednotlivých krajov SR, tak s vysokým hlukom boli najviac nespokojní obyvatelia Košického kraja (15,6 %), Banskobystrického kraja (9,8 %) a Prešovského kraja (9,6 %). So znečistením v okolí obydľia boli najviac nespokojní obyvatelia v Košickom kraji (12,4 %), v Prešovskom kraji (8,1 %) a Trnavskom kraji (8,0 %). Zo všetkých krajov boli v Bratislavskom kraji ľudia najmenej nespokojní s problémom týkajúcim sa zatekajúcej strechy či podlahy (1,6 %) a so znečistením okolia v blízkosti bývania (1,9 %).

Tab. 8.1: Problémy s bývaním v jednotlivých krajoch SR, EU SILC 2023

v %

Problémy s bývaním	2023								
	BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI	SR
Byt je príliš tmavý	3,3	2,5	2,6	1,5	0,8	5,2	7,5	5,2	3,7
Zatekajúca strecha, podlaha	1,6	2,0	8,3	2,6	4,0	5,1	11,7	9,6	5,8
Znečistené okolie v blízkosti obydľia	1,9	8,0	3,2	2,4	2,6	6,6	8,1	12,4	5,8
Vysoký hluk v blízkosti obydľia	6,3	7,5	7,1	7,1	4,4	9,8	9,6	15,6	8,6
Kriminalita v blízkosti obydľia	3,8	2,3	0,8	3,8	1,5	6,1	2,6	5,7	3,4

Problémy spojené s bývaním sú často zvýraznené v prípade ľudí žijúcich pod hranicou chudoby. Osoby, ktoré žijú pod hranicou príjmovej chudoby často nemajú možnosť vybrať si miesto bývania podľa svojich preferencií. Lacnejšie bývanie často znamená nižšiu kvalitu bývania, ľudia sú tak nútení zostať v nekvalitných oblastiach kvôli svojim finančným obmedzeniam.

Z výsledkov vyplýva, že obyvatelia, ktorí žijú pod hranicou príjmovej chudoby majú častejšie problémy s bývaním. Pri niektorých problémoch s bývaním bol rozdiel oproti obyvateľom, ktorí netrpia príjmovou chudobou, až viac ako 5 násobný (zatekajúca strecha, podlaha a znečistené okolie v blízkosti obydľia).

Tab. 8.2: Problémy s bývaním podľa hranice rizika príjmovej chudoby v SR, EU SILC 2023

v %

Problémy s bývaním	Príjmová chudoba - Nie	Príjmová chudoba - Áno
Byt je príliš tmavý	2,6	10,4
Zatekajúca strecha, podlaha	3,8	18,3
Znečistené okolie v blízkosti obydla	3,8	17,6
Vysoký hluk v blízkosti obydla	7,1	17,6
Kriminalita v blízkosti obydla	2,4	9,3

9. Energetická efektívnosť domácností

Posledným modulom, ktorý bol súčasťou zisťovania EU SILC v roku 2023 bol modul, ktorý bol zameraný na energetickú efektívnosť domácnosti. Modul bol zameraný na otázky, ktoré sa týkali vykurovacieho systému domácnosti, aký zdroj energie používa domácnosť na vykurovanie a či nastali v domácnosti nejaké zmeny spojené so zlepšením energetickej efektívnosti domácnosti.

Súčasťou modulu „Energetická efektívnosť domácnosti“ boli otázky, ktoré zisťovali aký typ vykurovacieho systému je využívaný v domácnosti, tie sa členili na:

- *systém diaľkového vykurovania*: je distribúcia tepelnej energie vo forme pary alebo horúcej vody z centrálného zdroja výroby cez sieť do viacerých budov na vykurovanie.
- *ústredné vykurovanie*: ak vykurovanie poskytuje verejné vykurovacie centrum (centrálna kotolňa) alebo zariadenie nachádzajúce sa v budove alebo bytovo jednotke (kotolňa) zriadené na vykurovacie účely bez ohľadu na zdroj energie. Od diaľkového vykurovania sa líši tým, že k výrobe tepla dochádza na jednom mieste, napríklad v suteréne budovy a je distribuované po celej budove.
- *individuálny vykurovací systém*: je umiestnený iba v byte a zahŕňa rôzne spôsoby distribúcie tepla vo vnútri miestnosti, napr. kachle, radiátory, boilers.
- *prenosné vykurovacie telesá*: zahŕňa prenosné ohrievače, ako je napr. elektrický radiátor alebo ohrievač s ventilátorom, ktorý sa dá ľahko presťahovať z jednej miestnosti do druhej.

Modul ďalej obsahoval otázku týkajúcu sa zlepšenia a skvalitnenia bývania z hľadiska energetickej efektívnosti. Cieľom bolo zistiť, či za posledných 5 rokov došlo v domácnosti k zlepšeniu energetickej efektívnosti a energetickej účinnosti. Ide napríklad o (zateplenie, výmenu okien alebo vykurovacieho systému atď.).

Uvedené otázky boli zisťované na úrovni domácností, všetky tabuľky tak uvádzajú podiel domácností.

Zo zisťovanie EU SILC 2023 vyplýva, že dominantným typom vykurovacieho systému v slovenských domácnostiach je systém ústredného kúrenia (43,3 %) a ďalším najčastejším typom je systém diaľkového vykurovania (29,5 %). Systém ústredného kúrenia dominoval v Žilinskom a Bratislavskom kraji, kde podiel tohto typu vykurovacieho systému dosiahol hodnoty nad 50 %.

Individuálny systém vykurovania v roku 2023 uviedla necelá tretina všetkých domácností. Pri tomto type vykurovacieho systému sa prejavili výrazné regionálne rozdiely. V Žilinskom kraji tento typ uviedlo len 15,2 % domácností, naopak v Prešovskom kraji až 36,8 %.

Tab. 9.1: Typ vykurovacieho systému v jednotlivých krajoch SR, EU SILC 2023

v %

Typ vykurovacieho systému	BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI	SR
Systém diaľkového vykurovania	30,4	31,3	25,9	24,7	31,2	36,9	27,2	29,0	29,5
Systém ústredného kúrenia	50,1	36,2	49,7	42,7	53,6	38,7	36,0	38,2	43,3
Individuálny systém	19,4	32,4	24,5	32,4	15,2	24,1	36,8	32,4	27,0
Prenosné vykurovacie telesá	0,2	0,1	0,0	0,2	0,0	0,4	0,0	0,3	0,2
Žiadny vykurovací systém	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Z výsledkov EU SILC 2023 vyplýva, že dominantným zdrojom energie pre vykurovací systém v Slovenských domácnostiach je plyn. Tento zdroj energie uviedli vyše dve tretiny domácností (67,3 %). Ďalším, ale podstatne menej využívaným zdrojom energie, je drevo (14,7 %), za ním nasledoval zdroj energie elektrina (4,8 %).

Plyn ako vykurovacieho systému uviedlo v Žilinskom kraji až 86,9 % domácností. Hneď za ním nasledoval Bratislavský kraj s 86,6 %. Naopak, najmenej plyn využívajú domácnosti v Banskobystrickom kraji (48,2 %). V prípade dreva ako zdroj energie je rozdiel ešte vyšší. Najnižšie hodnoty boli v Bratislavskom kraji (1,7 %), naopak najvyššie v Banskobystrickom (30,8 %) a Prešovskom kraji (27,4 %). Elektrina ako zdroj energie dominovala v Bratislavskom kraji (9,4 %), kde bol tento rozdiel takmer dvojnásobný oproti priemeru Slovenska.

Tab. 9.2: Zdroj energie vykurovacieho systému v jednotlivých krajoch SR, EU SILC 2023

v %

Zdroj energie vykurovacieho systému	BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI	SR
Elektrina	9,4	3,9	5,0	4,3	2,0	5,6	3,6	3,5	4,8
Plyn (prírodný alebo propán)	86,6	69,4	66,7	86,9	54,6	48,2	62,0	57,5	67,3
Olej	0,8	0,2	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,2	0,2
Biomasa (pelety, iné materiály)	1,5	0,2	4,5	1,3	15,4	10,8	6,3	1,6	5,0
Drevo	1,7	5,2	12,9	5,6	15,4	30,8	27,4	21,5	14,7
Uhlie	0,0	0,6	6,9	0,3	10,3	0,0	0,0	0,8	2,2
Obnoviteľná energia	0,0	0,6	0,1	0,3	0,2	0,5	0,0	0,1	0,2
Iné	0,0	18,4	2,4	0,4	0,4	0,0	0,0	9,1	3,6
Nešpecifikované	0,0	1,5	1,4	0,9	1,5	4,1	0,7	5,7	1,9

Zlepšenie kvality bývania z hľadiska energetickej efektívnosti znamená implementáciu opatrení a technológií s cieľom znížiť spotrebu energie v domácnostiach a zvýšiť komfort obyvateľov domácností.

V posledných 5 rokoch viac ako 35 % domácností na Slovensku uviedlo, že za posledných 5 rokov aspoň raz prijali opatrenia, ktoré viedli k zlepšeniu energetickej efektívnosti domácnosti.

Z regionálneho hľadiska dominoval Bratislavský kraj, v ktorom domácnosť prijala aspoň jedno opatrenie (48,8 %) a takmer polovica domácností aj v Košickom kraji (48,7 %). Naopak v Nitrianskom kraji až 80,6 % domácností uviedlo, že ich domácnosť neprijala žiadne opatrenie, ktoré viedlo k zlepšeniu kvality bývania.

Tab. 9.3: Zlepšenie kvality bývania v posledných 5 rokoch z hľadiska energetickej efektívnosti, EU SILC 2023

v %

Zlepšenie kvality bývania	BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI	SR
Áno - 3 alebo viac opatrení	3,5	2,2	7,6	4,4	2,3	5,7	5,5	8,7	5,0
Áno - 2 opatrenia	17,9	17,6	13,0	8,0	3,6	11,0	14,2	11,7	12,2
Áno - 1 opatrenie	27,4	14,0	16,5	15,8	13,4	13,7	13,4	28,3	18,2
Nie	43,3	64,9	61,6	69,4	80,6	68,8	64,8	46,5	61,8
Nevie	8,3	1,3	1,3	2,5	0,2	0,8	2,3	4,9	2,9

10. Hlavné charakteristiky a metodika zisťovania EU SILC

Zisťovanie sa realizuje na základe novej legislatívy (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1700), ktorým sa zavádza spoločný rámec pre európske štatistiky o osobách a domácnostiach na základe individuálnych údajov zbieraných zo vzoriek, ktorým sa ruší predchádzajúce nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1177/2003 a nariadenie Rady (ES) č. 577/98.

Zavedením tohto nariadenia sa predpokladá podstatné zlepšenie zberu a prenosu údajov EU SILC, pokiaľ ide o aktuálnosť a tvorbu spoľahlivých informácií, a to najmä na regionálnej úrovni.

Ochrana dôverných údajov je zabezpečená legislatívnymi opatreniami v zmysle zákona č.540/2001 Z.z. o štátnej štatistike a ochrana osobných údajov zákonom č.18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Za ochranu dôverných údajov zodpovedá Štatistický úrad Slovenskej republiky.

METODIKA VÝBERU

Veľkosť výberovej vzorky

Minimálna efektívna veľkosť vzorky bola stanovená vo vzťahu k indikátoru miera rizika chudoby. Eurostat stanovil pre každú krajinu minimálnu efektívnu veľkosť výberovej vzorky, pre ktorú sú údaje z danej krajiny považované za reprezentatívne a akceptovateľné. Pre Slovensko bola odporúčaná minimálna efektívna veľkosť súboru 4 250 domácností a 11 000 osôb vo veku 16 rokov a viac.

V zisťovaní EU SILC 2023 bolo navštívených 7 031 domácností za SR a z toho bolo vyšetrených 5 730 domácností a 11 848 osôb vo veku 16 rokov a viac, a tak boli základné kritériá reprezentatívnosti výsledkov splnené (podľa požiadavky Eurostatu je pre SR stanovená minimálna efektívna veľkosť výberovej vzorky 4 250 domácností a 11 000 osôb vo veku 16 rokov a viac). Miera návratnosti za všetky rotačné skupiny bola na úrovni 81,5 %.

Typ výberu

Pri výberovom zisťovaní EU SILC 2023 bol použitý dvojstupňový stratifikovaný výber. V jednotlivých stratách sa vybral proporcionálny počet domácností jednoduchým náhodným výberom.

Pri výbere sa použili dve stratifikačné kritériá:

- geografická stratifikácia: 8 úrovní podľa krajov zodpovedajúcich úrovni NUTS 3
- stupeň urbanizácie: 7 úrovní podľa veľkostnej skupiny obce, t.j. podľa počtu obyvateľov v obci:

- < 2 000 obyvateľov
- 2 000 - 4 999 obyvateľov
- 5 000 - 9 999 obyvateľov
- 10 000 - 19 999 obyvateľov
- 20 000 - 49 999 obyvateľov
- 50 000 - 99 999 obyvateľov
- >= 100 000 obyvateľov

Použitím týchto dvoch stratifikačných kritérií sa v SR vytvorilo 48 strát. Oporou výberu boli údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. Pri aktualizácii opory výberu pre výber domácností sa použili informácie o úbytku, resp. prírastku (novopostavených a skolaudovaných) trvale obývaných domov a bytov v krajoch v roku 2021.

Dizajn zisťovania

V zisťovaní EU SILC sa používa tzv. štvorročný rotačný model, v ktorom výberová vzorka každý rok pozostáva zo 4 podvzoriek. Reprezentatívna vzorka domácností sa rozdelí na štyri podsúbory - rotačné skupiny, z ktorých každá z nich reprezentuje celý základný súbor. V nasledujúcich rokoch zisťovania sú 3 rotačné skupiny ponechané vo výbere a jedna rotačná skupina sa vyradí s tým, že domácnosti v nej sú nahradené novými domácnosťami. Pre tieto domácnosti je opätovne použitý stratifikovaný výber a v jednotlivých stratách je vybraný proporcionálny počet domácností jednoduchým náhodným výberom.

Štvorročný rotačný model umožňuje poskytovať dva typy ročných údajov:

- prierezoové (cross-sectional) údaje, ktoré sa vzťahujú k určitému časovému obdobiu (napr. rok 2022) s premennými týkajúcimi sa príjmov, chudoby, sociálneho vylúčenia a iných životných podmienok;
- dlhodobé (longitudinal) údaje, ktoré sa vzťahujú k zmenám v čase na individuálnej úrovni a sú pozorované počas zisťovaného obdobia (napr. 2018 -2022).

Referenčná jednotka

Základnou jednotkou zisťovania EU SILC je súkromná hospodáriaca domácnosť a jej súčasní členovia, ktorí v čase zberu údajov bývajú na území SR.

Pod súkromnou domácnosťou sa rozumie osoba žijúca sama alebo skupina osôb, ktorí spolu bývajú a spolu hradia výdavky na základné životné potreby.

Za „**súkromnú domácnosť jednotlivca**“ sa považuje domácnosť, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť alebo miestnosti v obytnej jednotke, ale spolu s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky netvorí viacčlennú domácnosť;

Za „**viacčlennú súkromnú domácnosť**“ sa považuje domácnosť, v ktorej skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle býva spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi domácnosti sa delí o príjmy alebo výdavky domácnosti napr. domácnosť 2 dospelí + 2 deti býva s rodičmi;

Súkromné domácnosti **nezahŕňajú osoby**, ktorých potreby ubytovania a živobytia zabezpečuje „inštitúcia“ a ktoré k referenčnému dátumu tam strávili alebo pravdepodobne stravia 12 mesiacov alebo viac.

Pod „inštitúciou“ sa rozumie zariadenie poskytujúce skupine ľudí dlhodobé bývanie a vybavenie a služby potrebné pre každodenný život. Patria sem napr.:

- nemocnice, hospice, zotavovne, zariadenia pre ľudí so zdravotným postihnutím, psychiatrické ústavy, domovy dôchodcov a opatrovateľské domy;
- zariadenia asistovaného bývania a inštitúcie sociálnej starostlivosti vrátane zariadení pre bezdomovcov, žiadateľov o azyl alebo utečencov;
- nápravnovýchovné a väzenské ústavy, ústavy na výkon väzby; väznice;
- náboženské inštitúcie;
- vysokoškolské študentské domovy (v závislosti od konkrétnych opatrení).

VÁŽENIE A IMPUTÁCIE

Vo výberových zisťovaniach je potrebné pre výpočet sledovaných ukazovateľov, ktoré by charakterizovali celú populáciu, prepočítať (prevážiť) individuálne údaje získané od respondentov použitím matematicko-štatistických metód.

Pri spracovaní údajov sa používa metodika váženia, ktorú ŠÚ SR realizuje v súlade s odporúčeniami Eurostatu.

Kritériami pri výpočte váh boli:

- pravdepodobnosť výberu jednotiek,
- neodpovede vo vybraných jednotkách,
- kalibrácia na externé údaje.

Určili sa nasledovné typy váh:

- základné váhy vybraných domácností,
- prierezné váhy domácností, ktoré sa vypočítali zo základných váh korekciou miery neodpovedí a kalibráciou na externé počty domácností podľa počtu členov v krajocho,
- osobné prierezné váhy, ktoré sa vypočítali zo základných váh kalibráciou na externé počty osôb podľa veku a pohlavia v krajocho. Použila sa integrovaná kalibrácia, t.j. pre každú domácnosť platí: prierezná váha domácnosti = osobná prierezná váha všetkých jej členov
- individuálne prierezné váhy pre všetkých členov domácnosti vo veku 16 rokov a viac,
- prierezné váhy detí pre premenné týkajúce sa starostlivosti o dieťa.

Pri imputácii údajov bola použitá deterministická imputácia skupinového priemeru.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH ZISŤOVANIA

Realizáciu štatistického zisťovania EU SILC zabezpečujú zamestnanci z odboru štatistiky životnej úrovne obyvateľstva ŠÚ SR v spolupráci s odborom štatistiky terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici.

Terénny zber údajov bol realizovaný vo vybraných domácnostiach prostredníctvom interných aj externých pracovníkov. Školenie opytovateľov sa v posledných rokoch realizuje formou videokonferencie. Údaje v teréne zisťujú opytovatelia, ktorí v prevažnej miere už v predchádzajúcich rokoch vykonávali zisťovanie EU SILC alebo v minulosti realizovali iné národné zisťovania.

Vyškoľených bolo 135 opytovateľov; na jedného opytovateľa pripadlo 15 až 20 domácností. Školenie opytovateľov a vedúcich oddelení z jednotlivých pracovísk ŠÚ SR prebiehalo formou videoškolenia a bolo zamerané na metodickú a organizačnú stránku zisťovania. Opytovateľ mal k dispozícii kontakt na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní, aby mohli spolu konzultovať prípadné metodické nejasnosti alebo iné závažné problémy, ktoré sa môžu v priebehu zisťovania vyskytnúť. Následne sa podľa tejto doporučenej metodiky mohol riadiť, resp. ju aplikovať v teréne.

Opytovatelia zisťovali informácie o každej hospodáriacej domácnosti žijúcej vo vybranom dome, resp. byte v období od **1. februára do 21. júla 2023**. Opytovanie so zástupcom bolo povolené len vo výnimočných prípadoch (dočasná neprítomnosť, nespôsobilý odpovedať a pod.).

Pri zisťovaní EU SILC, podobne ako pri ostatných zisťovaniach v domácnostiach dostávali všetky vybrané domácnosti pred samotnou návštevou opytovateľa oficiálny list, kde okrem stručného vysvetlenia účelu a významu zisťovania bol uvedený aj telefonický a e-mailový kontakt priamo na opytovateľa a aj na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní. V prípade, že domácnosti navrhnutý termín návštevy nevyhovoval, mohla si dohodnúť iný, pre ňu vhodnejší termín, aj s ohľadom na pandemickú situáciu. V prípade odmietnutia, nemohli byť tieto domácnosti nahradené inými.

Zisťovanie EU SILC je jedno z najnáročnejších zisťovaní aj vzhľadom na jeho panelový charakter. Opakovane je preto potrebné venovať zvýšenú pozornosť kvalite získaných údajov (možnosť porovnateľnosti údajov, ktoré boli zistené v predchádzajúcich rokoch).

Najčastejším spôsobom zberu údajov bol PAPI spôsob zberu, t.j. údaje sa zapisovali do papierových dotazníkov, ktoré slúžili aj ako vstupný podklad pre spracovanie údajov.

V zisťovaní EU SILC 2023 boli použité 3 typy dotazníkov:

SILC **1-01/A** - Zloženie domácnosti,

SILC **1-01/B** - Údaje za domácnosť,

SILC **1-01/C** - Údaje za osoby vo veku 16 rokov a viac.

Údaje, ktoré sú predmetom zisťovania:

Informácie o domácnostiach

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, región, rotačná skupina, stupeň urbanizácie, váha)
- Bývanie (typ obydla, vlastnícky status, vlastníctvo predmetov dlhodobej spotreby, náklady na bývanie)
- Sociálne vylúčenie (nedoplatky, nepeňažné ukazovatele materiálnej deprivácie)
- Príjmy na úrovni domácnosti (celkový príjem domácnosti, príjem z prenájmu, sociálne príjmy, peňažné transfery medzi domácnosťami)

Informácie o osobách

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, číslo domácnosti, typ opytovania, váha)
- Základné údaje (demografické údaje, vzdelanie, zdravie, informácie o práci)
- Príjmy osôb vo veku 16 rokov a viac (príjem zo zamestnania, nepeňažný príjem, zisky alebo straty zo samostatne zárobkovej činnosti, sociálne príjmy, príspevky na vzdelanie)

VÝSTUPY

Výstupom zo zisťovania EU SILC je databáza údajov s presne zadefinovanými výstupmi, ktoré sú harmonizované medzi všetkými štátmi realizujúcimi zisťovanie EU SILC.

Databáza údajov pozostáva zo 4 základných súborov:

- súbor **D** (register domácností),
- súbor **R** (register osôb),
- súbor **H** (súbor s údajmi za všetky vyšetrené domácnosti),
- súbor **P** (súbor za všetky vyšetrené osoby vo veku 16 rokov a viac).

Okrem súborov, ktoré sa pravidelne zasielajú do Eurostatu, ŠÚ SR spracováva zo zisťovania aj obsahovo podrobnejšie výstupné súbory. Ide o súbory, ktoré okrem všetkých Eurostatom stanovených premenných, obsahujú aj podrobnejšiu štruktúru (napr. pomocné premenné, príjmové premenné, t. j. jednotlivé sociálne dávky, počet mesiacov poberania a pod.).

Základné informácie o zisťovaní vrátane vydaných publikácií z predchádzajúcich zisťovaní sú záujemcom k dispozícii na internetovej stránke Štatistického úradu SR www.statistics.sk (v časti Demografia a sociálne štatistiky, Príjmy, výdavky a životné podmienky) a na webovej stránke DATAcube. (datacube.statistics.sk/#/folder/sk/1001666).

ZÁVER

Predložená publikácia má za cieľ poskytnúť prehľad o vybraných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2023 (*Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností*).

Takmer všetky indikátory, ktoré sa nachádzajú v tejto publikácii, vychádzajú pri meraní chudoby z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadefinovaného v zisťovaní EU SILC. Pre komplexnejšie pochopenie dopadov chudoby a sociálneho vylúčenia sú príjmové indikátory doplnené o analýzu príjmových nerovností a materiálnej a sociálnej deprivácie.

Na meranie cieľa v oblasti sociálneho začlenenia a boja proti chudobe bol stanovený indikátor multidimenzionálneho charakteru, tzv. indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Úlohou ŠÚ SR je prostredníctvom zisťovania EU SILC zabezpečiť jeho výpočet a umožniť tak monitorovanie jeho vývoja vo vzťahu k napĺňaniu národných cieľov do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Údaje zo zisťovania sú tak cenným zdrojom informácií pre dôležité rozhodnutia v oblasti riadenia sociálnej politiky, nastavenia programov začleňovania osôb ohrozených príjmovou chudobou a sociálnym vylúčením.

Vďaka ochote respondentov zúčastniť sa uvedeného zisťovania a odpovedať na otázky, ktorých znenie je harmonizované v rámci krajín EU-27, sme získali údaje, ktoré sú dôležité pri hodnotení životnej úrovne slovenských domácností, a to hlavne z pohľadu ich príjmovej a materiálnej situácie.

Touto cestou by sme chceli vyjadriť poďakovanie všetkým domácnostiam, ktoré s nami aktívne spolupracovali a zúčastnili sa zisťovania EU SILC, a to v niektorých prípadoch aj opakovane viac rokov. Vďaka nim môžeme sledovať a analyzovať životné podmienky domácností a ich členov nielen v súčasnosti, ale aj z dlhodobého hľadiska.

Podrobnejšie údaje zo zisťovania je možné nájsť na webovej stránke ŠÚ SR vo verejnej databáze DATAcube.

T A B U Ľ K Y

Tab.1 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa krajov, EU SILC 2023

Vybrané údaje	Spolu za SR	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Počet HD	1 730 138	264 517	189 455	194 273	229 222	209 695	204 862	212 601	225 513
Počet osôb	5 367 655	721 434	558 581	564 560	661 797	681 072	610 096	799 607	770 508
Počet dospelých osôb	4 141 381	556 277	440 849	445 106	528 892	526 177	474 779	595 904	573 397
Počet závislých detí	1 226 274	165 157	117 732	119 454	132 905	154 895	135 317	203 703	197 111
Počet pracujúcich	2 598 816	390 707	275 244	284 105	331 422	340 440	281 386	355 737	339 775
Počet nezamestnaných	211 119	6 976	20 429	8 319	20 021	15 423	36 071	48 611	55 269
Počet dôchodcov	1 109 435	143 470	119 916	131 753	149 628	136 528	134 848	147 397	145 895
Počet iných neaktívnych osôb	1 448 288	180 282	142 993	140 383	160 727	188 680	157 792	247 862	229 569
Relatívne údaje (%)									
Počet HD (v %)	100,0	15,3	11,0	11,2	13,2	12,1	11,8	12,3	13,0
Priemerný počet všetkých osôb	3,1	2,7	2,9	2,9	2,9	3,2	3,0	3,8	3,4
Priemerný počet dospelých osôb	2,4	2,1	2,3	2,3	2,3	2,5	2,3	2,8	2,5
Priemerný počet závislých detí	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	1,0	0,9
Priemerný počet pracujúcich	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,6	1,4	1,7	1,5
Priemerný počet nezamestnaných	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,8	0,7	0,8	0,7	0,7	0,9	0,8	1,2	1,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps3801rr)

Tab.2 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2023

Vybrané údaje	Typ domácnosti								
	bez závislých detí				so závislými deťmi				
	jednočlenná domácnosť	dvojčlenná domácnosť - obaja vo veku pod 65 rokov	dvojčlenná domácnosť - aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	ostatné domácnosti	jeden rodič a najmenej 1 závislé dieťa	dvaja dospelí s 1 závislým dieťaťom	dvaja dospelí s 2 závislými deťmi	dvaja dospelí s 3 alebo viac závislými deťmi	ostatné domácnosti
Absolútne údaje (počet)									
Počet HD	203 686	293 801	279 435	293 636	32 918	121 822	182 941	70 194	251 705
Počet osôb	203 686	587 602	558 870	1 045 213	81 419	365 465	731 763	385 202	1 408 435
Počet dospelých osôb	203 686	587 602	558 870	1 045 213	32 918	243 644	365 882	140 388	963 179
Počet závislých detí	0	0	0	0	48 501	121 822	365 882	244 814	445 256
Počet pracujúcich	73 768	481 964	90 637	667 739	26 124	200 809	327 879	110 079	619 813
Počet nezamestnaných	5 368	16 692	3 808	56 342	4 761	10 349	13 342	17 358	83 100
Počet dôchodcov	120 760	69 558	453 557	269 627	1 712	8 516	1 625	145	183 934
Počet iných neakt. osôb	3 791	19 388	10 868	51 505	48 822	145 791	388 917	257 619	521 588
Relatívne údaje (%)									
Počet HD (v %)	11,8	17,0	16,2	17,0	1,9	7,0	10,6	4,1	14,5
Priemerný počet všetkých osôb	1,0	2,0	2,0	3,6	2,5	3,0	4,0	5,5	5,6
Priemerný počet dospelých osôb	1,0	2,0	2,0	3,6	1,0	2,0	2,0	2,0	3,8
Priemerný počet závislých detí	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,0	2,0	3,5	1,8
Priemerný počet pracujúcich	0,4	1,6	0,3	2,3	0,8	1,6	1,8	1,6	2,5
Priemerný počet nezamestnaných	0,0	0,1	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,2	1,6	0,9	0,1	0,1	0,0	0,0	0,7
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,0	0,1	0,0	0,2	1,5	1,2	2,1	3,7	2,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1801rs)

Tab.3 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2023

Vybrané údaje	Počet členov					
	1 - členná	2 - členná	3 - členná	4 - členná	5 - členná	6 a viac členná
Absolútne údaje (počet)						
Počet HD	203 686	596 180	310 482	327 434	153 403	138 954
Počet osôb	203 686	1 192 359	931 447	1 309 734	767 013	963 415
Počet dospelých osôb	203 686	1 169 416	794 928	872 385	489 827	611 138
Počet závislých detí	0	22 944	136 519	437 349	277 186	352 278
Počet pracujúcich	73 768	590 619	520 256	699 418	365 228	349 526
Počet nezamestnaných	5 368	23 701	30 389	57 397	24 689	69 575
Počet dôchodcov	120 760	524 678	193 584	71 289	70 690	128 433
Počet iných neaktívnych osôb	3 791	53 361	187 218	481 629	306 407	415 881
Relatívne údaje (%)						
Počet HD (v %)	11,8	34,5	17,9	18,9	8,9	8,0
Priemerný počet všetkých osôb	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,9
Priemerný počet dospelých osôb	1,0	2,0	2,6	2,7	3,2	4,4
Priemerný počet závislých detí	0,0	0,0	0,4	1,3	1,8	2,5
Priemerný počet pracujúcich	0,4	1,0	1,7	2,1	2,4	2,5
Priemerný počet nezamestnaných	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,5
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,9	0,6	0,2	0,5	0,9
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,0	0,1	0,6	1,5	2,0	3,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1802rs)

Tab.4 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2023

Vybrané údaje	Počet závislých detí					
	bez detí	1 dieťa	2 deti	3 deti	4 deti	5 a viac detí
Absolútne údaje (počet)						
Počet HD	1 070 559	277 936	264 825	85 112	12 226	19 480
Počet osôb	2 395 372	1 050 263	1 172 000	476 133	78 271	195 617
Počet dospelých osôb	2 395 372	772 327	642 350	220 796	29 368	81 168
Počet závislých detí	0	277 936	529 650	255 337	48 903	114 448
Počet pracujúcich	1 314 109	591 199	490 220	158 554	14 130	30 603
Počet nezamestnaných	82 210	47 103	33 236	14 558	4 819	29 193
Počet dôchodcov	913 501	83 934	73 616	26 820	3 563	7 999
Počet iných neaktívnych osôb	85 551	328 027	574 928	276 200	55 759	127 822
Relatívne údaje (%)						
Počet HD (v %)	61,9	16,1	15,3	4,9	0,7	1,1
Priemerný počet všetkých osôb	2,2	3,8	4,4	5,6	6,4	10,0
Priemerný počet dospelých osôb	2,2	2,8	2,4	2,6	2,4	4,2
Priemerný počet závislých detí	0,0	1,0	2,0	3,0	4,0	5,9
Priemerný počet pracujúcich	1,2	2,1	1,9	1,9	1,2	1,6
Priemerný počet nezamestnaných	0,1	0,2	0,1	0,2	0,4	1,5
Priemerný počet dôchodcov	0,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,1	1,2	2,2	3,2	4,6	6,6

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1803rs)

Tab.5 Domácnosti podľa typu obydľia, EU SILC 2023

Typ obydlia	Domácnosti spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Samostatný dom (rodinný dom)	896 373	59 157	103 444	105 154	140 071	118 235	99 264	134 330	136 718
Dvojdóm alebo terasovitý dom	16 115	3 470	629	1 625	1 161	1 534	5 692	953	1 051
Bytový dom s menej ako 10 bytmi	127 004	21 229	16 988	12 545	11 600	18 714	18 684	16 116	11 128
Bytový dom s 10 a viac bytmi	688 226	180 425	68 395	74 950	76 390	71 212	80 549	60 674	75 631
Iný druh bývania	2 422	235	0	0	0	0	674	528	985
Spolu	1 730 140	264 516	189 456	194 274	229 222	209 695	204 863	212 601	225 513
Relatívne údaje (%)									
Samostatný dom (rodinný dom)	51,8	22,4	54,6	54,1	61,1	56,4	48,5	63,2	60,6
Dvojdóm alebo terasovitý dom	0,9	1,3	0,3	0,8	0,5	0,7	2,8	0,4	0,5
Bytový dom s menej ako 10 bytmi	7,3	8,0	9,0	6,5	5,1	8,9	9,1	7,6	4,9
Bytový dom s 10 a viac bytmi	39,8	68,2	36,1	38,6	33,3	34,0	39,3	28,5	33,5
Iný druh bývania	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,4
Spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.6 Domácnosti podľa vlastníckeho vzťahu k bytu/domu, EU SILC 2023

Vlastnícky vzťah	Domácnosti spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Majiteľ/ vlastník alebo ubytovanie poskytované bezplatne	1 638 872	235 552	176 504	185 733	218 946	201 581	196 769	206 178	217 609
Nájomník/ podnájomník alebo ubytovanie prenajímané za nižšiu cenu ako trhovú	91 268	28 965	12 952	8 540	10 277	8 114	8 093	6 423	7 904
Spolu	1 730 140	264 517	189 456	194 273	229 223	209 695	204 862	212 601	225 513
Relatívne údaje (%)									
Majiteľ/ vlastník alebo ubytovanie poskytované bezplatne	94,7	89,1	93,2	95,6	95,5	96,2	96,1	97,0	96,5
Nájomník/ podnájomník alebo ubytovanie prenajímané za nižšiu cenu ako trhovú	5,2	11,0	6,8	4,3	4,5	3,9	3,9	3,0	3,5
Spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.7 Subjektívne zhodnotenie zdravotného stavu osôb, EU SILC 2023

%

Škála odpovedí	Subjektívne zhodnotenie zdravotného stavu osôb							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Veľmi dobré	22,2	25,2	19,3	22,2	43,1	8,4	1,4	0,2
Skôr dobré	45,1	45,5	44,7	45,1	47,6	55,8	29,1	9,9
Priemerné	21,0	18,5	23,4	21,0	6,5	25,1	46,7	39,3
Skôr zlé	9,1	8,5	9,7	9,1	2,1	8,8	18,5	36,0
Veľmi zlé	2,6	2,3	2,9	2,6	0,8	1,8	4,3	14,6
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.8 Obmedzenie aktivít osôb z dôvodu zdravotných problémov, EU SILC 2023

%

Škála odpovedí	Obmedzenie aktivít z dôvodu zdravotných problémov							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Výrazne musel obmedziť	8,8	8,1	9,4	8,8	2,7	7,5	15,4	39,8
Čiastočne musel obmedziť	22,4	20,5	24,2	22,4	8,2	27,0	43,8	45,3
Nemusel obmedziť	68,8	71,4	66,5	68,8	89,2	65,5	40,8	14,9
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.9 Zhodnotenie chronického ochorenia osôb, EU SILC 2023

%

Odpoveď	Trpí chronickými chorobami alebo stavmi							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Áno	34,0	30,5	37,2	34,0	11,8	38,5	65,1	87,7
Nie	66,0	69,5	62,8	66,0	88,2	61,5	34,9	12,3
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.10 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa krajov, EU SILC 2023

Hranica chudoby	Počet osôb spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet osôb)									
40% mediánu	370 739	26 631	19 483	17 985	65 353	23 725	30 364	115 052	72 146
50% mediánu	540 961	34 313	29 952	25 452	71 899	34 955	60 672	147 278	136 440
60% mediánu	766 295	55 423	46 767	46 707	87 157	79 377	107 073	181 067	162 724
70% mediánu	1 080 393	61 690	53 485	64 435	137 051	102 957	121 922	283 947	254 906
Spolu	5 367 655	721 434	558 581	564 560	661 797	681 072	610 096	799 607	770 508
Relatívne údaje (%)									
40% mediánu	6,9	3,7	3,5	3,2	9,9	3,5	5,0	14,4	9,4
50% mediánu	10,1	4,8	5,4	4,5	10,9	5,1	9,9	18,4	17,7
60% mediánu	14,3	7,7	8,4	8,3	13,2	11,7	17,6	22,6	21,1
70% mediánu	20,1	8,6	9,6	11,4	20,7	15,1	20,0	35,5	33,1

[Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. \(ps3810rs\)](#)

Tab.11 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2023

Hranica chudoby	Typy domácností								
	bez závislých detí				so závislými deťmi				
	jednočlenná domácnosť	dvojčlenná domácnosť - obaja vo veku pod 65 rokov	dvojčlenná domácnosť - aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	ostatné domácnosti	jeden rodič a najmenej 1 závislé dieťa	dvaja dospelí s 1 závislým dieťaťom	dvaja dospelí s 2 závislými deťmi	dvaja dospelí s 3 alebo viac závislými deťmi	ostatné domácnosti
Absolútne údaje (počet osôb)									
40% mediánu	12 459	23 657	1 849	33 509	14 405	28 900	46 651	68 511	140 797
50% mediánu	24 766	33 958	13 835	60 449	22 538	33 613	68 348	105 822	177 632
60% mediánu	56 110	45 425	28 959	92 214	33 379	48 378	115 215	132 387	214 229
70% mediánu	70 606	59 440	38 953	115 821	45 710	70 374	160 671	158 053	360 766
Spolu	203 686	587 602	558 870	1 045 213	81 419	365 465	731 763	385 202	1 408 435
Relatívne údaje (%)									
40% mediánu	6,1	4,0	0,3	3,2	17,7	7,9	6,4	17,8	10,0
50% mediánu	12,2	5,8	2,5	5,8	27,7	9,2	9,3	27,5	12,6
60% mediánu	27,5	7,7	5,2	8,8	41,0	13,2	15,7	34,4	15,2
70% mediánu	34,7	10,1	7,0	11,1	56,1	19,3	22,0	41,0	25,6

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1830rs)

Tab.12 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2023

Hranica chudoby	Počet členov					
	1-členná	2-členná	3-členná	4-členná	5-členná	6 a viac členná
<i>Absolútne údaje (počet osôb)</i>						
40% mediánu	12 459	29 467	47 326	84 675	65 399	131 412
50% mediánu	24 766	55 992	64 473	110 455	71 500	213 775
60% mediánu	56 110	88 432	100 167	178 898	105 066	237 624
70% mediánu	70 606	116 633	138 073	242 685	155 510	356 887
Spolu	203 686	1 192 359	931 447	1 309 734	767 013	963 415
<i>Relatívne údaje (%)</i>						
40% mediánu	6,1	2,5	5,1	6,5	8,5	13,6
50% mediánu	12,2	4,7	6,9	8,4	9,3	22,2
60% mediánu	27,5	7,4	10,8	13,7	13,7	24,7
70% mediánu	34,7	9,8	14,8	18,5	20,3	37,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1831rs)

Tab.13 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2023

Hranica chudoby	Počet závislých detí					
	bez detí	1 dieťa	2 deti	3 deti	4 deti	5 a viac detí
Absolútne údaje (počet osôb)						
40% mediánu	71 474	73 890	66 362	42 167	33 133	83 713
50% mediánu	133 008	98 448	100 321	51 133	43 103	114 947
60% mediánu	222 708	131 831	169 505	68 036	45 594	128 622
70% mediánu	284 819	204 446	259 436	95 405	49 792	186 496
Spolu	2 395 372	1 050 263	1 172 000	476 133	78 271	195 617
Relatívne údaje (%)						
40% mediánu	3,0	7,0	5,7	8,9	42,3	42,8
50% mediánu	5,6	9,4	8,6	10,7	55,1	58,8
60% mediánu	9,3	12,6	14,5	14,3	58,3	65,8
70% mediánu	11,9	19,5	22,1	20,0	63,6	95,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube. (ps1832rs)

Tab.14 Spoločné prierezové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2012 až 2023

Indikátor		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch												
1	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - celkom	13,2	12,8	12,6	12,3	12,7	12,4	12,2	11,9	11,4	12,3	13,7	14,3
2	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži celkom	13,2	12,8	12,7	12,1	12,7	12,4	12,2	11,6	11,1	11,7	13,5	14,7
3	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy celkom	13,3	12,9	12,6	12,4	12,8	12,3	12,3	12,1	11,7	12,8	13,9	13,8
4	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 0 - 17 roční	21,9	20,3	19,2	20,1	20,8	19,9	20,5	19,0	17,0	17,6	22,1	22,6
5	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 18 - 24 roční	14,4	15,1	14,7	12,8	14,8	14,5	14,0	14,7	13,0	14,6	19,3	17,0
6	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 25 - 49 roční	12,4	12,4	12,1	11,9	12,5	11,8	11,3	10,4	10,2	11,3	12,2	14,0
7	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 50 - 64 roční	10,9	10,0	11,5	10,3	10,0	9,6	10,2	9,6	9,8	9,7	11,3	9,9
8	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 65 +	7,8	6,0	6,2	5,6	5,7	6,9	6,4	8,7	9,5	10,3	8,1	9,6
9	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 18 - 24 roční	13,0	15,7	14,0	12,0	11,2	12,6	12,9	14,9	13,0	14,0	19,2	16,0
10	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 25 - 49 roční	12,4	11,7	12,0	12,0	12,4	11,4	10,4	9,5	9,8	10,9	11,5	14,6
11	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 50 - 64 roční	10,7	10,1	12,9	11,6	11,5	10,9	11,0	10,3	10,2	9,9	11,4	10,0
12	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 65+	5,9	3,3	4,1	3,4	4,3	4,9	5,2	6,1	7,3	6,8	6,1	7,6
13	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 18 - 24 ročné	16,0	14,5	15,4	13,6	18,5	16,5	15,1	14,6	13,0	15,2	19,4	18,0
14	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 25 - 49 ročné	12,4	13,1	12,3	11,9	12,6	12,3	12,1	11,3	10,6	11,8	12,9	13,4
15	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 50 - 64 ročné	11,0	9,9	10,2	9,2	8,6	8,3	9,4	8,9	9,4	9,5	11,2	9,8
16	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 65+	9,0	7,6	7,5	7,0	6,5	8,3	7,1	10,5	10,9	12,6	9,5	11,0
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa ekonomickej aktivity												
17	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - pracujúci	6,2	5,7	5,7	6,0	6,5	6,3	6,0	4,4	5,2	6,7	7,1	9,1
18	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - nezamestnaný	44,6	43,8	48,7	45,5	47,6	49,2	51,0	56,7	56,1	52,6	53,4	53,0
19	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - dôchodca	7,7	6,6	6,7	6,2	6,0	7,6	7,0	8,6	9,6	10,1	9,5	10,1
20	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - iná neaktívna osoba	17,9	17,4	16,7	15,7	19,8	19,6	19,8	19,5	20,9	17,4	25,2	21,3
21	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, pracujúci	6,6	5,9	6,1	6,5	6,9	6,8	6,2	5,2	6,0	7,2	7,9	10,1
22	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, nezamestnaní	45,9	48,5	53,6	48,5	49,8	53,2	54,9	60,3	61,5	55,9	56,7	59,3
23	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, dôchodcovia	5,8	4,4	5,3	4,4	4,9	6,2	5,8	6,5	7,4	7,1	7,7	8,1

Indikátor		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2011	2022	2023
24	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, iné neaktívne osoby	15,0	16,0	14,7	14,1	17,4	17,0	16,9	14,2	19,4	14,4	23,2	21,5
25	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, pracujúce	5,6	5,5	5,3	5,5	6,0	5,8	5,8	3,4	4,2	6,0	6,2	7,9
26	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, nezamestnané	43,2	39,0	43,7	42,0	45,2	45,1	46,6	52,6	50,7	48,7	50,0	47,5
27	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, dôchodkyne	8,8	7,8	7,5	7,3	6,8	8,6	7,8	10,1	11,0	12,2	10,7	11,5
28	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, iné neaktívne osoby	20,3	18,4	17,9	16,6	21,2	21,0	21,4	22,1	21,8	19,0	26,2	21,3
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa typu domácnosti												
29	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, < 65 rokov	24,1	21,3	20,4	21,2	22,7	25,8	23,0	22,4	18,9	20,8	21,1	22,0
30	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, 65+	14,7	10,0	11,1	9,4	9,0	11,9	12,4	20,1	27,6	28,5	26,0	32,3
31	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, muž	23,5	19,6	20,6	20,7	21,9	25,1	20,6	22,9	26,1	24,8	23,4	25,9
32	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, žena	17,5	14,0	13,3	12,0	12,2	14,5	15,4	20,2	22,6	25,0	26,3	28,2
33	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, bez detí, obaja vo veku < 65	9,1	8,8	9,9	9,0	8,1	7,2	9,5	7,2	8,6	8,4	8,9	7,7
34	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, bez detí, aspoň jeden z nich 65+	4,6	3,8	4,9	4,5	2,5	4,0	3,6	5,2	5,3	6,7	5,5	5,2
35	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jeden rodič, najmenej 1 dieťa	27,5	30,1	30,6	29,9	33,6	37,3	36,7	32,1	33,9	33,6	45,9	41,0
36	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 1 dieťa	12,4	10,0	13,2	9,2	10,5	9,8	11,4	10,3	11,0	11,4	14,8	13,2
37	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 2 deti	14,3	13,2	11,4	14,7	14,8	14,7	14,5	10,2	10,3	10,6	10,2	15,7
38	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 3+ deti	35,1	29,9	28,4	32,9	34,8	35,4	36,7	37,8	37,1	36,3	40,1	34,4
39	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - domácnosti bez detí	9,0	7,5	8,6	7,9	7,2	7,6	7,3	7,9	8,0	9,2	7,7	9,3
40	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - domácnosti s deťmi	16,5	16,3	16,0	15,7	17,2	16,2	16,1	15,2	14,4	14,6	18,4	18,3
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa typu vlastníctva obydlia												
41	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - vlastník alebo ubytovanie bezplatné	12,4	11,8	11,6	11,4	12,0	11,2	11,0	10,6	10,2	10,5	12,1	13,1

Indikátor		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
42	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - nájomca	22,9	23,9	24,1	20,5	19,7	24,4	27,0	27,0	28,3	40,1	40,0	36,1
	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca												
43	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (EUR)	4 156	4 042	4 086	4 158	4 171	4 310	4 477	4 872	5 222	5 084	5 291	5 528
44	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	5 744	5 751	5 883	6 132	6 266	6 475	6 416	6 302	6 046	5 886	5 896	6 160
	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti												
45	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti (EUR)	8 728	8 489	8 580	8 732	8 758	9 051	9 402	10 230	10 966	10 676	11 111	11 609
46	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti (PPS)	12 063	12 078	12 354	12 877	13 158	13 597	13 473	13 234	12 696	12 361	12 381	12 935
47	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu	3,7	3,6	3,9	3,5	3,6	3,5	3,0	3,3	3,0	3,2	3,1	3,6
	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby												
48	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - celkom	20,5	24,1	29,0	28,9	26,1	26,0	25,6	25,2	23,7	27,7	18,4	29,9
49	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži celkom	20,5	25,5	30,7	32,6	27,8	28,8	26,0	27,9	25,7	27,9	19,0	33,9
50	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy celkom	20,6	23,0	26,1	25,5	24,3	23,9	22,9	23,1	21,3	27,5	17,7	26,9
51	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 0 -17 roční	24,0	29,8	31,9	29,9	31,6	30,3	26,1	27,9	29,2	28,7	25,0	37,7
52	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 18 - 64 roční	21,2	24,4	29,5	31,1	26,4	28,0	26,0	27,5	25,6	27,5	17,1	35,7
53	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 65+	12,4	7,9	10,5	10,4	10,3	9,6	7,4	12,4	12,8	26,6	12,7	15,6
54	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži, 18 - 64 roční	21,2	24,9	30,5	34,0	27,1	29,7	26,3	28,7	26,1	27,7	15,7	35,7
55	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži, 65+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,3	14,4	19,4
56	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy, 18 - 64 ročné	21,4	24,1	29,0	28,7	26,1	25,0	25,1	26,1	23,7	27,4	17,7	35,7
57	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy, 65+	14,1	9,3	10,5	9,8	9,8	9,7	8,6	12,6	11,9	27,4	11,2	13,6
	Pred sociálnymi transfermi, okrem starobných a pozostalostných dávok												
58	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - celkom	20,0	20,1	19,6	19,0	18,4	17,5	17,7	19,2	19,0	21,6	20,7	22,5
59	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži celkom	20,2	20,0	19,3	18,7	18,1	17,5	17,3	18,7	18,5	21,4	20,4	23,1
60	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy celkom	19,8	20,1	19,9	19,3	18,7	17,5	18,0	19,6	19,5	21,8	21,0	22,0
61	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 0-17 roční	31,2	30,6	30,1	32,2	29,2	27,5	28,6	29,1	27,5	31,7	32,9	35,3
62	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 18-64 roční	19,1	19,3	19,1	17,7	17,6	16,5	16,4	17,7	17,9	20,6	19,6	21,1
63	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 65+	11,7	9,6	9,0	7,9	8,1	10,0	9,8	13,4	14,2	14,1	11,4	13,7

Indikátor		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
64	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži , 18-64 roční	19,2	19,0	19,0	17,7	17,5	16,4	16,1	17,3	17,6	20,3	18,9	21,3
65	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži, 65+	8,6	6,4	6,6	5,8	6,3	7,5	7,1	10,0	11,5	11,1	9,0	10,7
66	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy , 18-64 ročné	19,0	19,7	19,2	17,7	17,7	16,5	16,7	18,2	18,2	20,8	20,2	21,0
67	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy, 65+	13,6	11,4	10,5	9,2	9,2	11,5	11,5	15,6	16,1	16,1	12,9	15,8
	Pred sociálnymi transfermi, vrátane starobných a pozostalostných dávok												
68	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - celkom	37,9	38,0	38,0	38,1	37,9	37,4	37,1	37,2	37,4	41,5	43,4	41,4
69	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži celkom	35,0	35,1	35,6	35,5	35,2	35,3	35,0	34,9	35,7	40,2	41,3	40,6
70	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy celkom	40,5	40,8	40,2	40,7	40,5	39,5	39,1	39,4	39,1	42,8	45,4	42,2
71	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 0 -17 roční	36,1	34,6	35,2	37,6	35,1	35,3	35,7	35,0	32,6	38,0	41,3	41,3
72	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 18-64 roční	29,4	30,1	28,8	28,9	28,8	28,1	27,6	27,1	27,1	32,0	33,8	32,1
73	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 65+	83,3	83,7	83,6	84,0	84,0	81,8	79,7	81,7	79,5	82,2	81,3	75,3
74	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži , 18-64 roční	27,7	28,3	28,0	27,7	27,6	27,3	26,9	25,8	26,4	31,6	32,4	32,1
75	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži, 65+	83,0	84,0	83,9	85,3	84,7	80,9	79,4	83,1	82,7	84,3	84,0	76,9
76	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy , 18-64 ročné	31,1	31,9	29,6	30,0	30,0	28,9	28,3	28,3	27,9	32,4	35,3	32,4
77	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy, 65+	83,5	83,6	83,4	83,1	83,6	82,4	79,9	80,9	77,3	80,8	79,5	74,3
78	Gini koeficient	25,3	24,2	26,1	23,7	24,3	23,2	20,9	22,8	20,9	21,8	21,2	21,6
79	Relatívny pomer mediánu príjmov osôb vo veku 65+	0,81	0,90	0,91	0,91	0,91	0,89	0,90	0,85	0,86	0,93	0,96	1,01
80	Agregovaný pomer kompenzácie	0,56	0,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005)												
81	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - celkom	2,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - muži	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - ženy	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 0 -17 roční	4,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
85	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 18-64 roční	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 65+	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Indikátor		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008)												
87	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - celkom	6,0	7,4	8,1	7,6	7,3	6,6	6,1	5,0	4,3	5,0	4,1	7,7
88	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - muži	6,0	7,7	8,5	7,9	7,5	6,9	6,2	5,4	4,5	4,9	4,4	8,3
89	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - ženy	6,0	7,2	7,8	7,3	7,1	6,2	6,0	4,6	4,1	5,1	3,8	7,1
90	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 0 -17 roční	11,1	13,3	13,2	13,0	13,1	11,5	10,9	8,9	7,8	7,9	8,8	13,5
91	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 18-64 roční	5,7	7,1	8,2	7,4	6,9	6,3	5,7	4,9	4,2	4,5	3,4	7,5
92	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 65+	1,1	1,0	1,5	1,3	1,3	1,5	1,9	1,1	1,2	3,6	1,2	2,0
	Miera materiálnej deprivácie												
93	Miera materiálnej deprivácie - celkom	22,7	23,4	22,2	20,3	19,1	16,4	17,2	15,2	12,6	-	-	-
94	Miera materiálnej deprivácie - muži	21,5	22,5	21,6	19,4	18,4	15,9	16,4	14,4	12,0	-	-	-
95	Miera materiálnej deprivácie - ženy	23,9	24,3	22,7	21,2	19,7	16,9	18,0	15,9	13,9	-	-	-
96	Miera materiálnej deprivácie - 0 -17 roční	23,9	25,5	24,8	22,3	20,9	17,8	18,9	15,3	12,9	-	-	-
97	Miera materiálnej deprivácie - 18-64 roční	21,5	22,2	20,7	18,8	17,7	14,9	15,8	14,3	11,7	-	-	-
98	Miera materiálnej deprivácie - 65+	27,4	26,5	25,4	25,0	22,9	21,3	21,5	18,9	15,4	-	-	-
	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie												
99	Miera materiálnej deprivácie - celkom	-	-	-	-	-	-	-	5,9	4,5	5,7	6,3	7,0
100	Miera materiálnej deprivácie - muži	-	-	-	-	-	-	-	5,6	4,3	5,7	5,9	7,0
101	Miera materiálnej deprivácie - ženy	-	-	-	-	-	-	-	6,2	4,7	5,7	6,6	6,9
102	Miera materiálnej deprivácie - 0 -17 roční	-	-	-	-	-	-	-	7,4	4,9	7,4	10,8	11,5
103	Miera materiálnej deprivácie - 18-64 roční	-	-	-	-	-	-	-	5,6	4,4	5,1	5,1	5,7
104	Miera materiálnej deprivácie - 65+	-	-	-	-	-	-	-	5,3	4,5	5,7	5,8	6,8
105	Priemer ekvivalentného disponibilného príjmu (EUR)	7 549	7 266	7 484	7 293	7 391	7 491	7 872	8 523	9 003	8 800	9 117	9 307
106	Medián ekvivalentného disponibilného príjmu (EUR)	6 926	6 737	6 809	6 930	6 951	7 183	7 462	8 119	8 703	8 473	8 819	9 214
107	Hranica rizika chudoby (EUR)	4 156	4 042	4 086	4 158	4 171	4 310	4 477	4 872	5 222	5 084	5 291	5 528

Metodické vysvetlivky

METODICKÉ VYSVETLIVKY ZISŤOVANÝCH ÚDAJOV

1/ Domácnosti

Jednotkami zisťovania sú súkromné domácnosti alebo členovia súkromných domácností.

Člen domácnosti je osoba, ktorá má obvyklé bydlisko v súkromnej domácnosti;

Súkromná domácnosť jednotlivca je súkromná domácnosť, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť alebo miestnosti v obytnej jednotke, ale spolu s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky netvorí viacčlennú domácnosť;

Viacčlenná súkromná domácnosť je súkromná domácnosť, v ktorej skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle býva spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi domácnosti sa delí o príjmy alebo výdavky domácnosti;

Všetky osoby, ktoré majú obvyklé bydlisko vo viacčlennej súkromnej domácnosti, sa bez ohľadu na to, či majú príbuzenský vzťah s ostatnými členmi súkromnej domácnosti, považujú za členov viacčlennej súkromnej domácnosti, ak sa s inými členmi domácnosti delia o príjmy alebo výdavky domácnosti.

Spolubývajúci, ktorí bývajú v obytnej jednotke na základe spoločného užívania obydľia a delia sa len o výdavky týkajúce sa obydľia, ale nedelia sa o príjmy domácnosti, nepovažujú sa za súčasť viacčlennej súkromnej domácnosti obývajúcej túto obytnú jednotku, aj keď sa delia o niektoré iné vedľajšie výdavky domácnosti.

Hospodáriace domácnosti (HD) - sú súkromné domácnosti tvorené osobami v byte, ktoré spoločne žijú a spoločne hospodária, vrátane spoločného zabezpečovania životných potrieb. Za znak spoločného hospodárenia sa považuje spoločná úhrada základných výdavkov domácnosti (strava, úhrada nákladov za bývanie, elektrina, plyn a pod.).

Osobou na čele hospodáriacej domácnosti (HD) - je osoba, ktorá sa prevažnou mierou podieľa na úhrade základných výdavkov domácnosti. Osobou na čele HD môže byť označená iba jedna osoba.

2/ Počet závislých detí

Závislé dieťa - je definované ako osoba, ktorá je členom domácnosti a ktorej vek je menej ako 18 rokov alebo je vo veku od 18 do 24 rokov, ekonomicky neaktívna a bývajúca aspoň s jedným rodičom.

3/ Ekonomická aktivita

Pracujúci - je osoba, ktorá pracuje za mzdu/plat alebo iný druh odmeny, vyplatenej vo forme peňažnej alebo naturálnej. Za pracujúcich sa považujú zamestnanci, podnikatelia, samostatne zárobkovo činné osoby a vypomáhajúci členovia domácnosti v rodinnom podniku. Patria sem aj pracujúci dôchodcovia a ženy na materskej dovolenke.

Nezamestnaný - každá osoba vo veku 15 - 64 rokov, ktorá síce nemá žiadnu platenú prácu, ale aktívne sa podieľa na tom, aby si ju našla..

Tieto osoby môžu, ale nemusia byť evidované na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie.

Každá osoba, ktorá poberá dávku v nezamestnanosti sa považuje za nezamestnanú, vrátane absolventov škôl, ktorí vykonávajú tzv. absolventskú prax.

Starobný dôchodca, osoba v predčasnom dôchodku - je osoba na dôchodku, alebo na predčasnom dôchodku ak zanechala prácu z dôvodu veku.

Osoba by mala byť označená ako dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku len vtedy, ak je jedinou príčinou tohto statusu dosiahnutý vek.

Iná neaktívna osoba - patria sem osoby mladšie ako 15 rokov, študenti, ženy v domácnosti, dôchodcovia, ľudia žijúci z vlastného majetku, ľudia, ktorí pre chorobu nemôžu pracovať alebo si nehľadajú prácu zo subjektívneho dôvodu. K ekonomicky neaktívnemu obyvateľstvu teda zaraďujeme ľudí, ktorí prácu nemajú a ani sa z akéhokoľvek dôvodu nepodieľajú na jej hľadaní.

4/ Bývanie

Obydlie alebo obytná jednotka je budova, jej časť, obytné priestory alebo iné priestory určené na bývanie a zahŕňa „byty“ a „iné obytné jednotky“ .

Typ obydli

Samostatný (rodinný) dom - je dom, ktorý nemá spoločné múry s inými domami.

Dvojdom - je dom, v ktorom sú aspoň dva byty a tieto majú spoločnú aspoň jednu stenu stavby.

Terasovitý dom - je dom, v ktorom sú byty spojené aspoň jednou stenou, pričom nie sú na jednej úrovni cesty.

Bytový dom - má viac bytov prístupných zo spoločnej chodby alebo schodišťa, pričom počet podlaží nie je rozhodujúci. Patria sem aj vily nespĺňajúce podmienky rodinného domu.

Pod iným druhom ubytovania - sa rozumejú byty v budovách, ktoré sa používajú na iný účel ako na bývanie (materské školy, školy, atď.).

Vlastnícky status

Vlastník bytu - musí byť členom domácnosti a vlastniť nadobúdaci listinu nezávisle na tom, či je dom celý zaplatený alebo nie.

Nájomca, podnájomník - patria sem nájomcovia v družstevných bytoch, štátnych bytoch, tiež v služobných a podnikových bytoch, ak platia nájomné v plnej výške. Patria sem tiež podnájomníci bez ohľadu na to, akú časť nájomného platia.

Ubytovanie poskytované za cenu nižšiu ako je trhovú - zahŕňa:

- (a) nájom sociálnych bytov,
- (b) nájom za zníženú cenu od zamestnávateľa,
- (c) aktuálne nájomné pevne stanovené zákonom,
- (d) refundované nájomné z dávok na ubytovanie alebo z iných zdrojov.

Ubytovanie je poskytované bezplatne - nájomné sa neplatí, napr. ubytovanie je poskytnuté zamestnávateľom zadarmo alebo sa poskytuje zadarmo zo súkromných zdrojov (príbuzní).

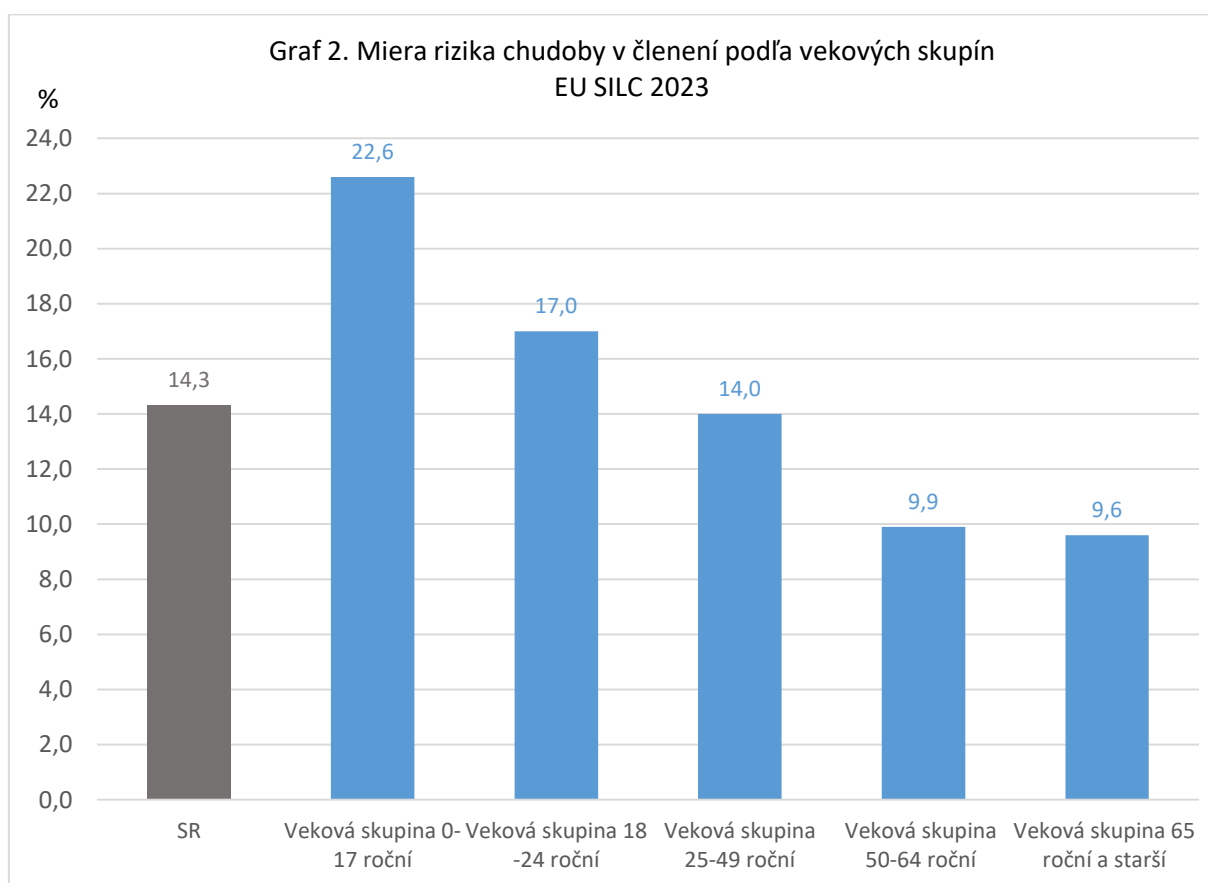
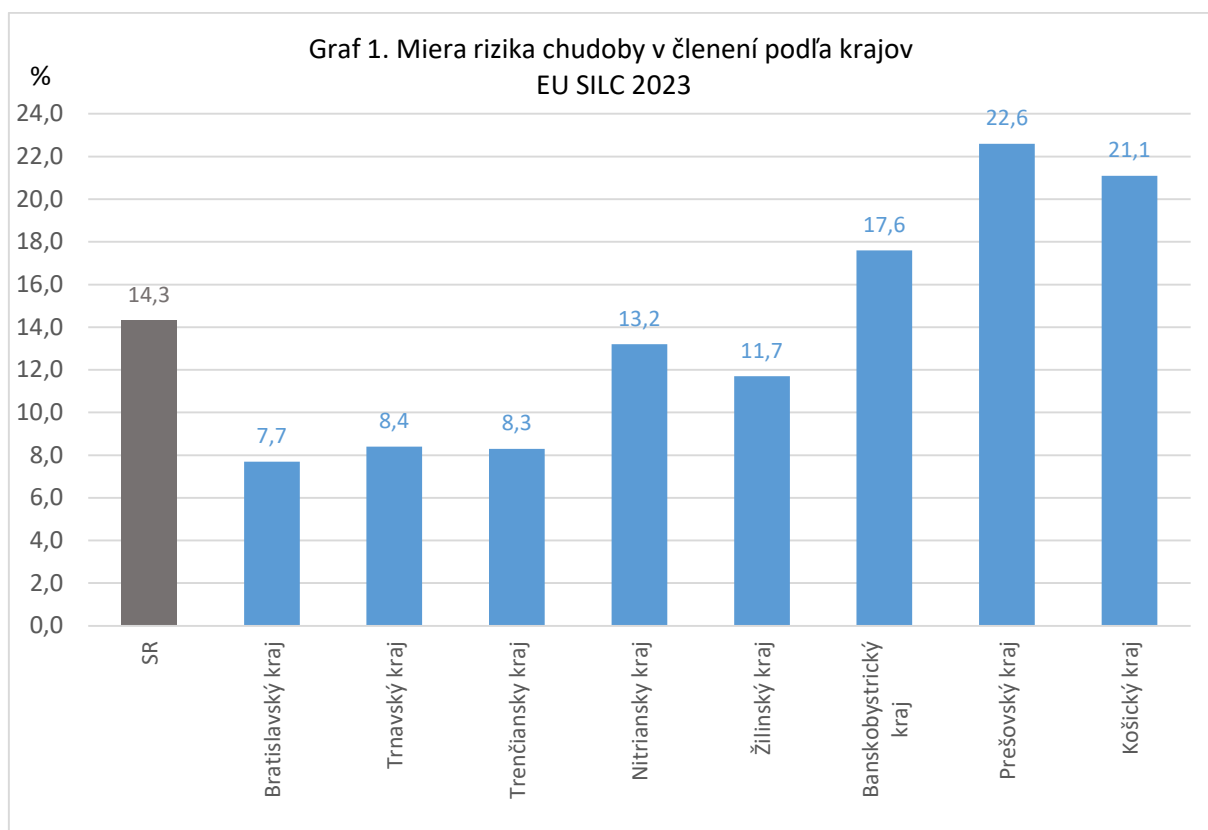
5/ Zdravie

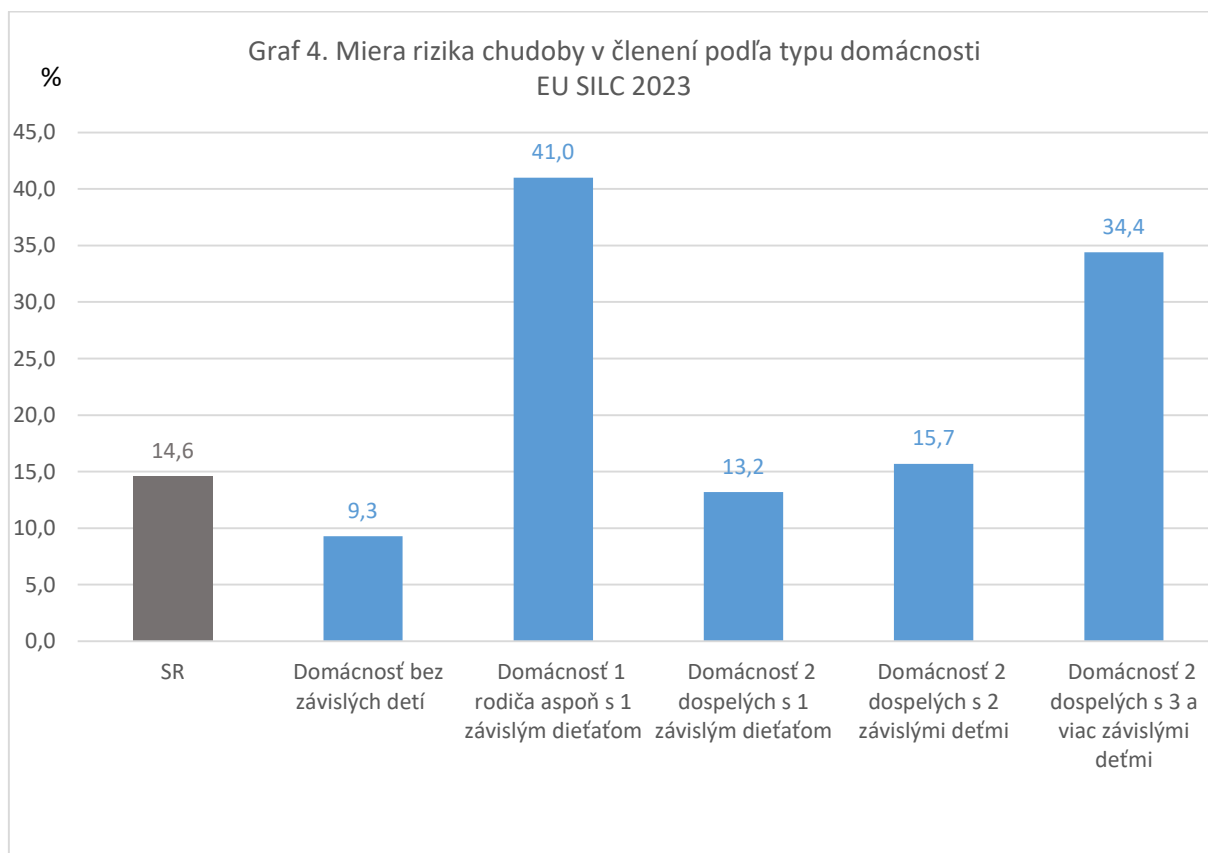
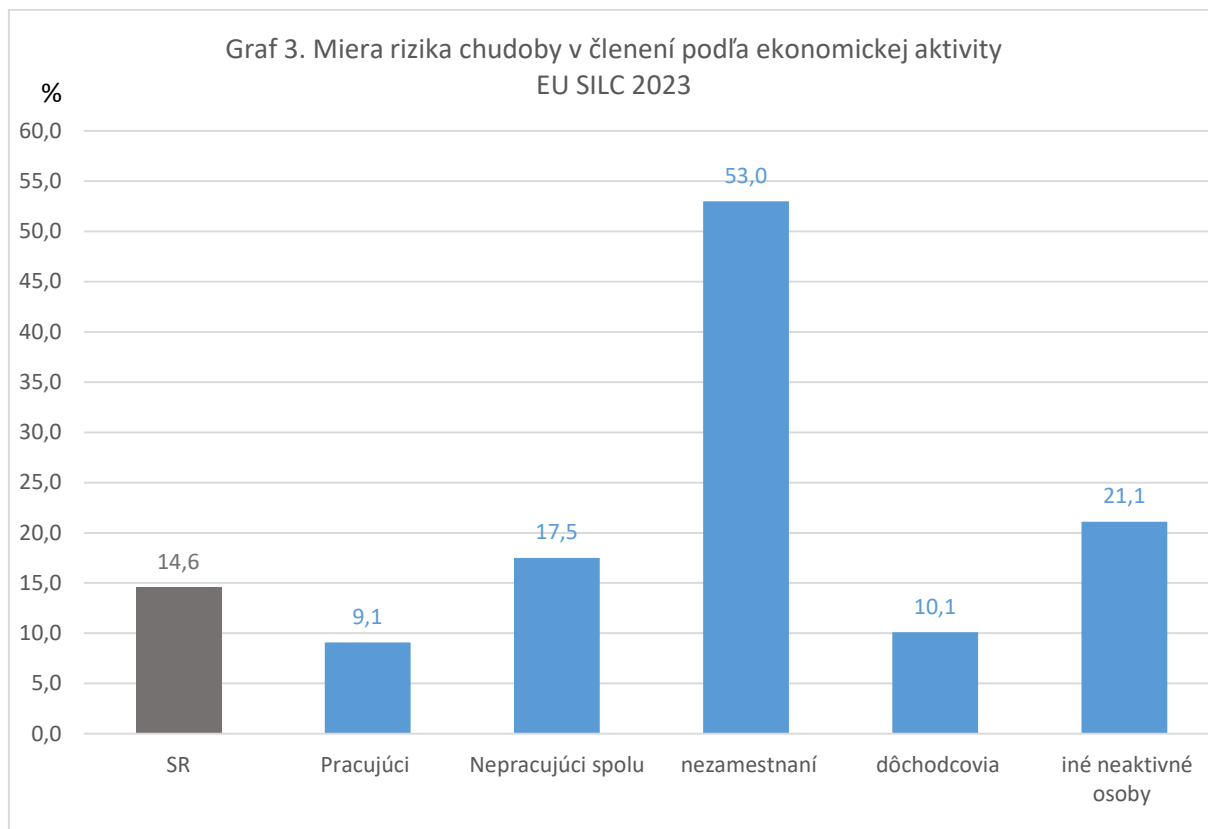
Všeobecné zdravie - predstavuje zahrnutie rôznych dimenzií zdravia, t.j. fyzických, sociálnych a emocionálnych funkcií a biomedicínskych znakov a symptómov, keď respondovaná osoba hodnotila svoj zdravotný stav zo subjektívneho hľadiska. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa nebrali do úvahy.

Pri obmedzení aktivít zo zdravotných dôvodov respondovaná osoba subjektívne ohodnotí, či je obmedzovaná v bežných činnostiach nejakými pretrvávajúcimi fyzickými alebo mentálnymi zdravotnými problémami, chorobou alebo invaliditou oproti všeobecnému štandardu populácie.

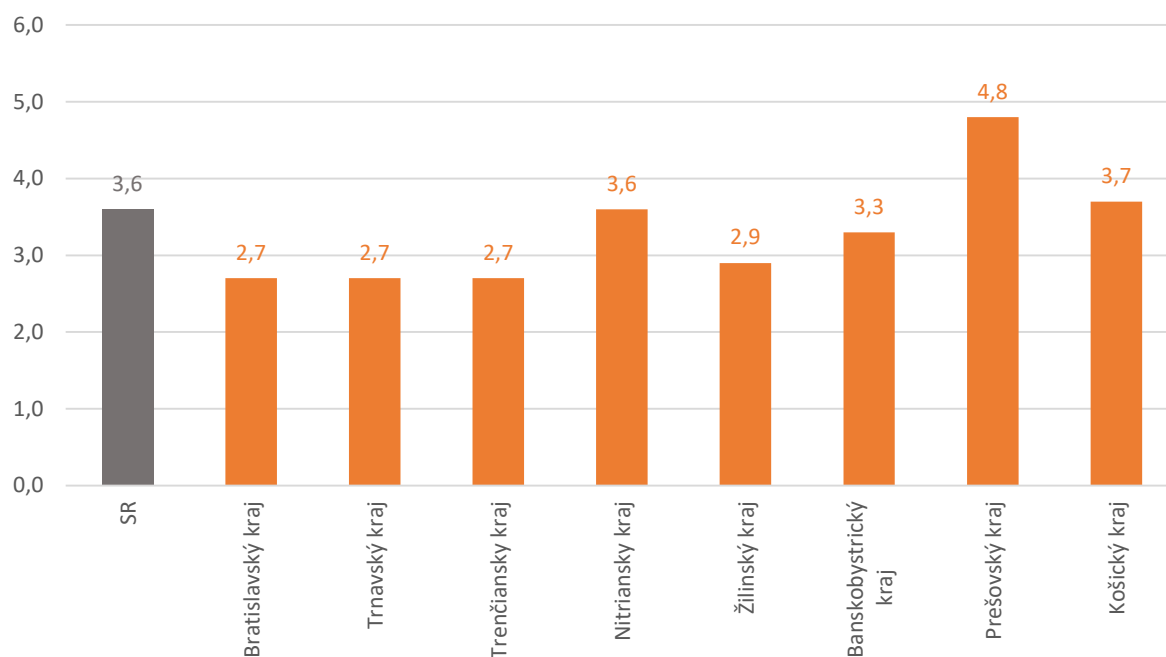
Pri chronických stavoch išlo o trvalý stav, pri ktorom sa dá očakávať, že bude vyžadovať dlhodobé obdobie kontrolovania, pozorovania alebo starostlivosti. Patria sem aj opakované problémy, ktoré sú sezónneho alebo nesúvislého charakteru, ale aj dôsledky zranení/úrazov, vrodených chýb a pod.

GRAFY

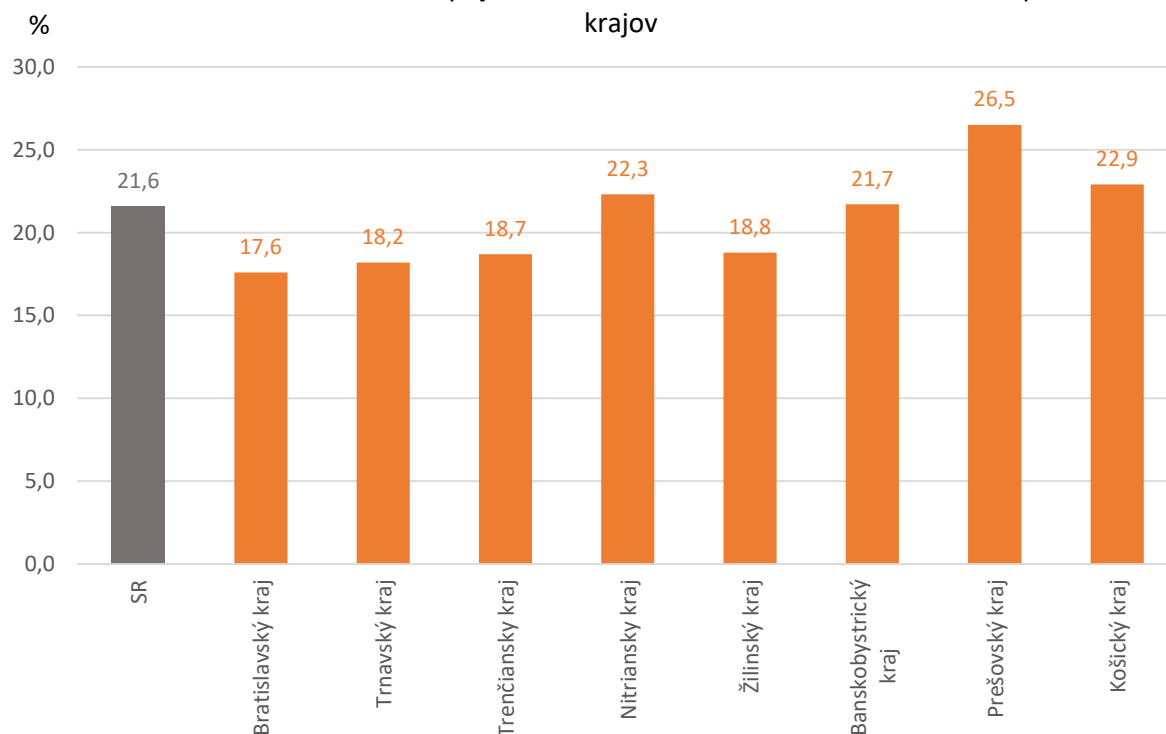

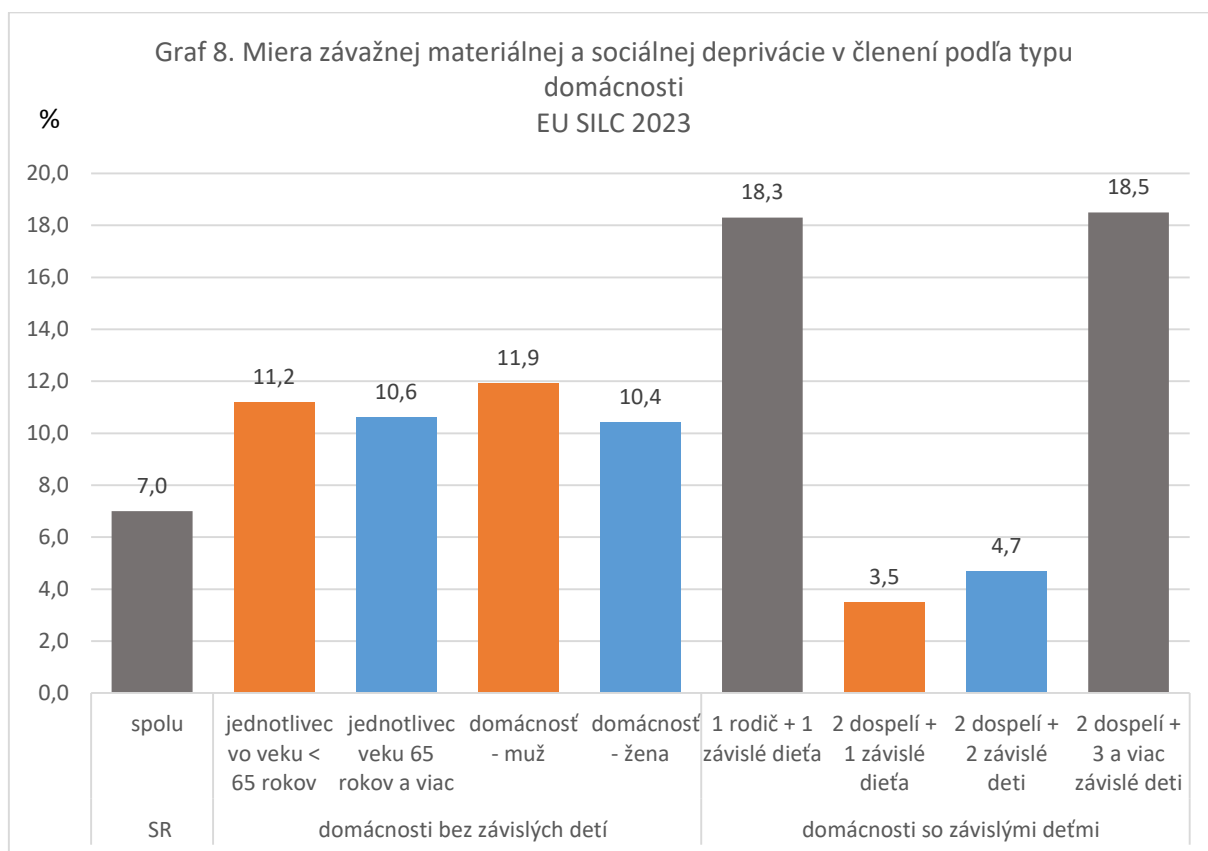
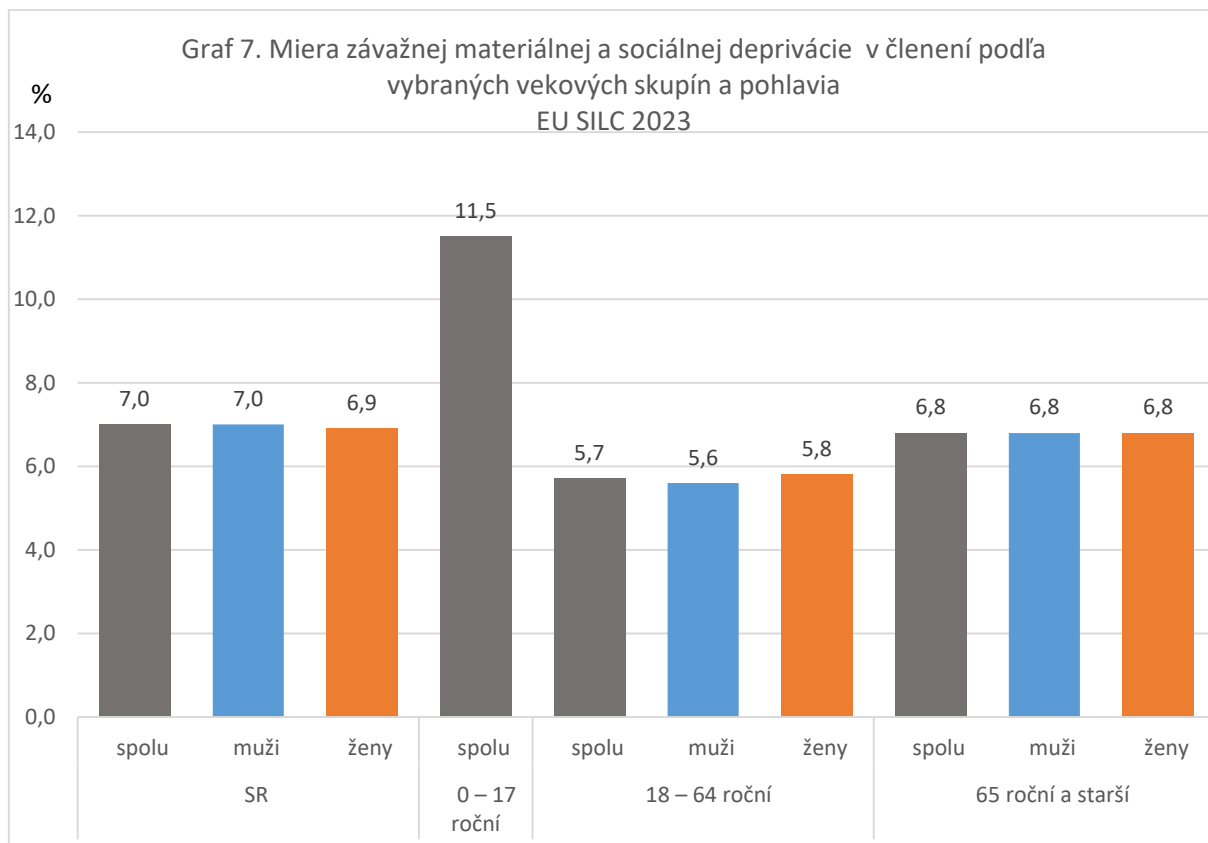

Graf 5. Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 pomer príjmov
horného a dolného kvintilu v členení podľa krajov
EU SILC 2023

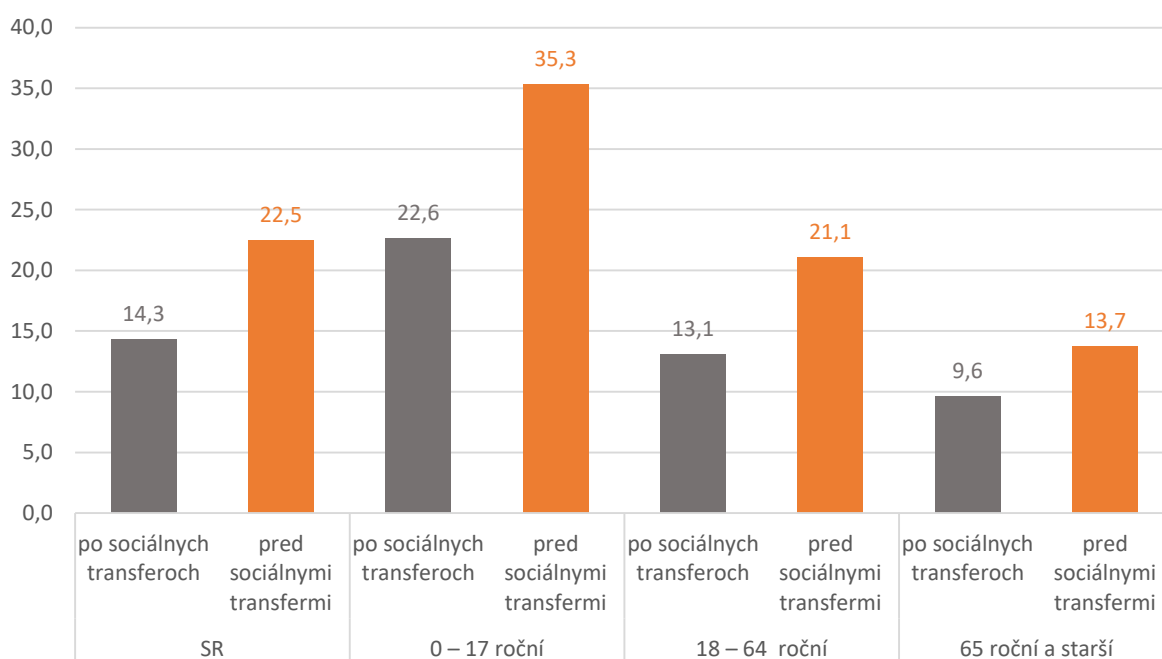

Graf 6. Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa krajov

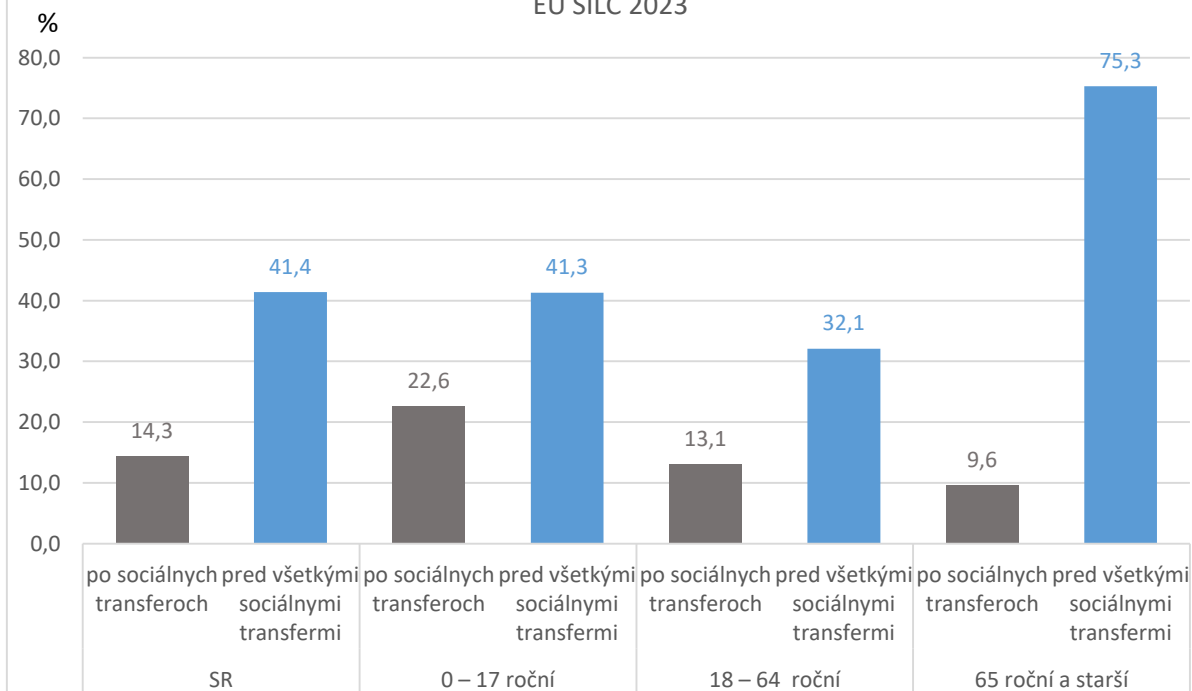

Graf 9. Miera rizika chudoby podľa vekových skupín - po všetkých sociálnych transferoch a pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok
EU SILC 2023

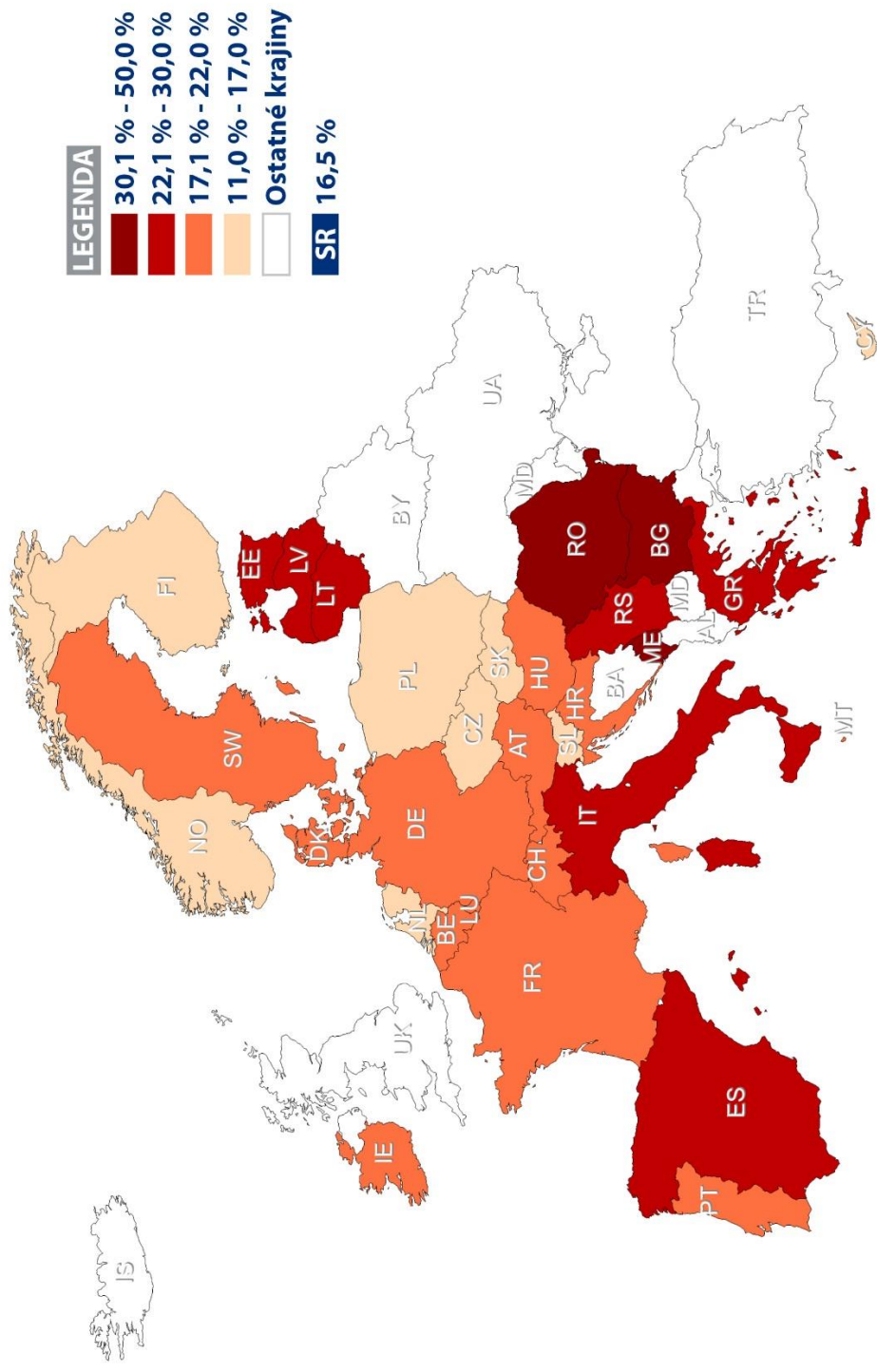

Graf 10. Miera rizika chudoby podľa vekových skupín - po všetkých sociálnych transferoch a pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)
EU SILC 2023

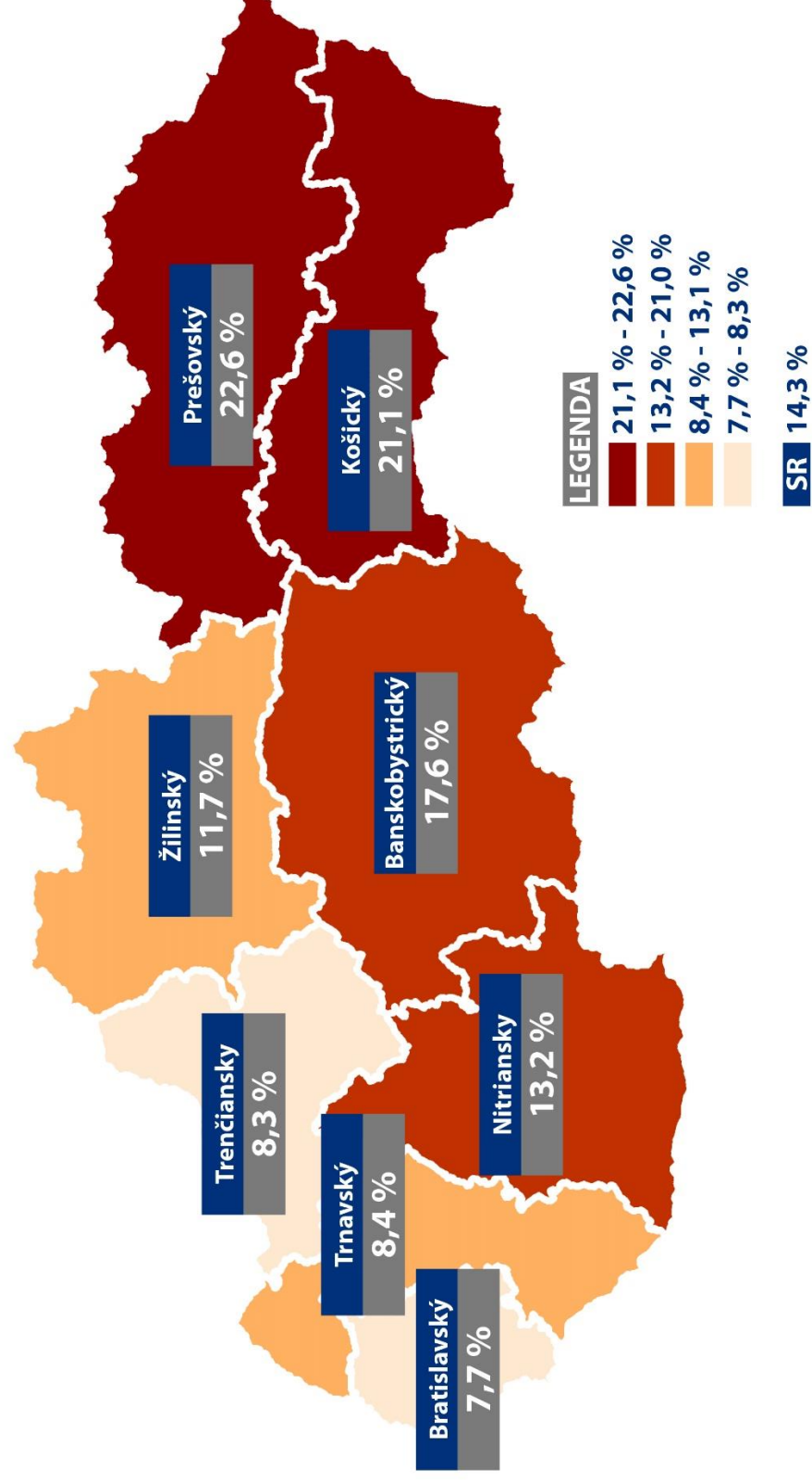

TEMATICKÉ MAPY

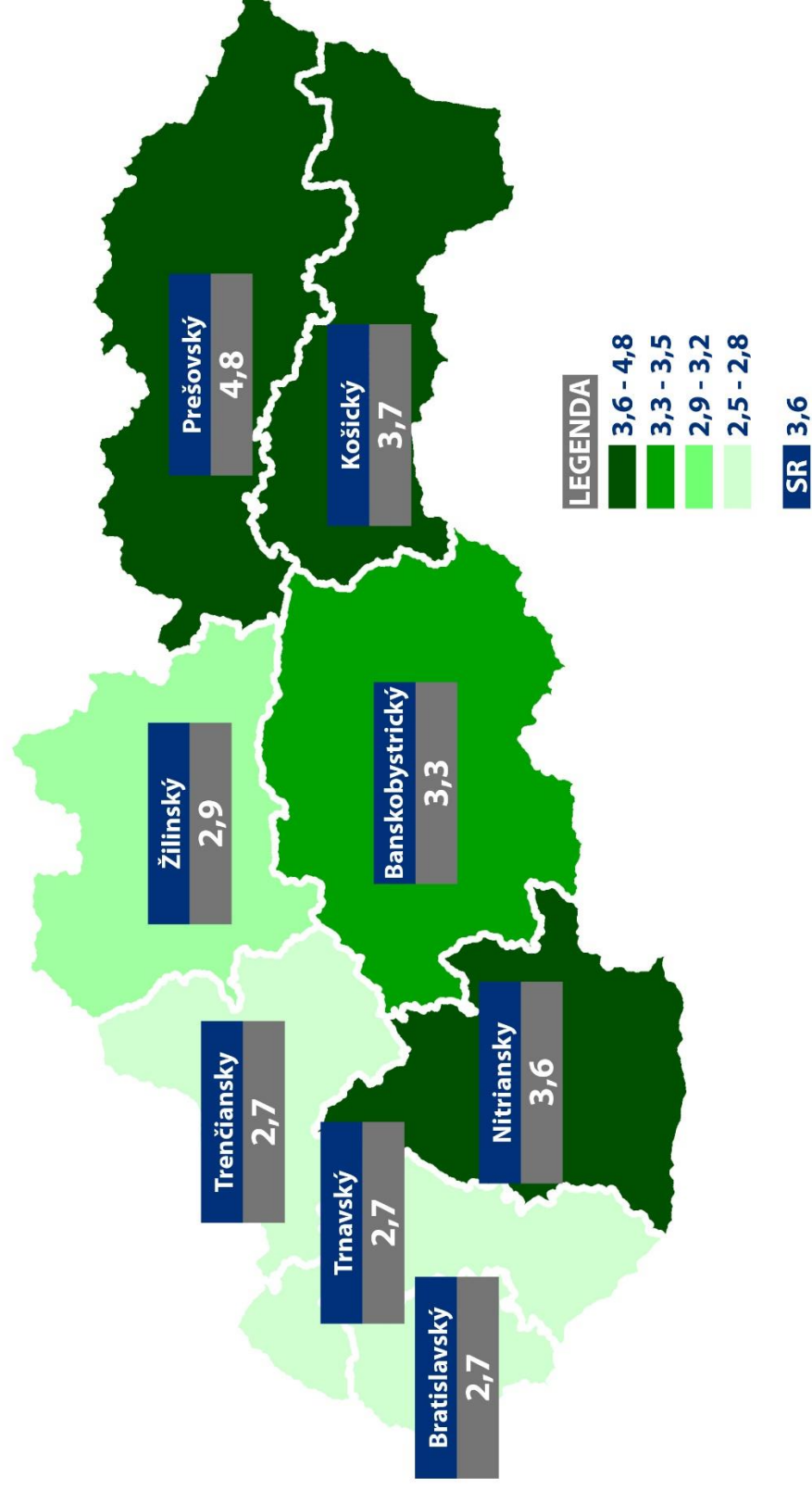
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2022

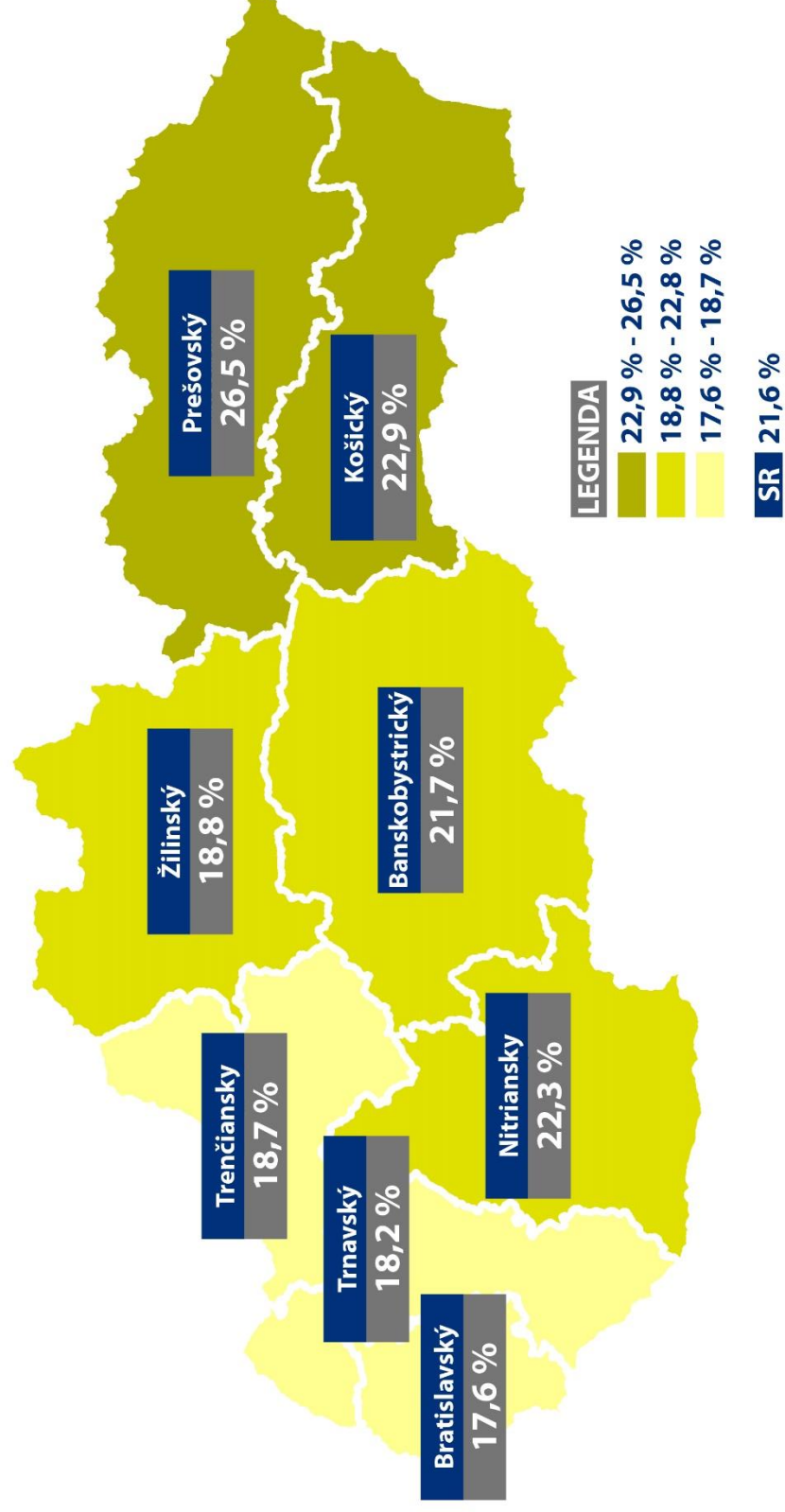
Celková miera rizika chudoby po sociálnych transferoch v členení podľa krajov, EU SILC 2023

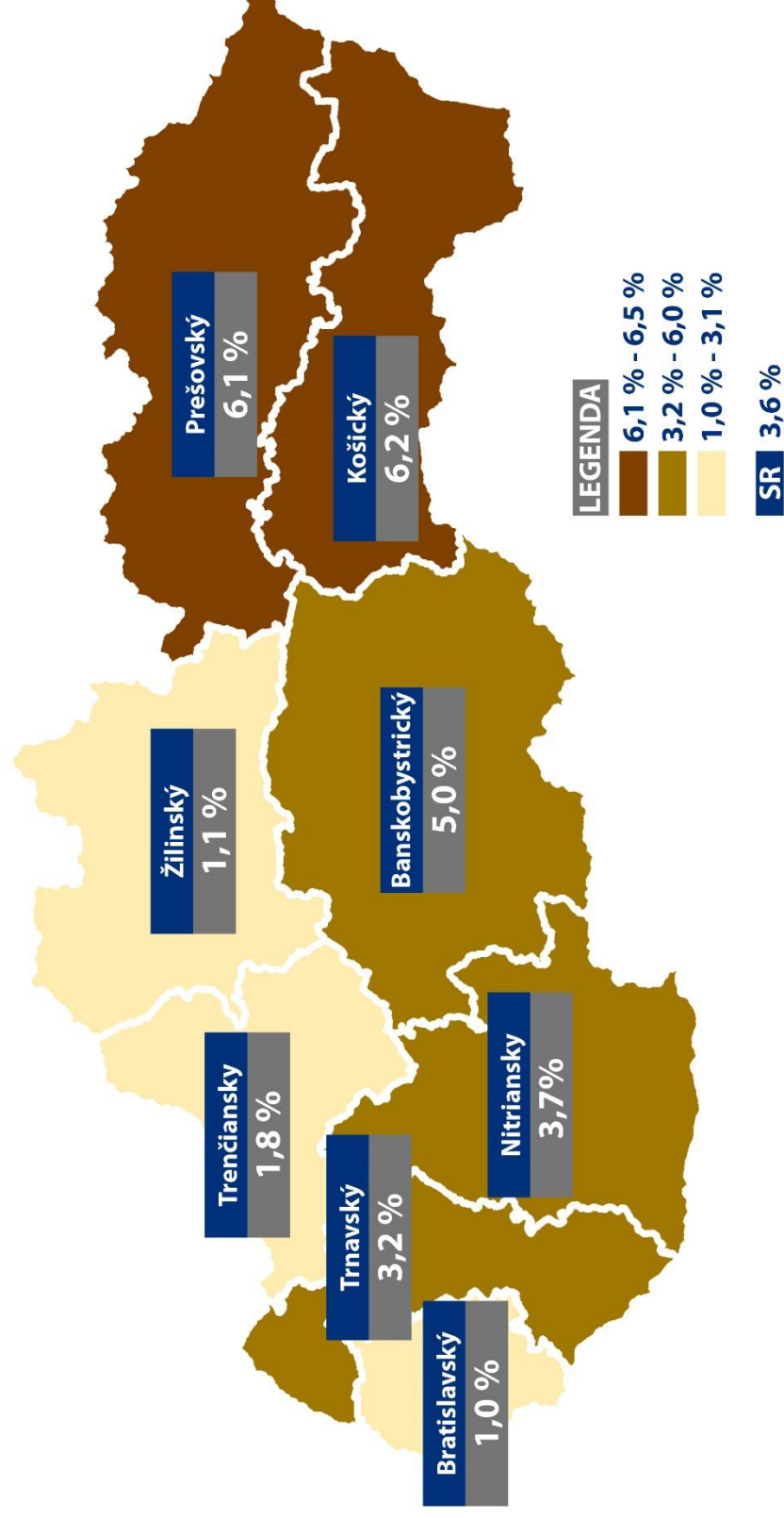
Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa krajov, EU SILC 2023

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity v členení podľa krajov, EU SILC 2023

EU SILC 2023
Indikátory chudoby
a sociálneho vylúčenia

ISBN 978-80-8121-961-0 (online)